

Hallituksen esitys eduskunnalle ulkomaalaista kasvuyrittäjää ja yrittäjää koskevan sääntelyn uudistamiseksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ulkomaalaislakia, lakia Innovaatiokeskus Business Finlandista ja Business Finland – nimisestä osakeyhtiöstä sekä lakia henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa.

Esityksessä kasvuyrittäjän oleskelulupaprosessi muutettaisiin ulkomaalaislaissa kaksivaiheiseksi, jossa Business Finlandin suorittama arvio kasvuyritystoiminnasta toteutettaisiin osapäätösmallina. Business Finland suorittaisi jatkossa osapäätösharkinnan ulkomaalaisasioiden käsittelyjärjestelmässä (UMA). Lakia henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa muutettaisiin tuomalla Innovaatorahoituskeskus Business Finland rekisterinpitäjäksi ja antamalla riittävät tiedonsaantioikeudet osapäätösharkinnan tekemiseksi UMA:ssa.

Esityksessä kasvuyrittäjän ensimmäisen oleskeluluvan ja kasvuyrittäjän jatko-oleskeluluvan edellytykset selkeytettäisiin lakiin.

Lisäksi esityksen mukaan yrittäjän ensimmäisessä oleskeluluvassa luovuttaisiin edellytyksestä yritystoiminnan rekisteröimisestä hakemusvaiheessa niissä tilanteissa, joissa yritystoiminta ei ole jo käynnissä Suomessa.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 12.1.2028 tietojärjestelmäkehityksen aikataulujen vuoksi.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	4
1 Asian tausta ja valmistelu	4
1.1 Tausta	4
1.2 Valmistelu	5
2 Nykytila ja sen arviointi.....	6
2.1 Yrittäjän oleskelulupa	6
2.1.1 Yritystoiminta Suomeen rekisteröidyssä yrityksessä yrittäjän oleskeluluvan edellytyksenä.....	7
2.2 Kasvuyrittäjän oleskelulupa.....	9
2.2.1 Tietojärjestelmäympäristö.....	10
2.2.2 Kasvuyrittäjän jatkolupa	11
2.2.3 Business Finlandin lausunto kasvuyritystoiminnasta oleskeluluvan edellytyksenä	12
2.2.3.1 Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin suorittama arvio	12
2.2.3.2 Lausuntohakemusten käsittely Business Finlandissa	13
2.2.3.3 Business Finlandin lausunnon oikeusvaikutukset ja valitusoikeus	15
2.2.4 Jälkivalvonnan havainnot kasvuyrittäjän oleskeluluvasta.....	15
2.3 Henkilötietojen käsittely ja tiedonsaantioikeudet	16
2.3.1 Maahanmuuttohallinnon henkilötietolaki	16
2.3.2 Innovaatorahoituskeskus Business Finlandista ja Business Finland -nimisestä osakeyhtiöstä annettu laki	17
3 Tavoitteet.....	18
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	18
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	18
4.1.1 Y-tunnuksen edellyttäminen yrittäjän oleskeluluvassa	18
4.1.2 Business Finlandin suorittama arvio kasvuyrittäjän oleskeluluvassa osapäättösmallin mukaiseksi	19
4.1.3 Kasvuyrittäjän ensimmäisen ja jatkoluvan edellytykset	20
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	20
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset	21
4.2.1.1 Tietojärjestelmiin kohdistuvat taloudelliset vaikutukset.....	21
4.2.1.2 Yritys- ja työllisyysvaikutukset.....	22
4.2.1.3 Vaikutukset kansantalouteen.....	24
4.2.2 Perus- ja ihmisoikeusvaikutukset.....	24
4.2.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	25
4.2.4 Vaikutukset rikosentorjuntaan ja turvallisuuteen	28
4.2.5 Vaikutukset tiedonhallintaan.....	29
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	31
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	31
5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot	31
5.2.1 Alankomaat	32
5.2.2 Espanja.....	33
5.2.3 Irlanti.....	34
5.2.4 Italia	34

5.2.5 Itävalta.....	35
5.2.6 Viro	36
5.2.7 Ruotsi	37
5.2.8 Saksa	38
6 Lausuntopalaute.....	38
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	38
7.1 Ulkomaalaislaki	38
7.2 Laki Innovaatorahoituskeskus Business Finlandista ja Business Finland – nimisestä osakeyhtiöstä.....	45
7.3 Henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annettu laki.....	46
8 Voimaantulo	48
9 Toimeenpano ja seuranta	48
10 Suhde muihin esityksiin.....	48
10.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä.....	48
11 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	48
LAKIEHDOTUKSET	52
ulkomaalaislain muuttamisesta	52
Innovaatorahoituskeskus Business Finlandista ja Business Finland-nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain muuttamisesta	55
henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annetun lain muuttamisesta.....	56
LIITE	59
RINNAKKAISTEKSTIT	59
ulkomaalaislain muuttamisesta	59
Innovaatorahoituskeskus Business Finlandista ja Business Finland -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain muuttamisesta	64
henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annetun lain muuttamisesta.....	67

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaan työperusteinen maahanmuutto on Suomen talouskasvun ja palvelujen turvaamisen kannalta erittäin tärkeää. Työperusteinen maahanmuutto on osa hallituksen työllisyystavoitteen saavuttamista, ja osaajapulaan vastataan panostamalla kansainväliseen rekrytointiin, vahvistaen samalla edellytyksiä talouden kasvuun. Hallitusohjelman mukaisesti työperusteista maahanmuuttoa sujuvoitetaan, hallitaan ja väärinkäytökset estetään. Ohjelman mukaan Suomeen luodaan edellytyksiä maailman parhaan startup- ja kasvuyritysekosysteemin kehittymiselle.

Työ- ja koulutusperusteista oleskelulupajärjestelmää on viime vuosina uudistettu. Uudistusten tavoitteena on ollut sujuvoittaa oleskelulupamenettelyä väärinkäytökset ehkäisten sekä panostaa työmarkkinoiden ja tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan (TKI-toiminnan) tarvitsemien kansainvälisten osaajien saatavuuteen Suomessa.

Vuonna 2018 yritystoimintaan liittyviä oleskelulupaperusteita uudistettiin vastaamaan kansainvälisen toimintaympäristön tarpeita. Uudistuksen myötä elinkeinonharjoittajan oleskelulupa korvattiin yrittäjän oleskeluluvalla, ja oleskelulupa voitiin myöntää myös muille yrittäjille kuin elinkeinon- ja ammatinharjoittajille. Lisäksi kasvuyrittäjän oleskelulupa tuotiin yrittäjän oleskeluluvan rinnalle omaksi lupaperusteeksi. Aikaisemmin kasvuyrittäjätkin hakivat elinkeinonharjoittajan oleskelulupaa.

Kasvuyrittäjien oleskelulupaprosessissa tavoiteltiin sujuvaa lupakäsittelyä huomioiden kansainvälinen kilpailu pääomasta ja osaajista. Prosessi säädettiin kaksivaiheiseksi: ensin Business Finland tekee liiketoiminnallisen arvion kasvuyrityksestä ja antaa lausunnon, jonka jälkeen henkilöllä on mahdollisuus hakea kasvuyrittäjän oleskelulupaa. Maahanmuuttovirasto arvioi oleskeluluvan myöntämisen yleiset edellytykset, ja luvan myöntäminen edellyttää Business Finlandin puoltavaa lausuntoa.

Työ- ja elinkeinoministeriö asetti 14.6.2024 selvityshankkeen (VN/18010/2024) työ- ja koulutusperusteisten oleskelulupien sääntelytasojen haavoittuvuuksista. Hankkeen tavoitteena oli Suomen muuttuneen turvallisuusympäristön vuoksi selvittää, millaisia haavoittuvuuksia työ- ja koulutusperusteiseen lupajärjestelmään liittyy ja miten niihin olisi mahdollista vaikuttaa lainsäädännön tasolla. Hankkeen alkuvaiheessa havaittiin, että kasvuyrittäjän lupakokonaisuuteen liittyy merkittäviä haasteita erityisesti hakijaprofiilien ja viranomaisten tiedonkulun näkökulmasta. Selvityksen perusteella katsottiin tarpeelliseksi arvioida kasvuyrittäjän lupatyypin kokonaisvaltaisesti uudelleen yhdessä yrittäjän oleskeluluvan kanssa.

Työ- ja elinkeinoministeriö käynnisti 3.6.2025 erillisen selvityshankkeen kasvuyrittäjän ja yrittäjän oleskelulupien uudistamistarpeista (VN/13397/2025). Selvityksessä tunnistettiin kasvuyrittäjän ja yrittäjän lupaperusteisiin liittyviä haavoittuvuuksia ja kartoitettiin oleskelulupasääntelyyn ja -menettelyihin tarvittavia muutoksia, joilla voidaan ehkäistä havaittuja haavoittuvuuksia sisäisen ja kansallisen turvallisuuden sekä laittoman maahanmuuton ja väärinkäytösten näkökulmista. Selvityksessä tarkasteltiin lisäksi erilaisia malleja lupaperusteiden uudelleenjärjestämiseksi. Samalla selvityksessä pyrittiin huomioimaan hallitusohjelman tavoite työperäisen maahanmuuton sujuvoittamisesta ja Suomen kilpailukyky kansainvälisten kasvuyrittäjien kohdalla.

Yrittäjän oleskeluluvassa ei selvityksessä havaittu merkittäviä ongelmia, jotka edellyttäisivät laajoja lainsäädäntömuutoksia. Havaitut haasteet koskevat pääasiassa kaksivaiheisen lupaprosessin tehokasta järjestämistä sekä yritystoimintaan liittyviä haitallisia ilmiöitä, jotka eivät aina ole suoraan yhteydessä oleskelulupaperusteeseen. Nykyinen lainsäädäntö tarjoaa tehokkaat keinot puuttua yrittäjän lupaan liittyviin väärinkäytösepäilyihin ja turvallisuusriskeihin.

Yrittäjän ensimmäiseen oleskelulupaan liittyväksi muutostarpeeksi tunnistettiin kuitenkin rekisteröinnin eli Y-tunnuksen edellyttämisestä luopuminen hakemusvaiheessa, jos yritystoiminta ei ole vielä käynnistynyt Suomessa. Yrityksen rekisteröintiedellytys nykyisin edellyttää hakijoita rekisteröimään yrityksen ennen oleskeluluvan myöntämistä ja näin rekisteröintiä haetaan myös yrityksille, joiden toiminta ei käynnisty. Muutoksella parannettaisiin rekisteritietojen eheyttä ja se lisäisi prosessien johdonmukaisuutta huomioden, että oikeus elinkeinotoiminnan harjoittamiseen ja osakeyhtiöissä sekä henkilöyhtiöissä johto- ja vastuutehtävissä toimiminen edellyttää pääsääntöisesti asuinpaikkaa Euroopan talousalueella. Näin ollen luontevampi hetki Y-tunnuksen hakemiseen voisi olla oleskeluluvan saamisen ja Suomeen muuton jälkeen.

Selvityksessä tunnistetut merkittävimmät haasteet liittyvät kasvuyrittäjän oleskelulupaan. Kasvuyrittäjän lupaperusteen tarkoituksenmukaisessa käytössä havaittiin laajoja ongelmia. Lisäksi lupaperuste aiheuttaa selvästi enemmän työtä Business Finlandille ja Maahanmuuttovirastolle, kuin mitä perusteesta säädettyä ennakoitiin.

Selvityksen perusteella on katsottu tarpeelliseksi yhdenmukaistaa kasvuyrittäjän oleskelulupaprosessia yrittäjän lupaprosessin kanssa ja sisällyttää Business Finlandin arvio osaksi varsinaista oleskelulupamenettelyä. Arvio tehtäisiin maksullisen oleskelulupahakemuksen vireillepanon jälkeen nykyisen lupaa edeltävän maksuttoman lausuntomenettelyn sijaan.

Business Finlandin osuuden maksullisuuden arvioidaan vähentävän kokeiluluontoisia hakemuksia ja uusintahakemuksia, joita on esiintynyt merkittävässä määrin. Muutoksen myötä tiedonvaihto Maahanmuuttoviraston ja Business Finlandin välillä paranisi, kun viranomaiset voisivat toimia saman tietojärjestelmän sisällä. Tavoitteena on ehkäistä väärinkäytöksiä ja tehostaa viranomaisresurssien käyttöä. Samalla pyritään mahdollistamaan jopa aiempaa sujuvampi maahantulo kasvuyrittäjille, jotka täyttävät lupaedellytykset. Lisäksi on tarkoitus selkeyttää kasvuyrittäjän jatkoluvan edellytyksiä lakiin ja lain esitöihin, koska edellytykset on koettu epäselviksi hakijoiden, startup-sidosryhmien ja Maahanmuuttoviraston näkökulmasta.

Hallituksen työllisyyden ja yrittäjyyden ministerityöryhmä linjasi 19.12.2025 selvityksen pohjalta valmisteltavista säädösmuutoksista edellä kuvatusti.

1.2 Valmistelu

Hallituksen esitys on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriön johdolla 21.1.2026 asetetussa työryhmässä, jossa edustettuina ovat olleet sisäministeriö, Maahanmuuttovirasto, Business Finland ja Elinvoimakeskus.

Valmistelun yhteydessä on kuultu Verohallintoa, Patentti- ja rekisterihallitusta sekä Rajavartiolaitosta.

Lausuntokierros 27.5.–8.7.2026.

Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat julkisessa palvelussa osoitteessa <https://tem.fi/hanke?tunnus=TEM003:00/2026>.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Yrittäjän oleskelulupa

Yrittäjän oleskeluluvasta säädetään ulkomaalaislaissa. Ulkomaalaislain 79 §:n mukaan ulkomaalaiselle, jonka tarkoituksena on johtavassa asemassa harjoittaa yritystoimintaa ja jonka hakemukseen elinvoimakeskus (entinen Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus) on tehnyt myönteisen osapäätöksen, myönnetään hakemuksesta yrittäjän oleskelulupa. Elinvoimakeskuksen osapäätöksen sisällöstä säädetään ulkomaalaislain 79 a §:ssä. Osapäätösharkinnassa tulee varmistaa, että yritystoiminta tapahtuu Suomeen rekisteröidyssä yrityksessä, yrityksellä arvioidaan olevan kannattavan liiketoiminnan edellytykset sekä riittävät resurssit liiketoiminnan toteuttamiseen ja yritystoiminnassa ei ole olennaisesti laiminlyöty lakisääteisiä velvollisuuksia suorittaa veroja tai maksuja. Elinvoimakeskuksen tulee osapäätöstä tehdessään varmistaa, että ulkomaalaisen toimeentulo on turvattu yritystoiminnasta saatavalla tulolla oleskeluluvan voimassaolon ajan. Myönteisessä osapäätöksessään elinvoimakeskus määrää mille ajalle oleskelulupa voidaan myöntää ja onko myönnettävä oleskelulupa tilapäinen vai jatkuva.

Yrittäjän luvan myöntäminen tapahtuu kaksivaiheisessa prosessissa. Elinvoimakeskus arvioi yrityksen liiketoiminnan edellytykset ja Maahanmuuttovirasto arvioi, täytyvätkö oleskeluluvan myöntämisen yleiset edellytykset, kuten hakijan henkilöllisyyden todentaminen ja se, aiheuttaako hakija uhkaa yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle. Oleskelulupaa haetaan Maahanmuuttovirastosta ja ensimmäinen oleskelulupahakemus vireytetään Enter Finland -asiointipalvelun kautta. Hakemuksen vireillepano vahvistetaan Suomen edustustossa tunnistautumisen yhteydessä. Hakemuksen vireyttämisen jälkeen Maahanmuuttovirasto suorittaa hakemusasiansa alustavat selvitykset, jonka jälkeen se siirtää asian elinvoimakeskukselle. Alustavassa selvityksessä tarkistetaan hakijalle aiemmin mahdollisesti myönnetty vapaaehtoisen paluun avustus, matkustusasiakirjaedellytys, mahdollisuudet vaihtaa lupaperusteeksi tutkinnon tai tutkimuksen suorittaneen oleskelulupalupa tai niin sanottu työnhakulupa, onko oleskelulupaa haettu sääntelyn vastaisesti Suomesta käsin, onko hakijalle määrätty maahantulokieltoa ja tuleeko asiassa sovellettavaksi kaistanvaihtokielto eli onko hakija hakenut Suomesta kansainvälistä suojelua eikä ole poistunut maasta ennen yrittäjän oleskeluluvan hakemista.

Ulkomaalaislain 83 §:n mukaan Maahanmuuttovirasto myöntää 79 a §:ssä tarkoitettua myönteisen osapäätöksen jälkeen yrittäjän oleskeluluvan, jollei 36, 36 a, 36 b tai 36 d §:stä muuta johdu. Saman pykälän 4 momentissa säädetään, että jos hakija ei täytä 11 §:n 1 momentin 1, 4 tai 5 kohdassa säädettyjä maahantulon edellytyksiä tai 35 §:ssä säädettyä vaatimusta matkustusasiakirjan voimassaolosta taikka oleskelulupaa ei myönnetä 36, 36 a, 36 b tai 36 d §:ssä säädetyllä perusteella, Maahanmuuttovirasto voi hylätä yrittäjän oleskelulupaa koskevan hakemuksen ilman elinvoimakeskuksen osapäätösharkintaa.

Yrittäjän oleskelulupahakemukseen on ulkomaalaislain 84 §:n mukaisesti tehtävä päätös viimeistään kahden kuukauden kuluessa siitä, kun viranomais on vastaanottanut asianmukaisesti täytetyn hakemuksen liitteineen. Elinvoimakeskuksen on tehtävä osapäätös viimeistään kuukauden kuluessa hakemuksen vastaanottamisesta ja Maahanmuuttoviraston viimeistään kuukauden kuluessa osapäätöksen saatuaan. Pidempi käsittelyaika on mahdollinen poikkeuksellisissa olosuhteissa, jotka liittyvät hakemuksen tutkinnan monimutkaisuuteen. Jos viranomais joutuu pyytämään tai hankkimaan asiassa lisäselvitystä, käsittelyajan kulumisen keskeytyy, kunnes tarvittavat selvitykset on saatu.

Yrittäjien oleskelulupahakemusten määrät ovat pysyneet tasaisina. Vuodesta 2018 vuoteen 2024 yrittäjän ensimmäisen oleskelulupahakemusten lukumäärät ovat pysytelleet 300–400 hakemuksessa, mutta vuonna 2024 hakemusten määrä putosi 226 hakemukseen. Vuonna 2025 hakemuksia tuli 242. Kielteisten päätösten osuus hakemuksista on myös pysynyt tasaisen korkeana. Vuonna 2019 kielteisten päätösten osuus ensimmäisten lupien kohdalla oli noin 68 %, vuonna 2020 69 %, vuonna 2021 68 %, vuonna 2022 63 %, vuonna 2023 63 %, vuonna 2024 64 % ja vuonna 2025 69 %.

Jatkolupien osalta hakemusmäärät ovat melkein kaksinkertaiset ensimmäisiin lupiin verrattuna ja hakemusmäärät ovat nousseet tasaisesti vuodesta 2018 lähtien. Vuosina 2018–2022 hakemuksia on tullut 300–600 kappaletta vuosittain. Vuonna 2023 hakemuksia tuli 705 kpl, vuonna 2024 962 kpl ja vuonna 2025 969 kpl. Poiketen ensimmäisistä yrittäjän oleskeluluvista kielteisten osuus on huomattavasti pienempi ja pysytellyt tasaisesti noin 30 %:ssa vuodesta 2018 lähtien.

Selkeästi yleisin syy Maahanmuuttoviraston tekemille kielteisille päätöksille on ollut Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskuksen) kielteinen osapäätös, joka on ollut kielteisten päätöksen perusteena yli 90 %:ssa vuosien 2018–2025 aikana. Tilastossa on mukana sekä ensimmäiset oleskelulupahakemukset että jatkolupahakemukset.

Yleisimmät kansalaisuusmaat yrittäjän oleskeluluvissa ovat pysyneet suurilta osin samoina vuodesta 2019 lähtien. Suurimpien hakijamaiden joukossa on ensimmäisten lupien osalta vuodesta 2019 lähtien olleet Venäjä, Kiina ja Turkki. Nigeria oli myös ensimmäisten lupien osalta yksi isoimmista hakijamaista vuoteen 2022 asti. Vuodesta 2024 Pakistan on ollut yksi isoimmista hakijamaista yrittäjien ensimmäisissä luvissa, kun taas venäläisten hakijoiden määrä on vähentynyt. Vuonna 2025 Venäjä ei ole kuulunut isoimpiin hakijamaihin ensimmäisten lupien kohdalla. Yrittäjän oleskelulupaa haetaan yleisimmin jatkolupana tilanteessa, jossa ulkomaalainen on Suomessa oleskellessaan perustanut yritystoiminnan ja hakee oleskeluluvan jatkamista sen perusteella. Jatkoluvissa hakijamaat ovat kuitenkin suurilta osin samoja, mutta Pakistan on ollut yksi isoimmista hakijamaista jo vuodesta 2019 lähtien. Intia on vuodesta 2023 lähtien myös noussut yhdeksi isoimmaksi hakijamaaksi yrittäjien jatkoluvissa. Vuodesta 2024 Bangladesh on myös noussut isoimpien hakijamaiden joukkoon ja vuonna 2025 kolmanneksi isoimmaksi hakijamaaksi on noussut Ukraina.

Yrittäjän oleskelulupien kokonaiskäsittelyajat ovat laskeneet merkittävästi verrattuna vuoteen 2018, jolloin kokonaiskäsittelyaika oli 355 päivää. Vuonna 2025 kokonaiskäsittelyaika ensimmäisissä luvissa on ollut 45 päivää ja jatkoluvissa 74 päivää.

2.1.1 Yritystoiminta Suomeen rekisteröidyssä yrityksessä yrittäjän oleskeluluvan edellytyksenä

Yrittäjän oleskeluluvassa edellytyksenä on, että yritystoiminta tapahtuu Suomeen rekisteröidyssä yrityksessä ja lain esitöissä (HE:114/2022) todetaan, että sen osoituksena yrityksellä tulee olla Y-tunnus. Yritys on rekisteröitävä Suomen kaupparekisteriin sekä tarvittaviin Verohallinnon rekistereihin. Yksityinen elinkeinonharjoittaja voi perustellusta syystä ilmoittautua ainoastaan Verohallinnon rekistereihin, sillä kaupparekisterilaki edellyttää rekisteröitymistä niissä tilanteissa, joissa elinkeinonharjoittajan on kirjanpitolain nojalla ilmoitettava tilinpäätös rekisteröitäväksi tai jos henkilön asuinpaikka on ETA-alueen ulkopuolella. Muissa tilanteissa yksityinen elinkeinonharjoittaja rekisteröidään vain yritys- ja yhteistietojärjestelmään (YTJ) ja Verohallinnon rekistereihin. Ulkomaisen elinkeinonharjoittajan katsotaan harjoittavan yritystoimintaa Suomeen rekisteröidyssä yrityksessä, jos ulkomainen elinkeinonharjoittaja on rekisteröinyt sivuliikkeen kaupparekisteriin ja verohallinnon rekistereihin. Maahanmuuttoviraston

oleskelulupahakemuksessa pyydetään asiakasta ilmoittamaan Y-tunnus, jos yrityksellä on sellainen. Hakemuslomakkeella kysytään myös, onko yritys rekisteröity kaupparekisteriin tai Verohallinnon rekistereihin ja mikäli ei ole, tulee hakijan ilmoittaa syy, miksi rekisteröintiä ei ole tehty. Ilmoitetun Y-tunnuksen perusteella Maahanmuuttovirasto ja elinvoimakeskus tarkistavat onko yritys rekisteröity Verohallinnon rekistereihin tai kaupparekisteriin. Y-tunnuksen perusteella elinvoimakeskus ja Maahanmuuttovirasto pääsevät tarkastelemaan rekisteröidyn yrityksen verotietoja ja kaupparekisteriin ilmoitettuja tietoja sekä hakemaan VHS raportin, joka sisältää laajasti eri viranomais tietoa yrityksen velvoitteidenhoidosta.

Ulkomaalaislain 81 d §:ssä säädetään oikeudesta harjoittaa elinkeinoa, jonka mukaan oikeus elinkeinon harjoittamiseen alkaa, kun oleskelulupa sitä varten on myönnetty 74, 75, 79 tai 80 §:n perusteella tai kun ulkomaalainen oleskelee maassa 81 b §:n perusteella. Lain esitöissä (HE:114/2022) on tuotu esiin elinkeinolaki, jonka mukaan elinkeinoa saa harjoittaa luonnollinen henkilö eli yksityinen elinkeinonharjoittaja, jolla on asuinpaikka Euroopan talousalueella (Elinkeinotoimintalaki 2 § 1 mom. 1 kohta).

Elinkeinolain 3 §:n nojalla Patentti- ja rekisterihallitus (jäljempänä *PRH*) voi kuitenkin myöntää luvan elinkeinon harjoittamiseen myös Euroopan talousalueen ulkopuolelle asuvalle yksityiselle elinkeinonharjoittajalle. Käytännössä luvan antamisen edellytyksenä on ollut, että henkilön asuinpaikka on Luganon sopimuksen osapuolena olevassa valtiossa. Euroopan talousalueen ulkopuolisista valtioista sopimusosapuolena on vain Sveitsi. Euroopan talousalueen ulkopuolella asuvalla yksityisellä elinkeinonharjoittajalla tulisi elinkeinolain nojalla olla Suomessa asuva edustaja, joka tulisi lisäksi ilmoittaa kaupparekisteriin merkittäväksi. Edustajalla on oikeus ottaa vastaan tiedoksiantoja. Edustaja myös vastaa verotusmenettelylain (1558/1995) nojalla Euroopan talousalueen ulkopuolella asuvalle yksityiselle elinkeinonharjoittajalle määrättyistä veroista. Nykyisen päätöskäytännön mukaan yksityinen elinkeinonharjoittaja voi hakea yrittäjän oleskelulupaa ilman Y-tunnusta, jos kyseessä on ensimmäinen oleskelulupa ennen Suomeen tuloa. Y-tunnusta kuitenkin edellytetään myös yksityisiltä elinkeinonharjoittajilta luvan saamisen jälkeen.

Yhtiöiden osalta rekisteröinti on mahdollista, jos osakeyhtiössä vähintään yhdellä hallituksen varajäsenellä on asuinpaikka Euroopan talousalueella (ETA), avoimessa yhtiössä vähintään yksi yhtiömies tai kommandiittiyhtiössä vähintään yksi vastuunalainen yhtiömies asuu ETA-alueella. Jos henkilöllä ei ole pysyvää asuinpaikkaa ETA-alueella, hän voi tarvita PRH:n luvan toimia kaupparekisteriin merkityn yrityksen johto- ja vastuutehtävissä. Luvan myöntäminen pääsääntöisesti koskee tilanteita, joissa henkilön asuinpaikka on Sveitsissä tai Yhdysvalloissa.

Y-tunnus luodaan ilmoituksen vireilletulohetkestä alkaen ja rekisteröinnin edellytyksiä ei ole tässä kohtaa vielä arvioitu. Oleskelulupaharkinnassa asiakkaan ilmoittaman Y-tunnuksen perusteella tarkistetaan yrityksen rekisteröinti. Luvan myöntämiseksi ei riitä yrityksen perustamisilmoituksen vireyttämisen yhteydessä saatu Y-tunnus, vaan edellytetään rekisteröintiä. Mikäli yritystä ei rekisteröidä edellytysten puuttuessa, mitätöityy vireyttämishetkellä luotu Y-tunnus.

Selvityshankkeen (VN/18010/2024) yhteydessä Verohallinto toi esiin, että Y-tunnus oleskeluluvan edellytyksenä on ongelmallinen. Edellä kuvattu sääntely oikeudesta harjoittaa elinkeinoa ja Y-tunnuksen myöntämisen edellytyksistä on osin ristiriidassa yrittäjän oleskeluluvan saamisen edellytysten kanssa silloin, kun hakija asuu kolmannessa maassa eikä hänellä ole oleskelulupaa Suomeen. PRH:n ja Verohallinnon on kuitenkin vaikea todentaa hakijan asuinpaikkaa, eikä heillä ole velvollisuutta selvittää hakijan oikeutta harjoittaa elinkeinoa. Lähtökohtaisesti rekisteröinnissä luotetaan asiakkaan ilmoittamiin tietoihin ja selvitystä pyydetään, jos tietojen oikeellisuudesta on selkeä epäily. Rekisterimerkinnän ongelmana on myös, että hakijalla ei ennen oleskelulupaa ole henkilötunnusta. Verohallinnossa merkintä rekisteriin näissä tilanteissa

tehdään syntymäajalla ja henkilölle luodaan organisaatiokohtainen keino-tunnus. Jos henkilötunnusta ei ole, niin toiminimi-yrittäjän tiedot eivät näy väestötietojärjestelmässä tai kaupparekisterissä, jos yrittäjä ei sinne ole rekisteröitynyt. Kaupparekisterin osalta, jos henkilöllä ei ole henkilötunnusta, tulee rekisteröitymistä hakevan ilmoittaa syntymäaikansa ja toimittaa kopio passista tai muusta henkilöllisyystodistuksesta. Hakijan vastuulla on ilmoittaa myöhemmin saatu henkilötunnus PRH:lle ja henkilötunnuksista ei aina ilmoituksia tehdä. Mikäli henkilötunnusta ei ilmoiteta, eivät yrityksen tiedot yhdisty henkilöön henkilötunnuksella haettaessa. Mikäli hakijalla on henkilötunnus, tarkistetaan henkilötiedot väestötietojärjestelmästä.

Nykyinen menettely, jossa Y-tunnusta edellytetään jo oleskelulupaa haettaessa, johtaa siihen, että rekistereihin jää yrityksiä, joiden toiminta ei koskaan käynnisty, koska oleskelulupaa ei myönnetä. Yrittäjän ensimmäisen oleskeluluvan kohdalla jopa 70 %:iin hakemuksista tehdään kielteinen päätös. Y-tunnusten myötä yrityksen verovelvoitteet tuloverotuksessa aktivoituvat, vaikka oleskelulupaa ei myönnettäisi. Oleskelulupaa hakevat eivät kuitenkaan useissa tilanteissa virallisesti lakkauta yritystoimintaa, joka aiheuttaa rekisterin ajantasaisuudessa haasteita. Haasteena on lisäksi se, että Y-tunnus ja mahdolliset muut rekisteröinnit, kuten ennakkoperintärekisteröinti, käytännössä mahdollistavat yritystoiminnan harjoittamisen ilman yrittäjän oleskelulupaa, vaikkakin oikeus elinkeinon harjoittamiseen edellyttää asuinpaikkaa ja voimassa oleva oleskelulupaa EU/ETA-maassa.

2.2 Kasvuyrittäjän oleskelulupa

Kasvuyrittäjän oleskeluluvasta säädetään ulkomaalaislaissa. Ulkomaalaislain 80 §:n 1 momentin mukaisesti ulkomaalaiselle kasvuyrittäjälle myönnetään jatkuva kasvuyrittäjän oleskelulupa, jos se toimii tai sen tarkoituksena on toimia päätoimisesti vastuuasemassa sellaisessa Suomeen rekisteröidyssä tai rekisteröitävässä yrityksessä, jonka liiketoimintamalli ja yrityksessä toimivien henkilöiden henkilökohtainen osaaminen täyttävät Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandin antaman lausunnon mukaan sen alkaville innovatiivisille nopean kasvun yrityksille myöntämää rahoitusta koskevat edellytykset.

Lupaprosessi perustuu kaksivaiheiseen menettelyyn. Ulkomaalaislain 80 §:n 2 momentissa säädetään, että kasvuyrittäjän oleskelulupahakemukseen on liitettävä 1 momentissa tarkoitettu Business Finlandin antama lausunto, joka on annettu enintään neljä kuukautta ennen oleskelulupahakemuksen vireille panoa. Oleskeluluvan hakijan on siis hankittava lausunto ennen oleskeluluvan hakemista. Ulkomaalaislain 80 a §:n mukaisesti Business Finlandin lausunto perustuu harkintaan, jossa se arvioi, täyttävätkö liiketoimintamalli ja yrityksessä toimivien henkilöiden henkilökohtainen osaaminen edellytykset Business Finlandin alkaville innovatiivisille nopean kasvun yrityksille myönnettävästä rahoituksesta. Oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä on myönteinen lausunto Business Finlandilta.

Kasvuyrittäjän ja hänen perheenjäsentensä oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä on, että toimeentulo on turvattu ulkomaalaislain 39 §:n mukaisesti eli maassa oleskelu kustannetaan tavanomaiseksi katsottavilla ansiotyöstä, yrittäjätoiminnasta, eläkkeistä, varallisuudesta tai muista lähteistä saatavilla tuloilla siten, että hänen ei voida olettaa joutuvan toimeentulotuesta annetussa laissa (1412/1997) tarkoitettua toimeentulotuen tai vastaavan muun toimeentuloa turvaavan etuuden tarpeeseen.

Poiketen yrittäjän oleskeluluvasta kasvuyrittäjän oleskeluluvan myöntäminen ei edellytä, että kasvuyrittäjä saisi riittävän toimeentulon yritystoiminnastaan. Kasvuyrittäjänä toimimisen tulee kuitenkin olla maassa oleskelun pääasiallinen tarkoitus. Maahanmuuttovirasto soveltaa 39 §:n

mukaisen arvion tukena viraston määrittelemiä toimeentulotasoja, jotka määrittävät edellytetyt nettomäärät hakijan turvatulle toimeentulolle. Toimeentulotasot vaihtelevat eri kuntien kohdalla. Esimerkiksi pääkaupunkiseudun kohdalla yhden aikuisen toimeentulotaso on 1 210 euroa.

Kasvuyrittäjän oleskelulupaa hakevan tulee myös täyttää oleskeluluvan yleiset edellytykset, kuten ulkomaalaislain 35 §:ssä säädetty edellytys hakijan tunnistamisesta ja henkilöllisyyden todentamisesta voimassa olevasta matkustusasiakirjasta, sekä se, ettei hakijan kohdalla sovellu 36, 36 a tai 36 b §:ssä säädetty oleskeluluvan epäämisperusteet.

Kasvuyrittäjän perheenjäsenillä on mahdollisuus hakea perhesidelupaa, kuten muillakin jatkuvan oleskeluluvan saaneiden perheenjäsenillä. Kasvuyrittäjällä ja hänen perheenjäsenellään on ulkomaalaislain 60 §:n mukaisesti mahdollisuus hakea ensimmäistä oleskelulupaa myös Suomesta käsin, vaikka lain mukainen pääsääntö on ensimmäisen luvan hakeminen ulkomailta.

Kasvuyrittäjän ensimmäistä oleskelulupaa koskevien päätösten määrä on noussut merkittävästi vuoden 2018 lähtötasosta. Vastaavasti myös lausuntohakemusten määrä on noussut, josta tarkemmin osiossa 2.2.3.2. Vuosina 2019 ja 2020 myönteisiä päätöksiä kasvuyrittäjän ensimmäisiin oleskelulupahakemuksiin tehtiin hieman yli 50 kappaletta. Vuodesta 2021 määrät lähtivät nousuun ja vuonna 2023 myönnettiin 344 kasvuyrittäjän ensimmäistä oleskelulupaa. Määrät ovat hieman laskeneet tästä ja vuonna 2024 lupia myönnettiin 225 ja vuonna 2025 myönnettiin 110 ensimmäistä kasvuyrittäjän oleskelulupaa. Lupahakemusten määrään vaikuttaa se, että iso osa lausuntoa hakeneista on saanut kielteisen lausunnon lausuntohakemukseensa Business Finlandilta. Kielteisten oleskelulupapäätösten määrät ovat olleet todella pieniä ja pysytelleet suurilta osin alle kymmenessä päätöksessä vuosittain. Kielteisten päätösten osuutta selittää se, että yritystoiminta on arvioitu etukäteen lausuntomenettelyssä. Vuonna 2024 ja 2025 kielteisten päätösten määrässä on kuitenkin ollut havaittavissa kasvua. Vuonna 2024 kielteisten päätösten osuus oli 5 % ja vuonna 2025 kielteisten päätösten osuus oli 13 %. Kielteisten päätösten osuuskasvu selittyy osittain sillä, että Maahanmuuttovirasto on pyrkinyt toiminnassaan puuttumaan yhä tehokkaammin esille nousseisiin väärinkäytöksiin.

2.2.1 Tietojärjestelmäympäristö

Kasvuyrittäjien oleskelulupahakemukset käsitellään Maahanmuuttoviraston UMA-tietojärjestelmäkokonaisuudessa. Järjestelmä mahdollistaa ulkomaalaisasioiden sähköisen käsittelyn ja sisältää muun muassa sähköisen oleskelulupahakemuksen, oleskelulupahakemusten käsittelytiedot, asiakastiedot sekä muut päätöksentekoon tarvittavat tiedot. Kasvuyrittäjän oleskeluluvan hakeminen sähköisesti ja muu sähköinen asiointi tapahtuu Enter Finland-asiointipalvelussa. Oleskelulupahakemusta edeltävä lausuntovaihe toteutetaan UMA:sta erillisessä UMA Lite -järjestelmässä, josta tarkemmin lisää osiossa 2.5.2.

UMA-järjestelmä on liitetty useisiin eri viranomaisrekistereihin kymmenien tiedonsiirtoliittymien avulla. Liittymien kautta Maahanmuuttovirasto saa hakemusten käsittelyssä tarvittavaa tietoa esimerkiksi hakijan mahdollisesta rikostaustasta. UMA:ssa on käytössä avustava automaatio, joka automatisoi osia käsittelystä. Esimerkiksi tiettyjä luvan myöntämisedellytyksiä voidaan tarkistaa automaattisesti hakemukseen syötettyjen tietojen perusteella tai tekemällä tarkistuksia viranomaisrekistereihin. Osa oleskelulupahakemuksen vireillepanoon liittyvistä tehtävistä on myös digitalisoitu teknisillä ratkaisuilla. Esimerkiksi OLEDES mahdollistaa ulkoisen palveluntarjoajan ottamien biometrinen tunnistusten siirron UMA-järjestelmään.

Lakiin esitettävien muutosten yhtenä tavoitteena on selkeyttää kasvuyrittäjien oleskelulupakäsittelyä ja yhdenmukaistaa sitä yrittäjien luvan kanssa muuttamalla nykyinen Business Finlandin antama lausunto osapäätökseksi, jolloin käsittely olisi mahdollista saman tietojärjestelmän

sisällä. Tämä edellyttää tietojärjestelmäkehitystä, jossa Innovaatorahoituskeskus Business Finlandille mahdollistetaan osapäätöksen edellyttämät käsittelyvaiheet sekä osapäätöksen tekeminen UMA:ssa.

Tarvittava tietojärjestelmäkehitys ja siitä aiheutuvat kustannukset kuvataan tarkemmin vaikutusarviointia koskevassa osiossa.

2.2.2 Kasvuyrittäjän jatkolupa

Kasvuyrittäjän jatkoluvasta on laissa säädetty poikkeuksellisesti erikseen, kun yleensä jatkolupaa arvioidaan pääosin samoilla edellytyksillä kuin ensimmäistä lupaa. Kasvuyrittäjän jatkoluvasta säädetään ulkomaalaislain 80 b §:n 1 momentissa, jonka mukaisesti uusi määräaikainen oleskelulupa myönnetään kasvuyrittäjälle, jolle on myönnetty 80 §:ssä tarkoitettu kasvuyrittäjän oleskelulupa saman tai vastaavanlaisen yritystoiminnan jatkamista varten, jos yritystoiminta on kannattavaa tai jos yrityksen liiketoimintamalli edelleen täyttää edellytykset Business Finlandin alkaville innovatiivisille nopean kasvun yritykselle myönnettävästä rahoituksesta. Ulkl. 80 b §:n 2 momentin mukaan Maahanmuuttovirasto voi pyytää Business Finlandin lausunnon siitä, onko yritystoiminta samaa tai vastaavanlaista ja siitä, täyttääkö yrityksen liiketoimintamalli edellytykset Business Finlandin alkaville innovatiivisille nopean kasvun yrityksille myönnettävästä rahoituksesta. Jatkolupavaiheessa edellytyksenä on, että yrityksen tulee olla perustettu ja yritystoiminnan tulee olla kasvuyritystoimintaa. Lähtökohtana on arviointi, kykeneekö yritys tekemään riittävästi voittoa. Lain esitoissa tuodaan esiin, että pääsääntöisesti edellytetään, että yritystoiminta on kannattavaa, mutta oleskelulupa voidaan myöntää tästä huolimatta, jos yrityksen liiketoimintamalli täyttäisi edellytykset Business Finlandin kasvuyritystoiminnalle suunnatusta rahoituksesta. Yrityksellä voitaisiin katsoa olevan kannattavan liiketoiminnan edellytykset, vaikka yritys olisi vielä kehitysvaiheessa, jos yritys pystyisi osoittamaan, että kannattavuus on kääntymässä suotuisampaan suuntaan ja että yrittäjän henkilökohtainen toimeentulo on turvattu. Lain perusteluissa tuodaan esiin, että säännöksen tarkoituksena on jättää mahdollisuus yritystoiminnan jatkamiseen Suomessa, vaikka se ei vielä tuottaisi voittoa, jos yritystoiminnalla katsottaisiin edelleen olevan tosiasiallisesti mahdollisuus kannattavaan liiketoimintaan ja kansainväliseen kasvuun. Säännöksen perusteluissa on katsottu, että yrityksen kannattavuusarvioinnissa voitaisiin hyödyntää samanlaisia tunnusmerkkejä kuin yrittäjän oleskelulupaa koskevassa vakiintuneessa käytännössä. Käytännössä harvoissa tapauksissa kasvuyritystoiminta on vielä kannattavaa ensimmäistä jatkolupaa myönnettäessä.

Edellytyksenä jatkolupavaiheessa ei ole Business Finlandin lausunnon hankkiminen lupahakemuksen liitteeksi. Maahanmuuttovirasto voi kuitenkin pyytää lausuntoa itse Business Finlandilta. Säädöksen perusteluissa on mainittu, että lausuntoa pyydetäisiin esimerkiksi, jos on epäselvää, onko kyse samasta tai vastaavanlaisesta yritystoiminnasta tai jos liiketoiminnan kannattavuudesta olisi epäselvyyttä. Lainsäädännön mukaisesti Maahanmuuttoviraston tulee pyytää jatkolupavaiheessa lausuntoa Business Finlandilta, ellei kasvuyritystoimintaa katsota kannattavaksi. Päätöskäytännössä lausuntoa pyydetään nykyisin lähes aina. Erityisesti yritystoiminnan vastaavanlaisuuden arviointi on osoittautunut haasteelliseksi sekä Innovaatorahoituskeskus Business Finlandissa että Maahanmuuttovirastossa.

Kasvuyrittäjän jatkolupa myönnetään ulkomaalaislain 55 §:n 1 momentin yleisen sääntelyn mukaisesti enintään neljäksi vuodeksi. Jatkolupaa kuitenkin harvoin myönnetään neljäksi vuodeksi, vaan usein jatkoluvan kestoa rajataan toimeentulon perusteella. Ensimmäistä jatkolupaa haettaessa kasvuyrityksen toiminta ei välttämättä ole kannattavaa ja siten riittävää takaamaan hakijan toimeentuloa. Hakijoilla kuitenkin saattaa olla edelleen säästöjä, joilla he pystyvät osoittamaan turvatun toimeentulon neljää vuotta lyhyemmäksi ajaksi.

Kasvuyrittäjän jatkolupien kohdalla päätösmäärät ovat pienempiä ensimmäisiin lupiin verrattuna. Vuonna 2023 ja 2024 myönnettyjen jatkolupien määrä oli korkeimmillaan, vuonna 2023 myönnettiin 103 jatkolupaa ja vuonna 2024 määrä nousi 127 lupaan. Vuonna 2025 jatkolupien määrä kuitenkin laski hieman, ja lupia myönnettiin yhteensä 99. Kielteisiä jatkolupapäätöksiä tehtiin vuoteen 2024 saakka alle kymmenen vuosittain. Vuonna 2024 kielteisten päätösten määrä kasvoi selvästi 33 päätökseen ja vuonna 2025 edelleen 47 päätökseen.

2.2.3 Business Finlandin lausunto kasvuyritystoiminnasta oleskeluluvan edellytyksenä

2.2.3.1 Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin suorittama arvio

Kun kasvuyrittäjän oleskelulupa otettiin käyttöön vuonna 2018 kasvuyrittäjän liiketoimintamallin arviointi vastuutettiin Business Finlandille, joka jo entuudestaan arvioi kasvuyrityksille suunnatun rahoituksen myöntämisen edellytykset, jotka perustuvat lakiin taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä (429/2016), valtioneuvoston asetukseen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoituksesta (1444/2014) ja näitä täydentävään Business Finlandin vakiintuneeseen ja julkiseksi tehtyyn käytäntöön.

Ulkomaalaislain 80 a §:n mukaan Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin 80 §:ssä tarkoitettu lausunto perustuu harkintaan, jossa se arvioi, täyttävätkö liiketoimintamalli ja yrityksessä toimivien henkilöiden henkilökohtainen osaaminen edellytykset Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin alkaville innovatiivisille nopean kasvun yrityksille myönnettävästä rahoituksesta. Lain esitöissä (HE:114/2022) tuodaan esiin, että Business Finland arvioi kasvuyrityksiä osana sen Tempo-rahoitusta, joka perustuu lakiin taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä (429/2016), valtioneuvoston asetukseen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoituksesta (1444/2014) ja näitä täydentävään Business Finlandin vakiintuneeseen ja julkiseksi tehtyyn käytäntöön. Rahoituksen myöntämisen edellytykset on katsottu lain perusteluissa olevan lähtökohtana sen arvioinnissa, ketä pidetään kasvuyrittäjänä ulkomaalaislakia sovellettaessa. Rahoituspäätöstä tehtäessä tarkastellaan innovaation uutuusarvoa, kansainvälistä kysyntäpotentiaalia, markkinatilannetta ja markkinaennustetta sekä vastuuhenkilöiden henkilökohtaista kykyä ja osaamista ja muita voimavaroja. Keskeistä on, että liiketoimintamallilla arvioidaan olevan edellytykset nopeaan kansainväliseen kasvuun. Myönteisen lausunnon edellytyksenä on kasvuyrittäjätiimi, liiketoimintasuunnitelma yritykselle sekä innovatiivinen ja uutuusarvoinen liikeidea, jolla on kilpailuetua kansainvälisillä markkinoilla. Kasvuyrittäjätiimissä tulee olla vähintään kaksi perustajaa ja perustajien tulee omistaa vähintään 60 % yrityksestä. Perustajien kohdalla yritystoiminnan tulee olla päätoimista, eli perustajajäsenten tulisi työskennellä yrityksessä kokopäiväisesti. Tiimiltä edellytetään monipuolista osaamista ja taitoja, jotka liittyvät sekä liikeideaan että kasvuyrityksen hallintaan ja kehittämiseen. Lisäksi yrityksellä tulee olla saatavuus riittäviin resursseihin ja rahoitukseen yrityksen alun rahoittamista varten.

Tempo-rahoitushaku on sulkeutunut 3.10.2025 ja Business Finland on lanseeraamassa uutta rahoitusinstrumenttia. Ulkomaalaislaissa ei tarkemmin ole avattu Innovaatorahoituskeskuksen antaman lausunnon edellytyksiä. Edellytyksiä on edellä esitetysti avattu lain esitöissä, mutta suurilta osin viitataan rahoituksen myöntämisen ehtoihin ja rahoituspäätöksiin liittyvään päätöskäytäntöön erityisesti Tempo-rahoituksen osalta. Kasvuyrittäjien ja yrittäjien oleskelulupien uudistamistarpeita koskevassa selvityshankkeessa (VN/13397/2025) startup-sidosryhmät sekä Maahanmuuttovirasto toivat esiin, että erityisesti jatkoluvan myöntämisedellytykset eivät ole nykytilassa riittävän selkeät. Lisäksi Tempo-rahoitushaun päätyminen ja sitä korvaavan uuden rahoitusinstrumentin käyttöönotto korostavat tarvetta täsmentää lakiin ne edellytykset, joiden perusteella Business Finland suorittaa yritystoiminnan arvioinnin. Ehdotetussa osapäätösmallissa hakijan tulee suorittaa oleskelulupamaksu ennen Business Finlandin antamaa arviota

yritystoiminnasta. Tämän vuoksi on välttämätöntä, että lain tasolla säädetty oleskeluluvan myöntämisedellytykset ovat hakijan kannalta selkeät ja ennakoitavat.

2.2.3.2 Lausuntohakemusten käsittely Business Finlandissa

Business Finland -kokonaisuuden muodostavat Innovaatiorahoituskeskus Business Finland ja Business Finland -niminen osakeyhtiö. Rahoituskeskus viranomaisena käsittelee kasvuyrittäjän oleskelulupaa koskevat lausuntopyynnöt. Laissa Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandista ja Business Finland – nimisestä osakeyhtiöstä (1146/2017) säädetään Rahoituskeskuksen tehtävistä 3 §:ssä ja tarkempia säännöksiä pykälässä mainituista tehtävistä annetaan valtioneuvoston asetuksella Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandista ja Business Finland -nimisestä osakeyhtiöstä 1147/2017. Kasvuyrittäjän oleskelulupaa koskevia lausuntoja ei ole eritelty 3 §:ssä tai valtioneuvoston asetuksessa. Ulkomaalaislaissa lausunnon antaminen on säädetty Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandin toimivaltaan. Laki Business Finlandista määrittelee 11 §:n 3 momentissaan yhtiön osalta rahoituskeskuksen toimintaa tukevat tehtävät, joista 3 kohdassa on säädetty ulkomaalaislain 80 §:n 1 momentissa ja 80 b §:n 2 momentissa tarkoitettuihin lausuntoihin liittyvien tietojen arviointi ja analysointi sekä näihin tietoihin liittyvien selvitysten tekeminen. Lain perusteluissa (HE 267/2022) on todettu, että yhtiön tukeva tehtävä ei sisällä toimivaltaa päättää lausuntojen antamisesta kasvuyrittäjän oleskelulupa-asioissa, vaan toimivalta kuuluu yksinomaan rahoituskeskukselle. Yhtiö kuitenkin voi osallistua lausuntojen esivalmisteluun esimerkiksi arvioimalla tietoja lupien hakijoista.

Nykyisin hakemusten arviointi ja lausunnot tehdään rahoituskeskuksessa, vaikka laki mahdollistaa osakeyhtiölle oikeuden osallistua arviointiin. Rahoituskeskuksessa lausuntohakemusten käsittelijät ja päätöksentekijät saavat arviointiin tarvittaessa tukea rahoituskeskuksen muilta asiantuntijoilta esimerkiksi toimialaosaamisen osalta. Yhtiö osallistuu asiakastiedusteluihin vastaamiseen ja prosessin selvittelyyn sekä vastaa nettisivujen ylläpidosta.

Kasvuyritystiimin päähakija vireyttää lausuntohakemuksen Enter Finland -palvelussa. Hakemus on maksuton eikä hakemusten määrää ole hakijakohtaisesti rajoitettu eli samasta yritysideasta on periaatteessa mahdollista tehdä useita peräkkäisiä hakemuksia.

Lausuntoa koskevassa hakemuksessaan hakijan tulee:

- Kuvailla liikeidea ja määritellä asiakastarve sekä kohdemarkkina
- Kuvailla tarjottava tuote tai palvelu, joka vastaa asiakastarpeeseen
- Esitellä liiketoimintamalli ja alustava hinnoittelu sekä määritellä loppukäyttäjät ja maksavat asiakkaat, ja kertoa, miten heidät tavoitetaan.
- Esitellä markkinoilletulostrategia, kohdemarkkina-alueet ja asiakassegmentit.
- Kuvailla pitkän aikavälin kasvusuunnitelma ja mahdollisuudet.
- Kuvailla, mitä konkreettisia ja ainutlaatuisia hyötyjä ratkaisu tarjoaa asiakkaille.
- Kuvailla, mitkä ovat vaihtoehtoiset ratkaisut asiakkaan tarpeeseen.
- Määritellä tärkeimmät kilpailijat ja kertoa, mitä kilpailuetuja ratkaisulla on.

- Tiimisuunnitelmassa kuvailla tiimi ja sen jäsenten roolit, omistussosuudet ja vastuualueet. Esitellä mahdolliset muut suunnitellut resurssit sekä aikataulu tiimin rakentamiselle.
- Kuvailla nykytila: mitä on jo tehty ja mitä on valmiina (demot, prototyypit, asiakaskontaktit, pilottisuunnitelmat ja sopimukset).
- Tuoda esiin, onko tiimillä olemassa olevaa tai rekisteröityä immateriaalioikeutta.
- Tuoda esiin, onko yritys jo perustettu ja mikä on suunnitelma, jos perustetaan uusi kasvuyritys Suomeen
- Tuoda esiin, onko osallistuttu kiihdyttämöön tai saatu apua liiketoimintasuunnitelman laatimiseen.
- Kuvailla ensimmäisen toimintavuoden suunnitelma: tärkeimmät tehtävät ja toimenpiteet sekä tavoitteet ensimmäiselle vuodelle.
- Tuoda esiin yrityksen alkuvaiheen rahoitus, arvioida ensimmäisen toimintavuoden rahoitustarve, kuvata suunnitelma tarvittavan rahoituksen varmistamiseksi sekä esittää karkea kustannuserittely

Hakemuksen liitteenä toimitetaan passikopio ja CV kaikkien lausuntoa hakevien tiimiläisten osalta. Myös muita liitteitä kuten erillisen liiketoimintasuunnitelman voi toimittaa. Business Finland lähtökohtaisesti ei kuule hakijoita suullisesti, mutta lisätietoja pyydetään tarvittaessa kirjallisesti.

Business Finlandin käsittelee lausuntohakemukset UMA Lite -järjestelmässä. Hakijan Enter Finland -palvelussa toimittama hakemus ja sen liitteet siirtyvät UMA Lite -järjestelmään rajapintojen kautta toteutettavalla tiedonsiirrolla. Business Finland toimittaa antamansa lausunnon Enter Finland -palvelussa hakijalle, joka oleskelulupaa hakiessaan liittää sen hakemuksen liitteeksi. Koska lausuntoa ei toimiteta viranomaisten välillä, on prosessi haavoittuvainen väärinkäytöksille. Vuonna 2025 on esiintynyt muutamia tapauksia, joissa Maahanmuuttovirastolle on toimitettu väärennetyjä Business Finlandin lausuntoja. Maahanmuuttovirastossa käytössä olevan UMA-järjestelmän ja UMA Lite -järjestelmän välillä ei ole tiedonvaihtoa tiedonsaantioikeuksien vuoksi. Maahanmuuttovirastolla ei ole tiedonsaantioikeutta Business Finlandille toimitettuihin selvityksiin tilanteessa, jossa hakija ei ole hakenut oleskelulupaa. Tiedonvaihto Maahanmuuttoviraston ja Business Finlandin välillä toteutetaan tällä hetkellä salatulla sähköpostilla.

Lausuntohakemusten määrä on vuodesta 2018 kasvanut vuosittain. Vuonna 2024 lausuntohakemuksia jätettiin melkein kymmenkertainen määrä vuoteen 2018 verrattuna. Vuonna 2018 lausuntohakemuksia jätettiin 107 kappaletta, vuonna 2019 150 kappaletta, vuonna 2020 179 kappaletta, vuonna 2021 237 kappaletta, vuonna 2023 851 kappaletta ja vuonna 2024 1 068 kappaletta. Myönteisten lausuntojen prosentuaalinen osuus on laskenut vuoden 2019 38 %:sta vuoden 2024 8 %:iin. Vuonna 2025 lausuntohakemusten määrä on ollut 746 kappaletta, joista myönteisiä on ollut vain noin 7,6 %. Business Finlandille toimitettujen lausuntohakemusten määrät ovat moninkertaisia siihen verrattuna mitä arvioitiin, kun kasvuyrittäjän oleskeluluvasta säädettiin vuonna 2018. Lausuntohakemuksen ollessa ilmainen ja koska hakemusten määrää ei ole rajoitettu, on hakemusten joukossa paljon niin sanottuja kokeiluhakemuksia ja uusintahakemuksia. Lausuntohakemusten käsittely aiheuttaa Business Finlandille noin 500 000 euron vuosikustannukset.

2.2.3.3 Business Finlandin lausunnon oikeusvaikutukset ja valitusoikeus

Kasvuyrittäjän oleskeluluvan ja tietyissä tilanteissa kasvuyrittäjän jatkoluvan edellytyksenä on myönteinen Business Finlandin lausunto. Maahanmuuttovirasto on sidottu Business Finlandin suorittamaan arvioon eikä voi myöntää oleskelulupaa tilanteessa, jossa Business Finlandin lausunto on kielteinen. Myönteinen lausunto ei edellytä Maahanmuuttovirastoa myöntämään kasvuyrittäjän oleskelulupaa, mikäli hakija ei täytä oleskeluluvan yleisiä edellytyksiä. Vaikutus on sama kuin elinvoimakemuksen antamalla osapäätöksellä yrittäjän oleskelulupa-asia. Hakijalla on ulkomaalaislain 190 §:n mukaisesti oikeus hakea muutosta Maahanmuuttoviraston ja Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin lausuntoon valittamalla. Business Finlandin suorittama arvio on nykyisessä laissa termillä lausunto. Huomioiden, että lausunnossa on kyse hakijan oikeuksia koskevasta asiaratkaisusta, josta on valitusoikeus, on kyseessä tosiasiaa hallintopäätös, joka on tuotu esiin myös lain esitöissä, kun valitusoikeus selkeytettiin 190 §:ään. Kasvuyrittäjän oleskelulupien kohdalla valitusmäärät ovat olleet vähäisiä ja vuosina 2018–2025 on hallinto-oikeudesta saatu yhteensä 27 päätöstä koskien kasvuyrittäjän ensimmäistä oleskelulupaa ja 34 päätöstä koskien kasvuyrittäjän jatkolupaa. Jatkolupia koskevassa tilastossa on mukana Ulkl 80 §:n ja 80 b §:n perusteella myönnetty jatkoluvat. Ensimmäisten lupien kohdalla vähäistä määrää selittää se, että valitusmahdollisuus on sidottu oleskelulupahakemukseen. Jos hakija saa Business Finlandilta kielteisen lausunnon, hän ei yleensä halua jättää maksullista oleskelulupahakemusta, jonka päätös olisi väistämättä kielteinen, eikä siten käytännössä voi myöskään tehdä valitusta. Hakijalla on myös mahdollisuus hakea uutta lausuntoa Business Finlandilta maksutta, mikä vähentää tarvetta valittaa aiemmasta lausunnosta.

2.2.4 Jälkivalvonnan havainnot kasvuyrittäjän oleskeluluvasta

Maahanmuuttovirasto suorittaa myönnettyihin oleskelulupiin jälkivalvontaa. Jälkivalvontaa tehdään perustuen havaintoihin ja vihjeisiin, joita saadaan myös muilta viranomaisilta ja tahoilta, sekä automaattisen jälkivalvonnan avulla. Jos jälkivalvonnassa ilmenee viitteitä, että oleskeluluvan edellytykset eivät enää täyty, avataan asiassa peruuttamisharkinta, jossa tutkitaan tarkemmin luvan edellytysten olemassaolo ja tarvittaessa oleskelulupa peruutetaan. Aikavälillä 1.4.2024–31.12.2025 vajaan neljäsosaan (23 %) valvotuista kasvuyrittäjän oleskeluluvista on avattu peruuttamisharkinta automaattisen jälkivalvonnan osalta. Vuonna 2025 valvottiin 326 kasvuyrittäjän oleskelulupaa, joista 10 %:iin avattiin peruuttamisharkinta. Vuonna 2026 avattujen peruuttamisharkintojen määrä on ollut pienempi ja peruuttamisharkintoja on avattu suhteessa valvottuihin lupiin 5 %. Muiden automaattisen jälkivalvonnan piirissä olevien lupien kohdalla peruuttamisharkinta avataan 4–8 % myönnettyistä luvista. Kasvuyrittäjän luvan kohdalla osuus on siis ollut aiempina vuosina huomattavasti keskimääräistä korkeampi. Kasvuyrittäjille avattujen peruuttamisharkintojen määrän laskua selittävät eri tekijät. Erityisesti määrän laskuun vaikuttaa vuonna 2024 suoritettujen automaattisen jälkivalvonnan takautuvat rekisteriajot, jolloin kerralla tuli isompi määrä lupia valvotuksi ja sitä kautta peruuttamisharkintoja avatuksi. Lisäksi avattujen peruuttamisharkintojen määrän laskuun vaikuttavat kasvuyrittäjille myönnettyjen oleskelulupien määrän lasku viimeisen parin vuoden ajan.

Kasvuyrittäjän oleskelulupien jälkivalvonnassa korostuu tällä hetkellä muu kuin automaattinen jälkivalvonta, jossa peruuttamisharkintoja avataan muilta viranomaisilta saatujen tietojen tai Maahanmuuttoviraston itse muussa käsittelyssä saamien tietojen perusteella. Aikavälillä 1.1.2025–31.3.2026 on avattu vähintään 84 peruuttamisharkintaa muun jälkivalvonnan kautta. Luku on suuntaa antava, sillä tarkkaa tilastoa ei ole saatavilla.

Peruuttamisharkintoja avataan erityisesti ensimmäisiin oleskelulupiin. Jatkolupiin on avattu vain yksittäisiä harkintoja. Kasvuyrittäjien kohdalla myös peruutettujen lupien osuus avatuista peruuttamisharkinnoista on suuri. Ajalla 1.4.2024–31.12.2025 automaattisen jälkivalvonnan kautta avattuihin peruuttamisharkintoihin on tehty 253 päätöstä, joista 70 % on ollut peruuttamispäätöksiä. Vuonna 2025 peruuttamispäätösten osuus peruuttamisharkinnoista on ollut 67 %. Suurimpina syinä peruuttamisharkinnan avaamiselle on ollut se, ettei henkilö ole koskaan saapunut maahan tai hän ei ole aloittanut yritystoimintaa. Eniten peruuttamisharkintoja on avattu Venäjän kansalaisille. Seuraavaksi eniten peruuttamisharkintoja on avattu Turkin, Iranin ja Kiinan kansalaisille. Kyseiset maat ovat myös suurimpia hakijamaita.

Jälkivalvonnassa on kasvuyrittäjien kohdalla havaittu viitteitä lupajärjestelmän mahdollisista väärinkäytöksistä, jotka ilmenevät eri tavoin. Viitteitä on oleskeluluvan hakemisesta Schengen-alueelle pääsemiseksi ja viisumisäännösten kiertämiseksi ilman tarkoitusta oleskella Suomessa sekä tilanteista, joissa maahantulon todellinen tarkoitus ei ole kasvuyrittäjäyys. Näihin liittyen on myös havaintoja ulkopuolisista toimijoista, jotka avustavat väärinkäytöstarkoituksessa hakijoita lupaprosessissa ja laativat mahdollisesti yrityssuunnitelmat ja muut selvitykset yritystoiminnasta hakijan puolesta. Lausuntohakemusten maksuttomuus voi osaltaan madaltaa kynnystä tällaiseen toimintaan. Epäselvyyksiä on esiintynyt myös kasvuyrittäjien kielitaidossa ja toimeentulossa. Toimeentulohaasteita aiheuttavat myös suurimpiin hakijamaihin kohdistuvat pakotteet, joiden vuoksi rahansiirtojen tekeminen Suomeen on haasteellista.

2.3 Henkilötietojen käsittely ja tiedonsaantioikeudet

2.3.1 Maahanmuuttohallinnon henkilötietolaki

Maahanmuuttohallinnossa tapahtuvaa henkilötietojen käsittelyä koskeva lainsäädäntö on koottu henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annettuun lakiin (615/2020; jäljempänä *maahanmuuttohallinnon henkilötietolaki*). Lain soveltamisala määräytyy ennen kaikkea henkilötietojen käsittelytarkoituksen mukaan. Lakia sovelletaan sen 1 §:n mukaan henkilötietojen kokonaan tai osittain automatisoituun käsittelyyn sekä muuhun henkilötietojen käsittelyyn, kun henkilötiedot muodostavat tai niiden on tarkoitus muodostaa henkilörekisteri tai sen osa ja henkilötietoja käsitellään seuraavissa tarkoituksissa: 1) ulkomaalaisen maahantuloa ja maastalähtöä sekä oleskelua koskevien asioiden käsittely sekä niitä koskeva päätöksenteko ja valvonta; 2) Suomen kansalaisuuden saamista, säilyttämistä, menettämistä ja kansalaisuudesta vapautumista sekä kansalaisuusaseman määrittämistä koskevien asioiden käsittely ja päätöksenteko; 3) kansainvälistä suojelua hakevan ja tilapäistä suojelua saavan vastaanotto, ihmiskaupan uhrien auttaminen sekä ilman huoltajaa olevan lapsen edustajatoiminta osana vastaanottoa ja toimintaa sekä näiden ohjaus, suunnittelu ja valvonta; 4) ulkomaalaisen sijoittaminen säilöönottoyksikköön, ulkomaalaisen kohtelu säilöönottoyksikössä sekä säilöönottoyksikön järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen; 5) kuntapaikalle ohjaaminen sekä ilman huoltajaa olevan oleskeluluvan saaneen lapsen edustajatoiminta sekä näiden ohjaus, suunnittelu ja valvonta.

Maahanmuuttohallinnon henkilötietolaissa säädetään henkilötietojen käsittelystä kahdessa eri järjestelmässä. Nämä ovat ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmä ja kansallinen viisumitietojärjestelmä. Jälkimmäiseen tallennetaan lyhytaikaisia ja pitkäaikaisia viisumeja koskevat tiedot ja ensimmäiseen lain soveltamisalaan kuuluvat muut tiedot. Pitkäaikaisia viisumeita koskevia tietoja voidaan tallentaa molempiin.

Maahanmuuttohallintoa leimaa se, että siihen liittyviä tehtäviä suorittavat ja sen myötä henkilötietoja käsittelevät monet viranomaiset sekä lisäksi julkista hallintotehtävää hoitavat yksityiset vastaanottokeskukset. Maahanmuuttohallinnon henkilötietolaissa säädetään tämän mukaisesti

useasta rinnakkaisesta rekisterinpitäjästä molempien järjestelmien osalta. Pääperiaate on, että kukin viranomainen toimii rekisterinpitäjänä tallentamiensa tietojen osalta.

Maahanmuuttohallinnon henkilötietolaissa säädetään kootusti viranomaisten tiedonsaantioikeuksista niiden käsitellessä henkilötietoja lain mukaisessa käyttötarkoituksessa. Lain 11 §:ssä säädetään rekisterinpitäjien keskinäisestä tiedonsaantioikeudesta niiden käsitellessä tietoa ulkomaalaisasiasioiden asiankäsittelyjärjestelmässä. Lain 13 §:ssä säädetään tiedonsaantioikeudesta muissa tilanteissa ja suhteessa muihin viranomaisiin. Keskeinen on tältä osin 13 §:n 1 momentti, jossa säädetään yleisesti siitä, miten rekisterinpitäjät voivat salassapitosäännösten estämättä saada *välttämättömiä* tietoja toisilta viranomaisilta. Lisäksi pykälän 4 momentissa säädetään siitä, miten tietyt rekisterinpitäjät voivat tietyissä tilanteissa saada myös tarkemmin määriteltyjä *tarpeellisia* tietoja.

Maahanmuuttohallinnon henkilötietolain 13 §:n 1 momentin mukaan Maahanmuuttovirastolla on 1 §:n 1 momentissa, vastaanottokeskuksella 1 §:n 1 momentin 3 kohdassa, järjestelykeskuksella 1 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdassa, säilöönottoyksiköllä 1 §:n 1 momentin 4 kohdassa, elinvoimakeskuksella, ulkoministeriöllä ja edustustolla 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa sekä hyvinvointialueen viranomaisella ja Helsingin kaupungilla 1 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettua käsittelytarkoituksessa ulkomaalaislain, kansalaisuuslain, kausityölain, ICT-lain, tutkija- ja opiskelijalain, erityisosajalain, vastaanottolain, säilölain ja kotoutumislain mukaisten tehtävien hoitamiseksi oikeus salassapitosäännösten estämättä saada maksutta välttämättömät luonnollisia henkilöitä ja oikeushenkilöitä koskevat tiedot viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 4 §:ssä tarkoitetuilta tahoilta sekä yksityiseltä palveluntuottajalta ja ilman huoltajaa olevalle lapselle määrättyä edustajalta.

Innovaatorahoituskeskus Business Finlandia koskevaa sääntelyä ei tällä hetkellä ole maahanmuuttohallinnon henkilötietolaissa, koska se on antanut kasvuyrittäjän oleskelulupaa koskevan lausuntonsa erillään oleskelulupaprosessista ja UMA:sta. Jotta tässä esityksessä ehdotetut uusi prosessi ja Business Finlandin UMA:n käyttö sekä niihin liittyvät tiedonsaantitarpeet tulisivat lainsäädännössä asianmukaisesti huomioituiksi, on samalla esitettävä muutoksia maahanmuuttohallinnon henkilötietolakiin.

2.3.2 Innovaatorahoituskeskus Business Finlandista ja Business Finland -nimisestä osakeyhtiöstä annettu laki

Innovaatorahoituskeskus Business Finlandista ja Business Finland -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 16 a §:ssä säädetään tällä hetkellä rahoituskeskuksen oikeudesta saada tietoja Maahanmuuttovirastolta sen kasvuyrittäjälausuntoja koskevaa tehtävää varten. Pykälän 1 momentin mukaan rahoituskeskuksella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta Maahanmuuttovirastolta ulkomaalaislain 80 b §:n 2 momentin mukaisen lausunnon antamista varten välttämättömät tiedot jatkolupahakemuksesta ja sen liitteistä. Pykälän 2 momentin mukaan rahoituskeskuksella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta Maahanmuuttovirastolta ulkomaalaislain 80 b §:n 2 momentin mukaisen lausunnon antamista varten välttämättömät tiedot niille muille kasvuyrittäjille, jotka ovat yhdessä hakijan kanssa hakeneet rahoituskeskuksen ulkomaalaislain 80 §:n 1 momentissa tarkoitettua lausuntoa, myönnettyistä oleskeluluvista tai jatkoluvista tai tiedot näiden kasvuyrittäjien oleskelulupa- tai jatkolupahakemusten vireilläolosta Maahanmuuttovirastossa.

Koska rahoituskeskuksen tiedonsaantioikeudesta ja muusta henkilötietojen käsittelystä osana kasvuyrittäjän oleskelulupaprosessia säädettäisiin jatkossa maahanmuuttohallinnon henkilötietolaissa, Innovaatorahoituskeskus Business Finlandista ja Business Finland -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 16 a § tulisi kumota kokonaisuudessaan.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on selkeyttää yrittäjien ja erityisesti kasvuyrittäjien oleskelulupaprosessia, ehkäistä kasvuyrittäjän lupaperusteessa havaittuja haasteita sekä varmistaa edellytykset täyttävälle hakijoille sujuva maahantuloprosessi. Tavoitteena on lisäksi yhdenmukaistaa kasvuyrittäjän oleskelulupaprosessia yrittäjän oleskeluluvan prosessin kanssa. Tällä pyritään sujuvoittamaan ja tehostamaan viranomaistoimintaa.

Kasvuyrittäjän oleskeluluvan muuttamisella kaksivaiheiseksi prosessiksi, jossa Innovaatiorahoituskeskus Business Finland antaa arvion kasvuyritystoiminnasta osapäätösmallin mukaisesti, pyritään vähentämään perusteettomien ja puutteellisesti valmisteltujen lausuntohakemusten määrää sekä sujuvoittamaan käsittelyä edellytykset täyttävälle hakijoille. Lupahakemukseen liittyvän arvioinnin suorittaminen saman tietojärjestelmän sisällä tehostaa viranomaisten välistä tiedonvaihtoa sekä parantaa mahdollisuuksia väärinkäytösten havaitsemiseen ja niihin puuttumiseen.

Kasvuyrittäjän oleskeluluvan edellytysten täsmentämisellä ja niiden kirjaamisella selkeästi lainsäädäntöön pyritään parantamaan sääntelyn läpinäkyvyyttä ja vähentämään tulkinnanvaraisuutta. Selkeämmät edellytykset parantavat hakijoiden mahdollisuuksia arvioida edellytysten täyttymistä ennen maksullisen hakemuksen jättämistä sekä luovat Maahanmuuttovirastolle johdonmukaisemman perustan lupa-asioiden ratkaisemiselle ja jälkivalvonnalle, mikä osaltaan nopeuttaa ja yhdenmukaistaa lupakäsittelyä.

Yrittäjän ensimmäistä oleskelulupaa haettaessa esityksessä ehdotetaan luovuttavaksi Y-tunnuksen edellyttämisestä silloin, kun yritystoiminta ei ole vielä käynnissä Suomessa. Muutoksella yhdenmukaistetaan lainsäädäntöä ja parannetaan viranomaisrekistereiden ajantasaisuutta. Nykyinen edellytys on johtanut tilanteisiin, joissa yrityksiä on rekisteröity ilman varmuutta yritystoiminnan käynnistymisestä tai hakijan oikeudesta harjoittaa elinkeinotoimintaa Suomessa.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

4.1.1 Y-tunnuksen edellyttäminen yrittäjän oleskeluluvassa.

Esityksessä ehdotetaan, että yrittäjän ensimmäisen oleskeluluvan myöntämisedellytyksiä muutetaan siltä osin, kuin elinvoimakeskuksen tehtävänä on varmistaa yritystoiminnan harjoittaminen Suomeen rekisteröidyssä yrityksessä. Ehdotuksen mukaan ensimmäistä yrittäjän oleskelulupaa haettaessa yrityksen rekisteröintiä ei edellytetäisi, ellei yritystoiminta ole jo käynnissä Suomessa. Yrityksen rekisteröinti tulisi kuitenkin tehdä viivytyksettä oleskeluluvan myöntämisen jälkeen. Jatko-oleskeluluvan osalta yritystoiminnan rekisteröintiä edellytetäisiin kuten nykyin.

Muutoksella vältettäisiin yritysten tarpeettomat rekisteröinnit ennen oleskeluluvan myöntämistä ja tehostettaisiin viranomaistoimintaa. Viranomaisrekistereiden ajantasaisuus myös paranisi, kun rekisteröintejä ei tehtäisi tarpeettomasti niiden yritysten osalta, joiden toimintaa ei käynnistetä myöntämättä jätetyn oleskeluluvan vuoksi. Muutos kytkeytyy osaltaan Harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan toimenpideohjelman 2024–2027 kirjauksen tavoitteisiin ulko-maalaisten henkilöiden rekisteröintimenettelyn yhtenäistämisestä ja kehittämisestä sekä rekisteritietojen oikeellisuuden varmistamisesta ja valvonnan tehostamisesta.

Kun yrityksen rekisteröintiä edellytettäisiin vasta oleskeluluvan myöntämisen jälkeen, rekisteröintivaatimus kohdistuisi jatkossa ainoastaan niihin henkilöihin, joille on myönnetty yrittäjän oleskelulupa, jatkolupaa hakeviin, sekä niihin ensimmäistä oleskelulupaa hakeviin henkilöihin, jotka ryhtyivät yrittäjiksi Suomessa jo rekisteröityyn yritykseen.

Näin ollen Verohallinnolla ja PRH:lla olisi niiden yrittäjien kohdalla, jotka hakevat yrittäjän oleskelulupaa, mahdollisuus varmistua siitä, että yrittäjällä on yrityksen rekisteröinnin edellyttämä asuinpaikka ETA-alueella ja että rekisteröinnin yhteydessä voitaisiin edellyttää suomalaisen henkilötunnuksen ilmoittamista.

4.1.2 Business Finlandin suorittama arvio kasvuyrittäjän oleskeluluvassa osapäätösmallin mukaiseksi

Kasvuyrittäjän oleskelulupaprosessia ehdotetaan muutettavaksi siten, että se yhdenmukaistetaan yrittäjän oleskelulupaprosessin kanssa. Muutoksen myötä Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandin suorittama kasvuyritystoiminnan arviointi tehtäisiin osapäätösmallin mukaisesti oleskelulupahakemuksen vireilletulon jälkeen. Arvio ei jatkossa olisi erillinen ja maksuton ennakkomenettely, vaan se liitettäisiin osaksi maksullista oleskelulupaprosessia.

Business Finlandille toimitettujen lausuntohakemusten määrät ovat kasvaneet moninkertaisiksi verrattuna siihen, mitä arvioitiin kasvuyrittäjän oleskelulupaa koskevan sääntelyn voimaan tullessa vuonna 2018. Nykyisin iso osa hakemuksista on kokeiluluonteisia tai uusintahakemuksia. Uusintahakemuksiksi katsotaan hakemukset, joissa ainakin yksi kasvuyritystiimin jäsen on sama kuin aiemmassa hakemuksessa. Prosessimuutoksella pyritäisiin vähentämään tämänkaltaisten hakemusten määrää, jotta viranomaisresursseja voitaisiin kohdentaa tarkoituksenmukaisemmin.

Ehdotettu muutos mahdollistaisi myös sen, että Maahanmuuttovirasto voisi arvioida oleskeluluvan yleiset edellytykset ennen yritystoiminnan arviointia. Kun hakemus vireytetään Maahanmuuttovirastossa, voidaan hakijan henkilöllisyys varmistaa voimassa olevasta matkustusasiakirjasta ja arvioida mahdolliset ilmeiset epäämisperusteet, kuten yhteiskunnan etuun tai moitittavaan käyttäytymiseen liittyvät seikat. Näin vältetään tilanteita, joissa yritystoiminnan arvioon ryhdyttäisiin, vaikka oleskeluluvan myöntämiselle ei olisi yleisten edellytysten täyttymättä jäämisen vuoksi perusteita.

Kun Business Finlandin tekemä arviointi toteutettaisiin osana oleskelulupaprosessia, voitaisiin hakemus käsitellä kokonaisuudessaan UMA-tietojärjestelmässä. Saman tietojärjestelmän käyttö tehostaisi tiedonkulkua ja lupakäsittelyä sekä tukisi väärinkäytösten havaitsemista. Business Finland antaisi jatkossa osapäätöksen suoraan UMA-järjestelmään, josta se olisi Maahanmuuttoviraston nähtävissä.

Esityksessä ehdotetaan myös, että jatkossa Business Finlandin henkilötietojen käsittelystä ja tiedonsaantioikeuksista kasvuyrittäjän oleskelulupaprosessissa säädettäisiin maahanmuuttohallinnon henkilötietolaissa (615/2020). Tämän myötä Business Finlandia koskeva sääntely vastaisi muita UMA:an tietoa tallentavia viranomaisia, ja sen sekä Maahanmuuttoviraston keskinäiset tiedonsaantioikeudet olisivat selkeitä ja johdonmukaisia. Vastaavasti Business Finlandilla olisi oleskelulupaprosessiin osallistuvana viranomaisena tarvittavat muut tiedonsaantioikeudet, jotka koskisivat tiedon saamista muilta viranomaisilta kuin Maahanmuuttovirastolta. Arvioinnissaan tarvitsemat tiedot Business Finland saisi UMA:n kautta.

Lisäksi tarkoituksena olisi, että osa kasvuyrittäjän oleskelulupahakemuksen käsittelymaksusta voitaisiin kohdentaa Business Finlandille sen suorittamaa yritystoiminnan arviointia varten.

Käytäntö vastaisi yrittäjän oleskelulupaa koskevaa järjestelmää, jossa elinvoimakeskus saa osuuden lupahakemusmaksuista. Maksujen siirtämisestä ja maksuosuuden suuruudesta sovittaisiin erikseen viranomaisten välillä.

4.1.3 Kasvuyrittäjän ensimmäisen ja jatkoluvan edellytykset

Kasvuyrittäjän oleskeluluvan ja jatkoluvan edellytykset ehdotetaan tuotaviksi nykyistä selkeämmin lain tasolle, jotta vaatimukset olisivat selkeät sekä hakijoille että hakemuksia käsitteleville viranomaisille.

Kasvuyrittäjältä edellytettäisiin jatkossakin toimimista päätoimisesti vastuuasemassa Suomeen rekisteröidyssä tai rekisteröitävässä yrityksessä, jonka Innovaatiorahoituskeskus Business Finland on arvioinut täyttävän kasvuyritystoiminnalle asetetut edellytykset osapäätöksessään. Lisäksi luvan myöntämisen edellytyksenä olisi, että ulkomaalaisen toimeentulo on turvattu. Kasvuyritystoiminnalle asetetut edellytykset perustuisivat nykyiseen päätöskäytäntöön.

Kasvuyrittäjän yritystoiminnan edellytykset arvioi Innovaatiorahoituskeskus Business Finland. Arvio olisi jatkossa nimeltään osapäätös, eikä lausunto, mutta sen oikeudellinen luonne hallintopäätöksenä ei muuttuisi. Osapäätöksessä tehtävän arvion kriteerit selkeytettäisiin lain tasolle. Tarkoituksena ei kuitenkaan olisi muuttaa nykyistä arviointikäytäntöä, vaan kirjata voimassa olevan päätöskäytännön mukaiset edellytykset lakiin. Kasvuyrittäjän ensimmäisen ja jatkoluvan arviointiperusteet määriteltäisiin osittain toisistaan eriytyvinä, kuten ne ovat nykyisessäkin päätöskäytännössä.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Esityksellä arvioidaan olevan vaikutuksia ulkomaalaisiin, jotka hakevat ensimmäistä yrittäjän oleskelulupaa tai kasvuyrittäjän oleskelulupaa. Vaikutukset kohdistuvat pääasiassa oleskelulupaprosessiin ja ovat luonteeltaan viranomaismenettelyjä kehittäviä ja sujuvoittavia. Kasvuyrittäjän luvan osalta hakijalle riskitön mahdollisuus hakea maksutonta lausuntoa poistuisi, mutta kokonaisuutena tavoiteltaisiin entistä sujuvampaa prosessia.

Yrittäjän oleskelulupaa hakevien osalta esitys keventää ensimmäiseen oleskelulupahakemukseen liittyviä hallinnollisia velvoitteita. Jatkossa yrittäjän ei tarvitsisi hakea oleskeluluvan edellyttämää Y-tunnusta jättämällä yrityksen perustamisilmoitus ennen oleskeluluvan hakemista. Muutoksen tavoitteena on selkeyttää oleskelulupaprosessia ja parantaa viranomaisrekistereiden ajantasaisuutta. Samalla viranomaisresursseja voitaisiin kohdentaa tarkoituksenmukaisemmin, kun perustamisilmoitusten käsittely ei kohdistuisi tapauksiin, joissa yritystoiminnan aloittaminen on riippuvaista oleskeluluvan myöntämisestä.

Ulkomaalaisten kasvuyrittäjien osalta muutos koskisi ensisijaisesti oleskelulupaprosessia, ei kasvuyrittäjän oleskeluluvan aineellisia edellytyksiä. Jatkossa Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandin arvio kasvuyrityksen edellytysten täyttymisestä edellyttäisi maksullisen oleskelulupahakemuksen vireillepanoa. Aiemmin arvio on voitu saada maksutta ennen oleskelulupahakemuksen jättämistä.

Muutoksella pyritään vähentämään kokeilu- ja uusintahakemuksia ja sujuvoittamaan prosessia sekä hakijoiden että viranomaisten näkökulmasta. Arvion maksullisuus voi vaikuttaa kasvuyrittäjien houkutteluun, mutta vaikutusten arvioidaan jäävän vähäisiksi. Kasvuyrittäjän sähköisestä oleskelulupahakemuksesta perittävän 650 euron maksun ei voida katsoa olevan merkittävä

taloudellinen panostus suhteessa ulkomaille muuttamiseen ja yritystoiminnan perustamiseen liittyviin kokonaiskustannuksiin. Oleskeluluvan saaminen on jo nykyiselläänkin edellyttänyt käsittelymaksun maksamista. Oleskelulupahakemusten hinnoista säädetään vuosittain sisäministeriön asetuksella Maahanmuuttoviraston suoritteiden maksullisuudesta, ja kasvuyrittäjän oleskelulupahakemuksesta perittävän käsittelymaksun tulee lähtökohtaisesti vastata omakustannusarvoa.

Kasvuyritystoiminnan edellytysten kirjaamisella lakiin pyritään lisäämään sääntelyn läpinäkyvyyttä ja ennakoitavuutta. Tavoitteena on, että hakijoilla on nykyistä selkeämpi ja realistisempi käsitys siitä, millaisia edellytyksiä kasvuyritystoiminnalle Suomessa asetetaan. Läpinäkyvyys ja ennakoitavuus on tärkeää myös sen vuoksi, että jatkossa yritystoiminnan arviointi on osa maksullista oleskelulupakäsittelyä.

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

4.2.1.1 Tietojärjestelmiin kohdistuvat taloudelliset vaikutukset

Ehdotuksen mukainen siirtyminen osapäätösmalliin kasvuyrittäjän oleskeluluvassa toteutettaisiin siten, että sekä Maahanmuuttovirasto että Innovaatorahoituskeskus Business Finland suorittaisivat päätösharkinnan UMA-tietojärjestelmässä. Tämä edellyttäisi UMA:n käytön mahdollistamista Innovaatorahoituskeskus Business Finlandille.

Maahanmuuttovirastossa on parhaillaan käynnissä arkkitehtuuriuudistus, jonka myötä sidosryhmien pääsy UMA:an toteutetaan jatkossa pilvipohjaisen sovellusratkaisun avulla. Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin UMA-käyttö mahdollistettaisiin osana tätä laajempaa pilvisovelluskehitystä. Maahanmuuttoviraston arvion mukaan Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin UMA-käytön mahdollistamisen kustannukset olisivat arviolta 200 000 euroa.

Osapäätösharkinnan toteuttaminen Innovaatorahoituskeskus Business Finlandille edellyttää lisäksi muuta UMA-järjestelmään kohdistuvaa tietojärjestelmäkehitystä, jonka kustannusarvio on 200 000 euroa. Pilvisovellusratkaisu mahdollistaisi Innovaatorahoituskeskukselle tietoturvallisesti rajatun näkymän UMA-järjestelmään, kun taas muu tietojärjestelmäkehitys liittyisi varsinaisen osapäätöstoimenpiteen tekniseen toteuttamiseen UMA:ssa.

Ehdotuksen mukaisesti kasvuyrittäjän oleskelulupaharkinta toteutettaisiin integroituna prosessina, jossa hakija vireyttäisi vain yhden hakemuksen Enter Finland -palvelussa. Hakemuksen yhteydessä toimitettaisiin myös yritystoimintaa koskevat tiedot, joihin Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin osapäätös perustuisi. Tämä muutos edellyttää sähköisen hakemuslomakkeen muuttamista Enter Finland -palvelussa sekä UMA-järjestelmän tietokantamuutoksia, joiden osalta kustannusarvio on 50 000 euroa.

UMA-järjestelmään ja siihen liitännäiseen Enter Finland -palveluun kohdistuvien kehitystoimenpiteiden yhteenlasketut kustannukset olisivat Maahanmuuttoviraston arvion mukaan 450 000 euroa.

Innovaatorahoituskeskus Business Finlandilla on tällä hetkellä käytössä UMA Lite -tietojärjestelmä, johon lausuntohakemukset tulevat Enter Finland -palvelusta ja jossa rahoituskeskus käsittelee lausuntohakemukset. Ehdotetun muutoksen myötä UMA Lite tulisi poistaa käytöstä. UMA Liten vuosittaiset ylläpitokustannukset ovat olleet noin 15 000 euroa. Näitä kustannuksia ei UMA Liten käytön loppuessa enää syntyisi.

Tietojärjestelmäkehityksestä aiheutuvat kustannukset tultaisiin kattamaan Maahanmuuttoviraston olemassa olevista määrärahoista.

Tiedonhallintaan kohdistuvat muutokset kuvataan tarkemmin osiossa 4.2.4.

4.2.1.2 Yritys- ja työllisyysvaikutukset

Kasvuyrittäjien oleskelulupajärjestelmää koskevan selvityksen mukaan tällä hetkellä yleiskuva on se, että selkeä enemmistö Business Finlandille lausuntohakemuksen jättäneistä hakijoista saa kielteisen lausunnon. Vastaavasti myönteisen lausunnon saaneista suurelle osalle myönnetään kasvuyrittäjän oleskelulupa. Maahanmuuttoviraston jälkivalvonnan tilastojen perusteella suhteellisen suuri osa myönnettyistä oleskeluluvista ei kuitenkaan johda tosialliseen maahantuloon ja yritystoiminnan aloittamiseen. Näin ollen voidaan todeta, että vain hyvin pieni osa lausunto-menettelyn käynnistävästä kasvuyrittäjän luvan hakijoista lopulta saapuu maahan yritystoimintaa käynnistämään.

Ehdotettujen muutosten myötä kasvuyritystoiminnasta tehtävä arvio olisi jatkossa kytketty maksulliseen oleskelulupahakemukseen, jonka voidaan osittain katsoa nostavan kynnystä hakea kasvuyrittäjän oleskelulupaa, sillä aiemmin maksullista oleskelulupaa hakiessa oli yritystoiminnan edellytykset arvioitu hakijalle maksuttomassa lausuntoprosessissa. Oletettavasti muutoksella on alkuvaiheessa pientä kielteistä vaikutusta kasvuyrittäjien houkutteluun, mutta kysymys on aina kokonaisuudesta, jossa maksuttoman lausunnon roolia ei voida arvioida ratkaisevaksi. Esimerkiksi Virossa ja Italiassa kasvuyritystoiminnan arviointi on hakijalle maksutonta, kun taas Irlannissa ja Espanjassa yritystoiminnan arviointi tehdään osana maksullista oleskelulupahakemusta. Kaikissa EU-maissa kuten Ruotsissa ei ylipäättään ole käytössä erillistä kasvuyrittäjän oleskelulupaa. Lähtökohtaisesti oleskelulupahakemusmaksujen ei katsota olevan niin suuria, että tällä olisi merkittävää vaikutusta varteenotettavien kasvuyrittäjien kohdalla, jotka hakevat oleskelulupaa oikein perustein. Lisäksi jo tällä hetkellä lupamaksu on pitänyt maksaa lopullisen oleskeluluvan saadakseen. Näin ollen maksuton lausuntovaihe on saattanut houkutella pikemminkin sellaisia hakijoita, joilla mahdollisuus myönteiseen lausuntoon on ennakkoon arvioiden epävarma.

Esityksen yhteydessä on tarkoituksenmukaista laajemminkin tarkastella kasvuyrittäjän luvalla tulleiden käynnistämän yritystoiminnan merkitystä tähän saakka. Työ- ja elinkeinoministeriön VATT:n Datahuoneelta pyytämien rekisterianalyysien mukaan kasvuyrittäjän oleskeluluvan vuosina 2018–2022 saaneiden tosiasiallisesti käynnistämä yritystoiminta on ollut kokonaisuutena erityisesti liikevaihdon osalta vähäistä. Analyysin tuloksia voidaan pitää suuntaa antavina, koska tarkastelussa hyödynnetyt aineistot sisältävät rajoitteita, eikä kaikkia yritystoiminnan muotoja voida havaita kattavasti ja liikevaihdon osalta on luvut saatu vuoteen 2024 asti. Kasvuyrityksillä kestää tyypillisesti pidempään päästä liikevaihtoon ja positiiviseen liiketulokseen verrattuna perinteisiin yrityksiin ja ensimmäisten vuosien osalta liikevoitot jäävät usein pieniksi. Rekistereihin perustuvasta perusjoukosta rajattiin pois peruutetut luvat, ja analyysissä seurattiin henkilöihin linkittyvien yritysten toimialoja, liikevaihtoa, kannattavuutta vuosilta 2018–2024 ja palkkasummia ja oleskelua vuosilta 2018–2023.

Datahuoneen havaintojen perusteella vain noin puolella kasvuyrittäjiin liitetystä yrityksestä löytyi liikevaihtoa. Voitollisten yritysten osuus nousi parhaimmillaankin noin 30 prosenttiin. Liikevaihdot olivat pääosin pieniä, vuosittain keskimäärin alle 500 000 euroa lukuun ottamatta vuotta 2020, jolloin yksittäiset poikkeuksellisen suuren liikevaihdon yritykset nostivat keskiarvoa. Keskimääräinen liikevoitto oli kaikissa seurantavuosissa negatiivinen. Yritystietojen kattavuus on ollut riippuvainen siitä, onko kasvuyrittäjän oleskeluluvan saaneen henkilötunnus linkittynyt yrityksen Y-tunnukseen, eli onko yrittäjän henkilötunnus ilmoitettu

rekisteriviranomaiselle yrityksen rekisteröinnin yhteydessä tai sen jälkeen. Toimialoista yleisin oli informaatio ja viestintä (47 %), ja seuraavaksi ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta (14 %). Muiden toimialojen osuudet jäivät alle 10 %:n. Toimialatiedot perustuvat yrittäjien omiin ilmoituksiin ja koskevat kaikkea heidän yritystoimintaansa.

Maahanmuuttovirasto pyysi Verohallinnolta tietoja kasvuyrittäjän oleskeluluvan saaneiden yrittäjätoiminnasta vuosilta 2018–2023. Tarkastelu rajautui niihin henkilöihin, joilla oli henkilötunnus UMA-järjestelmässä, mikä sulki noin 12 prosenttia luvan saaneista tietopyynnön ulkopuolelle. Verohallinto selvitti, löytyykö näille henkilöille suhdetietoja Suomessa toimiviin yrityksiin esimerkiksi perustajina, hallituksen jäseninä tai toimitusjohtajina, ja toimitti näihin yrityksiin liittyvät toimiala-, toiminta-aika-, tilinpäätös- ja tulostiedot. Noin kolmannekselle henkilöistä ei löytynyt lainkaan linkityksiä suomalaisiin yrityksiin. Niistä, joista tietoja löytyi, havaittiin yhteensä 462 yritystä.

Tarkastelujakson aikana seitsemän yritystä saavutti yli miljoonan euron liikevaihdon, ja hieman yli sata tuhatta euroa liikevaihtoa teki vähintään yhtenä vuotena 42 yritystä. Merkittävän liikevaihdon saavuttaneiden osuus jäi siis erittäin pieneksi. Yli miljoonan euron liikevaihdon yrityksiä oli noin 1,5 prosenttia ja yli sadantuhannen euron liikevaihdon yrityksiä vajaat kymmenen prosenttia kaikista havaituista yrityksistä. Vuodelta 2023 löytyi tietoja 237 yrityksestä, joista hieman yli puolet oli tuottanut liikevaihtoa. Näissäkin liikevaihto oli useimmiten pientä, sillä vain 13,5 prosenttia ylsi yli sadantuhannen euron liikevaihtoon ja noin kaksi prosenttia ylitti miljoonan.

Yritysten toimialajakauma oli voimakkaasti painottunut tietyille aloille. Vuonna 2023 yleisimpiä toimialoja olivat ohjelmistojen suunnittelu ja valmistus sekä ohjelmisto-, konsultointi- ja siihen liittyvä toiminta, jotka muodostivat yhdessä valtaosan kaikista yrityksistä. Yli sadantuhannen euron liikevaihdon yrityksiä esiintyi eniten informaatio- ja viestintäalalla, ammatillisessa, tieteellisessä ja teknisessä toiminnassa sekä tietyillä palvelualoilla, kuten terveys- ja sosiaalipalveluissa sekä majoitus- ja ravitsemusalalla.

Yhteenvetona Verohallinnon aineisto osoittaa, että vain rajallinen osa kasvuyrittäjän oleskeluluvan saaneista on toiminut Suomessa yrittäjätoiminnassa tavalla, joka näkyy rekistereissä merkittävänä liikevaihtona tai vakiintuneena yrittäjäroolina. Suurimmalla osalla yrittäjätoiminta on ollut pienimuotoista tai sitä ei ole voitu havaita lainkaan. Vähäisestä liikevaihdosta johtuen kasvuyrittäjän oleskeluluvalla maahan tulleiden perustamat yritykset eivät ole toistaiseksi kasvaneet myöskään merkittäviksi työnantajiksi. Näin ollen kasvuyrittäjän lupaan esitetyillä muutoksilla ei olisi todennäköisesti välittömästi merkittäviä työllisyysvaikutuksia.

Tätä taustaa vasten kasvuyrittäjien oleskelulupaprosessiin kohdistuvat täsmennykset tai lupamäärien hienovarainenkin muutos vaikuttavat todennäköisesti vain rajallisesti toteutuneen yrittäjätoiminnan kokonaismäärään, mutta voivat parantaa järjestelmän läpinäkyvyyttä ja vähentää väärinkäytösten riskiä. Myös vaikutukset Suomessa jo toimiviin yrityksiin arvioidaan hyvin vähäisiksi, sillä kasvuyrittäjän oleskeluluvalla maahan tulleiden perustamat yritykset eivät toistaiseksi ole kasvaneet riittävän suuriksi muodostaakseen merkittäviä alihankintaketjuja tai lisätä merkittävästi kilpailua. Vaikutukset olisivat todennäköisesti vähäisiä myös tilanteessa, jossa kasvuyrittäjän oleskeluluvalla maahan tulleiden yritykset olisivat kasvaneet suuremmiksi, sillä esitettyjen muutosten ei arvioida kovin merkittävästi vähentävän kasvuyrittäjien maahan-tuloa ja siten uusien yritysten perustamista.

Sitä kuinka paljon muutos vaikuttaa kasvuyrittäjien houkutteluun tai myönnettävien oleskelulupien määrään ei voida tarkasti ja luotettavasti arvioida, mutta vaikutus on todennäköisesti melko vähäinen. Uudistettu prosessi tarjoaisi hyvät lähtökohdat ulkomaalaisten kasvuyrittäjien

kestävälle ja tuloksekkaalle maahantulolle, ja lähtökohtana on entistäkin sujuvampi prosessi aidoille kasvuyrittäjille. Jatkossa Business Finlandin arvio edellyttäisi maksullisen oleskelulupahakemuksen vireyttämistä, minkä arvioidaan vähentävän erityisesti niiden hakemusten määrää, jotka eivät johtaisi myönteiseen osapäätökseen huomioiden, että iso osa nykyisistä lausuntohakemuksista on uusintahakemuksia ja niin sanottuja kokeiluhakemuksia. Mikäli kasvuyrittäjän oleskelulupaa hakevan liiketoimintaidea on lähtökohtaisesti toteuttamiskelpoinen ja sillä on edellytykset kannattavaan liiketoimintaan, 650 euron hakemusmaksu ei aseta kohtuuttomia rajoituksia oleskeluluvan hakemiselle.

On kuitenkin huomionarvoista, että kasvuun tähtäävien nuorten yritysten kohdalla liiketoimintapotentiaalin arvioiminen on erittäin haastavaa ja suuri osa ei missään vaiheessa saa toimintaansa kannattavaksi. Näin ollen kasvuyrittäjän oleskeluluvalla maahan tulleiden vaikutuksia ei voida arvioida ainoastaan keskimääräisen yrittäjän vaikutusten kautta, sillä myönteiset julkistaloudelliset ja työllisyysvaikutukset syntyvät erityisesti harvojen menestyvien yritysten kautta. Onkin tärkeää seurata keskiarvojen ohella yksittäisten menestyvien yritysten määrää. Olennaisinta ulkomaalaisten kasvuyrittäjien määrän kehitykselle ylipäättään on se, kuinka suotuisa ympäristö Suomessa kokonaisuutena on kasvuyritystoiminnan käynnistämiseksi. Ehdotetun muutoksen lisäksi kasvuyrittäjien houkutteluun vaikuttavatkin esimerkiksi Suomen maakuva kansainvälisille osaajille ja osajamarkkinointiin tehtävät panostukset, talous- ja työllisyyskehitys sekä yrittäjiin kohdistuva sääntely ja saatavilla oleva rahoitus.

4.2.1.3 Vaikutukset kansantalouteen

Esityksellä ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia kansantalouteen. Saatavilla olevien yritystoimintaa koskevien tietojen perusteella kasvuyrittäjän oleskeluluvalla Suomeen muuttaneiden henkilöiden harjoittaman yritystoiminnan kansantaloudelliset vaikutukset ovat toistaiseksi olleet kokonaisuutena vähäisiä. Kasvuyrittäjien perustamien yritysten liikevaihdot ovat pääosin jääneet alhaisiksi, ja vain harva yritys on saavuttanut merkittävää liikevaihtoa tai vakiintunutta kannattavuutta.

Esitetyillä muutoksilla ei arvioida olevan myöskään välittömiä työllisyysvaikutuksia eikä siten merkittävää vaikutusta julkisen talouden tuloihin. Muutoksen välittömien vaikutusten Suomeen tulevien kasvuyrittäjien määrään arvioidaan jäävän vähäisiksi, sillä prosessimuutoksen sekä yritystoiminnan arvioinnin maksullisuuden ei katsota muodostavan olennaisia esteitä sellaisille kasvuyrittäjille, jotka täyttävät oleskeluluvan edellytykset. Muutoksella tavoitellaan osaltaan kestävä ja kilpailukykyistä järjestelmää ulkomaalaisten kasvuyrittäjien Suomeen saamiseksi, mutta kyse on laajasta kokonaisuudesta ja yksin tämän esityksen vaikutukset ovat sen osalta rajalliset.

4.2.2 Perus- ja ihmisoikeusvaikutukset

Esitetyt muutokset kohdistuvat pääasiallisesti ensimmäisiin oleskelulupiin eli tilanteisiin, joissa ulkomaalainen ei ole vielä saapunut Suomeen. Esityksessä ei muuteta jatko-oleskelulupien myöntämisedellytysten aineellista sisältöä, vaan voimassa olevat edellytykset saatetaan lain tasolle. Jatkolupien myöntämiseen liittyisi myös jatkossa tapauskohtainen kokonaisharkinta. Esityksellä ei näin ollen arvioida olevan vaikutuksia jo Suomessa oleskelevien ulkomaalaisten yrittäjien tai kasvuyrittäjien taikka heidän perheenjäsentensä asemaan tai oikeuksiin. Muutokset eivät koske oleskelulupien aineellisia edellytyksiä, vaan liittyvät oleskelulupaprosessiin ja menettelytapoihin ennen maahan saapumista.

Yrittäjän kohdalla ensimmäisen oleskeluluvan osalta yrityksen rekisteröintiä edellytettäisiin oleskeluluvan myöntämisen jälkeen. Tämän ei katsota rajoittavan ulkomaalaisten

mahdollisuuksia harjoittaa elinkeinotoimintaa Suomessa, vaan pikemminkin vähentävän hallinnollisia velvoitteita oleskelulupavaiheessa.

Kasvuyrittäjän oleskeluluvan osalta merkittävin muutos koskee yritystoiminnan arvioinnin maksullisuutta. Koska kasvuyrittäjänä Suomeen saapuminen edellyttää jo nykyisellään maksullisen oleskelulupahakemuksen vireillepanoa, esityksellä ei katsota olevan rajoittavia vaikutuksia elinkeinonharjoittamisen mahdollisuuksiin. Maksuton lausuntovaihe on pikemminkin ollut poikkeus normaalista oleskelulupamenettelyn järjestämisestä.

Ehdotetulla muutoksella on vaikutuksia kasvuyrittäjän oleskelulupaa hakevien henkilöiden oikeusturvaan. Muutos selkeyttää valitusprosessia ja sujuvoittaa hakijoiden mahdollisuutta saattaa Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin tekemä arvio hallintotuomioistuimen tutkittavaksi. Nykytilanteessa valitusoikeuden käyttäminen on edellyttänyt maksullisen oleskelulupahakemuksen vireillepanoa tilanteessa, jossa asiaan annettava päätös on ollut ennalta arvioiden kielteinen. Valitusten vähäisen määrän ja uusien lausuntohakemusten korkean määrän perusteella voidaan todeta, että muutoksenhakua hyödynnetään nykyisessä menettelyssä harvoin tosiasiallisena oikeusturvakeinona.

Kasvuyrittäjän oleskeluluvan edellytysten säätäminen laissa lisää sääntelyn läpinäkyvyyttä ja ennakoitavuutta, millä on myönteinen vaikutus hakijoiden oikeusasemaan ja oikeusvarmuuteen. Esityksellä pyritään siihen, että kasvuyrittäjän oleskelulupahakemusta jättäessä ulkomaalaisella on selkeämpi kuva siitä, mitä edellytyksiä hänen ja hänen yritystoimintansa tulee täyttää saadakseen oleskeluluvan.

Esityksellä on vaikutuksia perustuslain 10 §:ssä turvattuun yksityiselämän ja henkilötietojen suojaan, sillä se koskee viranomaisten tiedonhallintaa, henkilötietojen käsittelyä sekä viranomaisten välisiä tiedonsaantioikeuksia. Esityksessä ei oteta käyttöön uutta tietojärjestelmää, vaan mahdollistetaan Innovaatorahoituskeskus Business Finlandille rajattu pääsy Maahanmuuttoviraston ylläpitämään UMA-asianhallintajärjestelmään laissa säädetyin tiedonsaantioikeuksien rajoissa. Tiedonsaantioikeuksista säädettäisiin täsmällisesti laissa, ja niiden käyttö olisi sidottu välttämättömyysvaatimukseen suhteessa käsittelyn tarkoitukseen, mikä turvaa henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuuden ja oikeasuhtaisuuden. Oleskeluluvan edellytykset perustuisivat nykyiseen päätöskäytäntöön, eikä hakijoilta kerättäisi uusia tietoja. Viranomaisten vastuunjakoa on pyritty selkeyttämään, jotta rekisteröidyn oikeudet kuten oikeus tarkastaa tiedot, toteutuvat asianmukaisesti tiedonhallintamuutoksien jälkeenkin. Esityksessä on huomioitu käsittelyn lakisääteinen peruste, rajatut tiedonsaantioikeudet, välttämättömyysvaatimus ja viranomaisten vastuulla on jatkossakin tietoturva ja rekisteröidyn oikeuksia koskevat suojatoimet.

4.2.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Muutos Y-tunnuksen edellyttämiseen yrittäjän oleskeluluvassa

Y-tunnuksen edellyttämiseen esitettävällä muutoksella ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia elinvoimaketuksen yrittäjän oleskelulupaansa tekemään osapäätösharkintaan. Esityksen mukaan tilanteissa, joissa Y-tunnusta ei ole, yrittäjältä edellytettäisiin yrittäjäaseman arvioimiseksi yrityksen perustamissopimus, yhtiösopimus tai muut riittäviksi katsottavat tiedot.

Tällä hetkellä vastaavat tiedot saadaan Y-tunnuksen perusteella viranomaisrekisteristä, mutta jatkossa ne toimitettaisiin oleskelulupahakemuksen liitteinä. Nykyiselläänkin kyseinen

käytäntö on koskenut yksityisiä elinkeinonharjoittajia. Muutos edellyttää muutosta yrittäjän oleskelulupahakemuslomakkeeseen ja panostuksia asiakasviestintään.

Yrityksen rekisteröintiä koskevan hallinnollisen menettelyn poistuminen hakemusvaiheesta saattaisi osaltaan lisätä kokeiluluonteisia yrittäjän oleskelulupahakemuksia sellaisten henkilöiden toimesta, joilla ei ole tosiasiallista aikomusta ryhtyä yrittäjiksi Suomessa. Tällä voisi olla vaikutusta elinvoimakemuksen tekemään osapäätösharkintaan. Kun kuitenkin otetaan huomioon, että muutos koskee ainoastaan osaa yritysmuodoista ja että yrityksen rekisteröintiä edellyttäisiin edelleen oleskeluluvan myöntämisen jälkeen, kokeiluhakemusten merkittävälle lisääntymiselle ei arvioida olevan suurta riskiä.

Y-tunnuksen edellyttämiseen liittyvien muutosten vaikutuksia Verohallinnon ja Patentti- ja rekisterihallituksen (PRH) toimintaan on vaikea arvioida täsmällisesti. Viranomaisilla ei ole käytävissään tietoa siitä, kuinka moni yrittäjän oleskelulupaa hakeva on hakenut yrityksen rekisteröintiä, sillä perustamisilmoituksen yhteydessä ei ilmoiteta, onko hakija oleskelulupaa hakeva ulkomaalainen. Verohallinnon ja PRH:n käsiteltäväksi tulee harvoin perustamisilmoituksia, joissa kaikkien yrityksen vastuuhenkilöiden asuinpaikaksi on ilmoitettu ETA-alueen ulkopuolinen maa. Kolmansien maiden kansalaisia esiintyy perustamisilmoitusten tekijöinä, mutta heidän asuinpaikakseen ilmoitetaan usein jokin ETA-alueen maa. PRH ja Verohallinto lähtökohdaisesti luottavat ilmoitettuihin tietoihin ja ryhtyvät selvittämään asiaa vain, jos ilmoitettujen tietojen paikkansapitävyydestä herää epäilyksiä. Tämän vuoksi ei ole saatavilla tietoa siitä, onko ilmoitusten joukossa tapauksia, joissa asuinpaikka on ilmoitettu virheellisesti rekisteröinnin mahdollistamiseksi.

Saatavilla ei myöskään ole tietoa siitä, kuinka moni ensimmäistä yrittäjän oleskelulupaa hakevista on hakenut yrityksen rekisteröintiä tilanteessa, jossa oleskelulupahakemus on myöhemmin hylätty. Kielteisten päätösten osuus ensimmäisissä yrittäjän oleskelulupahakemuksissa on kuitenkin yli 70 prosenttia, ja Verohallinto on tuonut esiin ongelman rekisteriin jäävistä yrityksistä, joiden toimintaa ei koskaan käynnistetä eikä yritystä myöskään hallinnollisesti lakkauteta.

Esityksen arvioidaan jossain määrin vähentävän sellaisten yritysten perustamisilmoitusten käsittelyä, jotka eivät johda varsinaisen yritystoiminnan käynnistymiseen. Yrittäjän oleskelulupahakemusten kokonaismäärä on kuitenkin vähäinen, noin 100 hakemusta vuodessa, minkä vuoksi esityksellä ei arvioida olevan vaikutuksia Verohallinnon tai PRH:n henkilöstökustannuksiin.

Lisäksi esityksellä arvioidaan olevan myönteinen vaikutus Verohallinnon rekisterien ja kaupparekisterin sekä siten myös yritys- ja yhteisötietojärjestelmän ajantasaisuuteen ja tietojen laatuun. Ulkomaalainen yrittäjä voisi yrityksen perustamisilmoitusta tehdessään ilmoittaa suomalaisen henkilötunnuksensa, mikä parantaisi yritystä ja henkilöä koskevien tietojen yhdistymistä. Henkilötiedot perustuisivat tällöin voimassa olevaan matkustusasiakirjaan, jonka perusteella henkilö on tunnustettu viranomaisen toimesta. Esityksen arvioidaan tämän johdosta sujuvoittavan PRH:n ja Verohallinnon viranomaistoimintaa.

Kasvuyrittäjän oleskelulupaprosessin muuttaminen ja edellytysten tuominen lakiin

Kasvuyrittäjän oleskeluluvan prosessimuutoksella on vaikutuksia Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandin sekä Maahanmuuttoviraston tehtäviin. Esitetyn mukaisesti lupaprosessin käsittelyjärjestys muuttuisi viranomaisten välillä. Viranomaisten väliset toimivaltasuhteet eivät kuitenkaan muuttuisi, vaan Innovaatiorahoituskeskuksen tehtävä säilyisi sisällöllisesti pääosin ennallaan, mutta jatkossa arviointi tehtäisiin osapäätöksenä oleskelulupahakemuksen

vireyttäamisen jälkeen. Viranomaisten välistä yhteistyötä sujuvoitettaisiin lisäksi siten, että kasvuyrittäjän oleskelulupaan liittyvä käsittely ja tiedonvaihto tapahtuisivat kokonaisuudessaan UMA-järjestelmässä.

Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin osalta muutos edellyttää arvioinnin tekemistä uuden osapäätösmallin mukaisesti ja hakijakohtaisesti aiemman kasvuyritystiimikohtaisen lausunnon sijasta. Lausuntoon ja osapäätökseen liittyvät hallintolain mukaiset velvoitteet ovat kuitenkin samat, sillä myös lausunto on ollut hallintopäätös. Innovaatorahoituskeskuksen työmäärään vaikuttaa muutoksen myötä moni asia. Jatkossa arviot annetaan hakijakohtaisina osapäätöksinä yksittäisille kasvuyrittäjille koko kasvuyritystiimiä koskevan lausunnon sijaan, joka osaltaan lisää työmäärää. Toisaalta saman kasvuyritystiimin osalta annettavissa osapäätöksissä voidaan hyödyntää muissa osapäätöksissä tehtyjä yritysarvioita, minkä arvioidaan sujuvoittavan käsittelyä ja parantavan tehokkuutta.

Työmäärään kuitenkin vaikuttaa se, hakevatko saman tiimin jäsenet oleskelulupaa eri ajankohdina, mikä on todennäköistä menettelyn muuttuessa maksulliseksi. Hakeminen eri aikaan vaikuttaa siihen, paljonko aiempaa arviota voidaan hyödyntää. Maksullisuuden vaikutusta hakijamääriin ei voida täsmällisesti etukäteen arvioida. Maksullisella menettelyllä pyritään vähentämään niin sanottuja kokeiluhakemuksia ja uusintahakemuksia, joiden määrän arvioidaan merkittävästi vähentyvän muutoksen myötä. Vuonna 2024 Innovaatorahoituskeskus sai 1068 lausuntohakemusta ja vuonna 2025 lausuntohakemusten määrä oli 746 kappaletta. Uusintahakemusten osuus määristä on ollut yli 40 %. Uusintahakemukseksi on katsottu hakemus, jossa ainakin yksi tiimin jäsen on aiemmin hakenut lausuntoa. Kokeiluhakemusten määrään vaikuttavat monet tekijät, mutta maksullisuuden voidaan arvioida vähentävän näitäkin hakemuksia olennaisesti.

Muutoksen myötä Innovaatorahoituskeskuksen käsittelyyn kohdistuu lakisääteinen määräaika, jolla on vaikutusta käsittelyresurssien kohdentamiseen ja esimerkiksi sijaisjärjestelyihin. Lisäksi valitusasioiden määrän voidaan arvioida jonkin verran kasvavan, koska Innovaatorahoituskeskuksen arvio tehtäisiin osana oleskelulupahakemusta, jolloin hakijoilla on selkeämpi väylä muutoksenhakuun. Nykyisessä menettelyssä hakijalla on mahdollisuus hakea uutta lausuntoa maksutta Business Finlandilta ja toisaalta muutoksenhaku hallinto-oikeudesta edellyttää maksullisen oleskelulupahakemuksen vireyttämistä, johon annettava päätös olisi kielteisen lausunnon vuoksi kielteinen. Muutoksen katsotaan lisäävän Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin resurssitarvetta valitusasioiden käsittelyssä.

Tarvittavien henkilöstöresurssien määrä on suoraan riippuvainen oleskelulupahakemusten määrästä, jota on vaikea arvioida täsmällisesti etukäteen, sillä hakemusmääriin vaikuttavat lakimuutoksen lisäksi myös ulkoiset tekijät. Kokonaisuutena arvioiden henkilöstöresurssien määrässä ei kuitenkaan arvioida tapahtuvan merkittäviä muutoksia. Innovaatorahoituskeskus Business Finland saisi jatkossa osuuden lupahakemusmaksuista, joilla katettaisiin henkilöstökustannuksia. Maksutuottoja saadaan sitä enemmän, mitä enemmän on hakemuksia. Näin ollen esitetty muutos ei aiheuta tarpeita määrärahojen lisäämiseen.

Maahanmuuttoviraston osalta kasvuyrittäjän oleskeluluvan käsittelyyn ei arvioida kohdistuvan merkittäviä muutoksia. Jatkossa Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin osapäätös saatisiin suoraan UMA-järjestelmään, mikä mahdollistaa paremman automaation hyödyntämisen ja sujuvoittaa käsittelyä. Oleskelulupaan suoritettavan edellytysten arviointiin ei esityksen perusteella tule muutoksia, mutta muutos mahdollistaa laajemmin yleisten edellytysten selvittämisen ennen yritystoiminnan arviointia. Oleskelulupahakemusten määrän arvioidaan jonkin verran kasvavan verrattuna aiempiin hakemusmääriin, kun huomioidaan lausuntohakemusten ja

oleskelulupahakemusten välinen ero. Vaikutusta määriin on kuitenkin vaikea arvioida huomioiden, että lausuntohakemuksissa on ollut merkittävä määrä kokeilu ja uusintahakemuksia.

Vaikka oleskelulupahakemusten määrä saattaa jonkin verran kasvaa, hakemusten käsittelyn arvioidaan tehostuvan ja nopeutuvan viranomaisten välisen tiedonvaihdon sujuvoituessa, erityisesti jatkolupien osalta. Lisäksi muutoksilla pyritään ehkäisemään väärinkäytöksiä, millä voi olla myönteinen vaikutus viranomaisresurssien käyttöön oleskelulupien peruuttamismenettelyjen vähenemisen kautta. Maahanmuuttoviraston osalta lakisääteinen käsittelyaika tulee lyhenemään yhteen kuukauteen, kun käsittelyaika jakautuu Maahanmuuttoviraston ja Innovaatorahoituskeskuksen välillä. Kasvuyrittäjien oleskelulupien toteutuneet käsittelyajat ovat kuitenkin nykyiselläänkin olleet noin kuukauden mittaisia.

Esityksellä arvioidaan olevan vaikutuksia hallintotuomioistuimiin valitusmäärien kasvun kautta. Kasvuyrittäjän ensimmäisten oleskelulupia koskevien valitusten määrän arvioidaan lisääntyvän, kun erillinen lausuntovaihe poistuu ja kielteisten päätösten määrä todennäköisesti kasvaa. Valitusmäärien nousu kohdistuisi ensisijaisesti hallinto-oikeuksiin, jotka käsittelevät ensimmäisenä muutoksenhakuasteena kasvuyrittäjän oleskeluluvista tehtyjä valituksia. Valitusmäärien mahdollista kasvua ei ole mahdollista arvioida täsmällisesti, koska lupahakemusten määrää ei voida luotettavasti ennakoida erityisesti huomioiden muuttuvan prosessin vaikutukset. Kaikki kielteisen päätöksen saaneet eivät myöskään valita päätöksestä huomioiden, että ensimmäistä kasvuyrittäjän oleskelulupaa pääsääntöisesti haetaan ulkomailta käsin. Yrittäjän oleskelulupien osalta on kuitenkin käytettävissä suuntaa antavaa tietoa muutoksenhaun määristä. Yrittäjän ensimmäistä oleskelulupia koskevista kielteisistä päätöksistä valitetaan hallinto-oikeuteen noin 40 prosentissa tapauksista. Valitusten lukumäärä määräytyy kuitenkin sekä hakemismäärien että kielteisten päätösten osuuden perusteella, minkä vuoksi valitusmäärän arviointi ennalta on epävarmaa.

Esityksellä on vaikutuksia viranomaisten käyttämiin tietojärjestelmiin. Muutoksen myötä Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin lausuntohakemuksiin käyttämä UMA Lite -järjestelmä poistettaisiin käytöstä. Jatkossa Innovaatorahoituskeskus saisi arviointiaan varten tarvittavat tiedot UMA:sta ja tekisi osapäätöksen suoraan UMA:aan, josta se olisi Maahanmuuttoviraston käytettävissä. Viranomaisten välinen tiedonvaihto tapahtuisi kokonaisuudessaan UMA-järjestelmän sisällä. Tietojärjestelmävaikutuksia sekä niistä aiheutuvia kustannuksia on tarkasteltu edellä taloudellisten vaikutusten arvioinnin yhteydessä ja tiedonhallintavaikutuksia koskevassa osiossa.

4.2.4 Vaikutukset rikosentorjuntaan ja turvallisuuteen

Kasvuyrittäjän oleskelulupaa edeltävässä lausuntoprosessissa sekä varsinaisessa oleskelulupamenettelyssä on havaittu tapauksia, joissa on ollut viitteitä siitä, että lausuntoa ja kasvuyrittäjän oleskelulupaa on haettu muista syistä kuin kasvuyrityksen perustamiseksi Suomeen. Pakotteiden huomioimisen tärkeys kasvuyrittäjän oleskelulupaprosessissa on korostunut viime vuosina huomioiden, että isoimpiin hakijamaihin kohdistuu sekä henkilö- että sektorikohtaisia pakotteita.

Lausuntoprosessin maksuttomuus on johtanut useisiin niin sanottuihin kokeilu- ja uusintahakemuksiin. Hakijoille ja hakemuspalveluita tarjoaville välittäjille ei nykytilanteessa aiheudu olennaista riskiä tai haittaa hakemuksen jättämisestä, mikä madaltaa kynnystä perusteettomien tai kokeiluluonteisten hakemusten tekemiseen. Yritystoiminnan arvioinnin siirtämisellä osaksi maksullista oleskelulupaprosessia arvioidaan olevan kokeiluhakemuksia vähentävä vaikutus.

Nykyinen lausuntoprosessin ja oleskelulupaprosessin erillisyys vaikeuttaa viranomaisten välistä tiedonkulkua. Käsittelyssä on havaittu tapauksia, joissa eri viranomaisille on toimitettu keskenään ristiriitaisia selvityksiä. Lisäksi viime vuoden aikana on havaittu yksittäisiä tapauksia, joissa oleskelulupahakemuksen liitteenä ollut Business Finlandin lausunto on ollut väärennös. Oleskelulupa-asian käsitteleminen kokonaisuudessaan samassa tietojärjestelmässä, jolloin sekä Maahanmuuttovirastolla että Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandilla on käytössään samat hakijan toimittamat tiedot, tehostaa tiedonvaihtoa ja parantaa viranomaisten mahdollisuuksia havaita ja estää väärinkäytöksiä. Mikäli oleskelulupaprosessin yhteydessä havaitaan väärinkäytöksiä, ne voidaan myös ottaa huomioon hakijan myöhemmissä oleskelulupahakemuksissa. Nykyinen lausuntoprosessi ei mahdollista Migrillä väärinkäytöksistä olevien tietojen hyödyntämistä lausuntovaiheessa.

Nykytilanteessa on viitteitä siitä, että osa kasvuyrittäjän oleskeluluvan saaneista hakee oleskelulupaa mahdollistaakseen Schengen-alueelle pääsyn ja tarkoituksena ei ole tulla Suomeen. Väärinkäytösten havaitsemisen ja ehkäisemisen tehostaminen yhdenmukaisen ja keskinäisesti jaetun tiedon perusteella parantaa oleskelulupaprosessin luotettavuutta. Pyrkimyksenä on varmistaa, että oleskeluluvat myönnetään yksinomaan hakijoille, jotka täyttävät laissa säädetyt edellytykset ja joiden oleskelu vastaa oleskeluluvan perustetta. Väärinkäytösten ehkäisemisellä on merkitystä sekä sisäisen että Schengen-alueen turvallisuuden kannalta, sillä Suomen myöntämä oleskelulupa mahdollistaa lähtökohtaisesti vapaan liikkuvuuden koko Schengen-alueella.

4.2.5 Vaikutukset tiedonhallintaan

Esityksellä on tiedonhallintalain (906/2019) näkökulmasta vaikutuksia viranomaisten tiedonhallintaan, koska sillä muutettaisiin asioiden käsittelyssä käytettävää viranomaisen tietojärjestelmää sekä viranomaisten tiedonsaantioikeuksia. Esityksessä ei kuitenkaan perustettaisi uutta tietojärjestelmää, vaan mahdollistettaisiin viranomaisen pääsy olemassa olevaan toisen viranomaisen ylläpitämään tietojärjestelmään laissa säädetyin tiedonsaantioikeuksin.

Esityksen myötä kasvuyrittäjän oleskelulupahakemuksiin liittyvät tiedot kerättäisiin ja arkistoitaisiin kokonaisuudessaan Maahanmuuttoviraston ylläpitämään UMA-asianhallintajärjestelmään. Maahanmuuttoviraston ylläpitämästä ja Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandin lausuntohakemuksien käsittelyyn käyttämästä UMA Lite -järjestelmästä luovuttaisiin ja järjestelmä ajettaisiin hallitusti alas. Jatkossa kasvuyrittäjän oleskelulupaa haettaisiin Maahanmuuttovirastolta joko sähköisesti Enter Finland -palvelun kautta tai paperihakemuksella, ja hakemustiedot siirtyisivät Enter Finland -palvelusta UMA-järjestelmään. Hakemusta käsittelevät UMA-järjestelmässä sekä Maahanmuuttovirasto että Innovaatiorahoituskeskus Business Finland.

Nykytilassa kasvuyrittäjän ensimmäistä oleskelulupaa haettaessa hakija on vireillepannut erillisen lausuntohakemuksen Enter Finland -palvelussa, josta tiedot ovat siirtyneet UMA Lite -järjestelmään Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandin käsiteltäviksi. UMA Litestä tiedot siirtyvät automaattisesti Business Finlandin ylläpitämään arkistoon, jossa tietojen säilytysaika on kymmenen vuotta. Järjestelmästä on lisäksi ollut yhteys analytiikkatyökaluun, jota kautta on tuotettu tilastotietoa. Nykyisessä tiedonhallintamallissa on huomioitu tietosuoja ja tietoturva sekä niihin liittyvät riskit. Maahanmuuttovirastolla ei ole tiedonsaantioikeutta lausuntohakemuksessa annettuihin tietoihin ennen oleskelulupahakemuksen vireilletuloa, ja Business Finlandin tiedonsaantioikeudet ovat rajoittuneet pääosin kasvuyrittäjän jatkolupaa koskeviin asioihin.

Esityksessä Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandin arviointi muodostaisi osan varsinaista oleskelulupamenettelyä eikä lupahakemusta edeltävää erillistä prosessia. Tästä syystä

Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin tiedonsaantioikeuksia ehdotetaan laajennettaviksi koskemaan myös kasvuyrittäjän ensimmäistä oleskelulupaa. Tiedonsaantioikeuksista säädettäisiin laissa, ja niitä koskisi välttämättömyysvaatimus suhteessa käsittelyn lainmukaiseen tarkoitukseen. Kasvuyrittäjän oleskeluluvan edellytyksiin tehtävät muutokset perustuvat nykyiseen päätöskäytäntöön, joten uusia tietoja ei oleskeluluvan hakijoilta kerättäisi, mutta tiedot tallennettaisiin eri tietojärjestelmään.

Esityksen mukaan Innovaatorahoituskeskus Business Finlandille järjestettäisiin rajattu käyttöoikeus Maahanmuuttoviraston ylläpitämään UMA-asianhallintajärjestelmään kasvuyrittäjän oleskelulupahakemusten käsittelyä varten. Innovaatorahoituskeskus antaisi osapäätöksensä UMA-järjestelmässä. Muutoksen myötä Innovaatorahoituskeskus toimisi rinnakkaisena rekisterinpitäjänä niiden tietojen osalta, jotka se tallentaa ja käsittelee omien lakisääteisten tehtäviensä hoitamiseksi, kun taas Maahanmuuttovirasto vastaisi rekisterinpitäjänä muista oleskelulupamenettelyä koskevista tiedoista. Tietojen arkistoinnista vastaisi Maahanmuuttovirasto UMA-järjestelmän ylläpitäjänä. UMA-järjestelmään yhdistetty analytiikkatyökalu mahdollistaa myös tilastoraporttien tuottamisen.

Vaikka UMA Lite -järjestelmän poistettaisiin käytöstä ja sen sijaan hyödynnettäisiin käyttöoikeutta toisen viranomaisen ylläpitämään tietojärjestelmään, tiedonhallintayksikön vastuut eivät muutu. Molempien viranomaisten vastuulla on varmistaa, että tietoja käytetään ainoastaan lakisääteisiin tehtäviin, käyttöoikeudet rajataan tehtävien edellyttämään laajuuteen ja tietojen käsittely täyttää tietoturvaa ja henkilötietojen suojaa koskevat vaatimukset. Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin tulee päivittää tiedonhallintalain edellyttämä tiedonhallintamallinsa ja tietoturvaselosteensa vastaamaan uutta menettelyä, ja viranomaisten välisten vastuiden ja menettelytapojen tulee olla selkeästi määriteltyjä.

Business Finlandin on järjestelmämuutoksista huolimatta huolehdittava jo kerättyjen tietojen lainmukaisesta käsittelystä koko niiden elinkaaren ajan. UMA Lite -järjestelmän tiedot on arkistoitu erilliseen arkistoon, jossa ne tulee säilyttää lakisääteisten säilytysaikojen mukaisesti myös järjestelmän alasajon jälkeen.

Innovaatorahoituskeskus Business Finland käsittelee jo nykyisin oleskelulupahakemuksiin liittyviä luottamuksellisia tietoja ja vastaa niiden asianmukaisesta käsittelystä. Esitetyn muutoksen jälkeenkin sen tulee huolehtia oman toimintaympäristönsä ja tietoaineistojensa tietoturvallisuudesta. Maahanmuuttovirasto on UMA-järjestelmän ylläpitäjä ja vastaa näin ollen järjestelmän teknisestä tietoturvasta, mutta järjestelmää käyttävä viranomainen vastaa sen tietoturvallisesta käytöstä. Käyttöoikeudet tulee rajata ainoastaan niille henkilöille, jotka tarvitsevat sitä osapäätösten käsittelyssä.

Rajattuun käyttöoikeuteen perustuva ratkaisu tukee tiedonhallintalain tavoitteita vähentämällä päällekkäistä tiedonkeruuta ja rinnakkaista tietojen ylläpitoa, edistämällä viranomaisten välistä tiedon yhteiskäyttöä sekä parantamalla tietojen eheyttä, ajantasaisuutta ja laatua. Lisäksi muutos sujuvoittaa viranomaisten välistä tiedonvaihtoa, kun kasvuyrittäjän lupaprosessiin osallistuvat viranomaiset käsittelevät tietoja saman tietojärjestelmän sisällä ja saavat käyttöönsä yhtenäiset tiedot tiedonsaantioikeuksiensa mukaisesti. Kumpikin viranomainen vastaa lisäämiensä tietojen oikeellisuudesta ja ajantasaisuudesta sekä siitä, että käsiteltävät tiedot ovat käsittelyn kannalta tarpeellisia.

Tietojärjestelmiin tehtävien muutosten taloudelliset vaikutukset on tuotu esiin luvussa 4.2.2.1.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Esitys pohjautuu selvitykseen yrittäjän ja kasvuyrittäjän oleskeluluvista. Selvityksessä arvioitiin yrittäjän ja kasvuyrittäjän oleskelulupien nykytilaa, lupamenettelyjen toimivuutta sekä niihin liittyviä havaittuja haavoittuvuuksia ja kehittämistarpeita. Tavoitteena oli tunnistaa lainsäädännön ja lupaprosessien uudistamistarpeita sekä tarkastella vaihtoehtoisia ratkaisuja, joilla voitaisiin ehkäistä esiin nousseita haasteita samalla turvaten työperäisen maahanmuuton sujuvuus. Selvityksen pohjalta on valittu tarkoituksenmukaisimmat lainmuutostarpeet, jotka toteutetaan tällä esityksellä.

Selvityksessä tarkasteltiin useita vaihtoehtoisia malleja yrittäjän ja kasvuyrittäjän oleskelulupien järjestämiseksi. Vaihtoehtoina arvioitiin muun muassa lupaprosessien keskittämistä kokonaisuudessaan Maahanmuuttovirastolle, yhden yhteisen yrittäjän oleskeluluvan käyttöönottoa, nykyisten erillisten lupien säilyttämistä mutta lupaprosessien yhdenmukaistamista, kasvuyrittäjän jatkoluvan poistamista sekä mallia, jossa kasvuyrittäjälle säilyisi erillinen ensimmäinen lupa ja yrittäjän lupaa käytettäisiin jatkolupana. Vaihtoehtoja arvioitiin lupaprosessien sujuvuuden, viranomaisten asiantuntijatarpeiden, väärinkäytösriskien, hakijoiden oikeusturvan sekä Suomen kansainvälisen houkuttelevuuden näkökulmista.

Lupaprosessin keskittämisen Maahanmuuttovirastolle katsottiin selkeyttävän toimivaltasuhteita ja mahdollisesti nopeuttavan käsittelyä, mutta sen todettiin edellyttävän merkittävää yritystoimintaan liittyvän erityisosaamisen siirtämistä Maahanmuuttovirastoon tai lisäresursseja, eikä ratkaisua pidetty tarkoituksenmukaisena kasvuyrittäjyyteen liittyvän arvioinnin vaatimusten vuoksi. Yhden yhteisen yrittäjän oleskeluluvan mallin etuna nähtiin järjestelmän yksinkertaistaminen hakijan näkökulmasta, mutta mallin arvioitiin heikentävän kasvuyrittäjyyden erityispiirteiden huomioon ottamista ja vaikeuttavan lupaharkintaa.

Kasvuyrittäjän jatkoluvan poistamisen arvioitiin yksinkertaistavan lupajärjestelmää, mutta samalla sen katsottiin heikentävän mahdollisuuksia huomioida kasvuyrittäjyyteen tyypillinen pidempi kehitysvaihe ja lisäävän riskiä tarkoituksenvastaisiin kasvuyrittäjän oleskelulupahakemuksiin, joissa tosiallisena tarkoituksena on tulla Suomeen tavanomaisen yritystoiminnan perustamisen vuoksi. Selvityksen johtopäätöksenä todettiin, ettei lupaperusteiden yhdistäminen tai lupaharkinnan keskittäminen kokonaisuudessaan Maahanmuuttovirastoon tarjoaisi kokonaisratkaisua havaittuihin haasteisiin.

5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

Useissa EU-maissa ei ole säädetty erillistä kasvuyrittäjän oleskelulupaa koskevaa lainsäädäntöä. Esimerkiksi Tšekissä, Unkarissa, Luxemburgissa, Puolassa, Sloveniassa ja Ukrainassa kasvuyrittäjille ei ole erillistä oleskelulupaa, vaan heihin sovelletaan yleisiä oleskelulupasäännöksiä. Belgiassa, Kroatiaassa, Saksassa, Slovakiassa ja Ruotsissa kasvuyrittäjälle voidaan myöntää yrittäjän oleskelulupa yleisten yrittäjäedellytysten täytyessä. Saksassa on lisäksi käytössä erillinen oleskelulupa yrityksen perustamista varten.

Sen sijaan Alankomaissa, Bulgariassa, Espanjassa, Irlannissa, Italiassa, Itävallassa, Kyproksella, Latviassa, Liettuaassa, Ranskassa, Serbiassa ja Virossa on käytössä erillinen kasvuyrittäjän oleskelulupa. Näissä maissa luvan myöntämisen keskeisinä edellytyksinä ovat yritystoiminnan innovatiivisuus ja lisäarvon tuottaminen kansalliselle elinkeinoelämälle, ja lähtökohtaisesti edellytetään yrittäjän aktiivista osallistumista yritystoimintaan.

Tarkempaan tarkasteluun on otettu sekä sellaisia maita, joissa on käytössä erillinen kasvuyrittäjän oleskelulupa, että maita, joissa tällaista lupaa ei ole. Parhaina verrokkimaina on tarkasteluun valittu Alankomaat, Espanja, Irlanti, Italia, Itävalta ja Viro, joissa on erillinen kasvuyrittäjän oleskelulupa. Ruotsi ja Saksa on valittu tarkasteluun maista, joissa ei ole erillistä kasvuyrittäjän oleskelulupaa, mutta yrittäjän lupa voidaan myöntää edellytysten täyttyessä myös kasvuyrittäjille.

5.2.1 Alankomaat

Alankomaissa oleskeluluvista säädetään yleisesti maahanmuuttolaissa (Vreemdelingenwet 2000), ja lain soveltamista täsmentää asetus (Vreemdelingenbesluit 2000), joka sisältää yksityiskohtaisempia säännöksiä eri lupatyypeistä, mukaan lukien yrittäjän oleskeluluvasta. Alankomaissa on vuodesta 2015 lähtien ollut käytössä erillinen startup-oleskelulupa Euroopan unionin ulkopuolisille yrittäjille, josta säädetään omalla asetuksella¹. Oleskelulupa myönnetään innovatiivisen yritystoiminnan käynnistämistä varten. Luvan keskeisenä edellytyksenä on, että startup-yritys saa tukea Alankomaissa toimivalta, kokeneelta ja luotettavaksi arvioidulta fasilitaattorilta. Fasilitaattorin tehtävänä on muun muassa ohjata ja tukea liikeidean kehittämistä toimivaksi liiketoimintakonseptiksi. Oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä on lisäksi, että startup yrityksen tuote tai palvelu on innovatiivinen, hakijalla on uskottava liiketoimintasuunnitelma sekä riittävät varat toimeentulonsa turvaamiseksi. Hakemuksen käsittelyaika on enintään kolme kuukautta. Startup oleskelulupa on voimassa enintään yhden vuoden.²

Määräaikaisen startup oleskeluluvan päätyttyä yrittäjällä on mahdollisuus jatkaa oleskeluaan hakemalla oleskeluluvan jatkoa itsenäisten ulkomaalaisten ammatinharjoittajien oleskelulupajärjestelmän mukaisesti, edellyttäen että toiminta täyttää kyseisessä järjestelmässä asetetut vaatimukset.³

Startup-yrittäjä voi hakea oleskelulupaa Alankomaihin joko itse tai paikallisen fasilitaattorin kautta. Hakemus tehdään Alankomaiden maahanmuuttovirastolle (Immigratie- en Naturalisatiedienst, IND) joko sähköisesti tai postitse. Hakemukseen liitetään hakijan henkilö- ja liiketoimintatiedot sekä vaiheittainen suunnitelma siitä, miten liikeidea kehitetään yritystoiminnaksi. Liiketoimintasuunnitelman arvioinnista oleskelulupahakemuksen yhteydessä vastaa Alankomaiden yritysviranomainen (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, RVO). Jos hakija asuu Alankomaiden ulkopuolella, hakemus jätetään Alankomaiden suurlähetystöön tai konsulaattiin, ja joissakin tapauksissa vaaditaan myös väliaikainen maahantuloviisumi (machtiging tot voorlopig verblijf, mvv). Osa hakijoista voi hakea oleskelulupaa suoraan ilman mvv-vaatimusta riippuen kansalaisuudesta. Oleskelulupahakemuksesta peritään käsittelymaksu, joka on 423 euroa.⁴

¹ Besluit van 19 november 2014 tot wijziging van het Vreemdelingenbesluit 2000 in verband met de introductie van een grondslag voor toelating van startende buitenlandse ondernemers en het afschaffen van de meldplicht voor kort verblijf van vreemdelingen van buiten de Europese Unie

² Ibid

³ Government of Netherlands. Entrepreneurs from abroad (start-ups). <https://www.government.nl/themes/migration-and-travel/immigration-to-the-netherlands/options-for-entrepreneurs-and-employees-from-abroad/entrepreneurs-from-abroad>

⁴ Business.gov.nl, information for entrepreneurs. Residence permit for foreign startups. <https://business.gov.nl/coming-to-the-netherlands/permits-and-visa/residence-permit-for-foreign-startups/>

Alankomaissa on harkinnassa startup-oleskeluluvan keston pidentäminen kahteen vuoteen⁵.

5.2.2 Espanja

Espanjassa laki ulkomaalaisen oikeuksista ja vapauksista sekä heidän sosiaalisesta integroitumisestaan (Ley Orgánica 4/2000, de 11 de enero, sobre derechos y libertades de los extranjeros en España y su integración social) säättää yleisellä tasolla maahanmuutosta ja sen 37 artiklassa säädetään oleskelu- ja työluvan myöntämisestä itsenäistä ammatinharjoittamista varten. Hakijan on osoitettava, että hän täyttää kaikki kansallisessa lainsäädännössä kansalaisille asetetut edellytykset suunnitellun toiminnan perustamiseksi ja harjoittamiseksi, että investointi on riittävä ja että toiminnalla on edellytyksiä luoda työpaikkoja. Lisäksi edellytetään muiden asetuksissa säädettyjen edellytysten täyttymistä.

Lain täytäntöönpanosta annetussa asetuksessa (Real Decreto 1155/2024, de 19 de noviembre)⁶ säädetään yksityiskohtaisemmin viisumi- ja lupamenettelyistä. Asetuksen 85 artiklan mukaan ulkomaalaisen, joka ei asu Espanjassa ja aikoo työskennellä itsenäisesti, on haettava viisumia. Asetuksen 39 artiklassa säädetään itsenäisen työn viisumista, jonka hakeminen käsittää samalla tilapäisen oleskeluluvan hakemisen.

Yrittäjien oleskeluluvista säädetään lisäksi laissa yrittäjien tukemisesta ja heidän kansainvälistymisestään (Ley 14/2013, de 27 de septiembre, de apoyo a los emprendedores y su internacionalización). Lain 69 ja 70 artiklojen mukaan yrittäjän oleskelulupa voidaan myöntää, jos hakija täyttää yleiset luvan edellytykset sekä harjoitettava yritystoiminta on innovatiivista tai sillä on erityistä taloudellista merkitystä Espanjalle. Lisäksi hankkeesta on saatava myönteinen lausunto Empresa Nacional de Innovación- organisaatiolta (ENISA). Arvioinnissa otetaan huomioon liiketoimintasuunnitelma, hakijan ammatillinen profiili, innovatiivisuus, investointimahdollisuudet ja tekijät, jotka tuottavat lisäarvoa Espanjan taloudelle. Liiketoimintasuunnitelmasta tulee ilmetä, mikä on tarjottava tuote/palvelu, miten toiminta rahoitetaan ja mitä investointeja toiminta edellyttää.

Yrittäjän oleskelulupaa hakeva ulkomaalainen jättää sähköisen hakemuksen Espanjan suuryrityksistä ja strategisista hankkeista vastaavalle viranomaiselle (Unidad de Grandes Empresas y Colectivos Estratégicos, UGE), joko itse tai asiamiehen välityksellä. Hakemukseen liitetään liiketoimintasuunnitelma ja muut vaaditut asiakirjat. UGE pyytää viran puolesta ENISA:lta asiantuntijalausunnon hankkeen luonteesta, ja lausunto on pakollinen osa lupaharkintaa. Lausunto annetaan kymmenen arkipäivän kuluessa. Jos hakija oleskelee Espanjan ulkopuolella, oleskelulupahakemus käynnistää samalla viisumimenettelyn. Yrittäjän oleskelulupa myönnetään kolmen vuoden määräajaksi ja se on uusittavissa.⁷

⁵ Rijksoverheid. Kamerbrief over voortgang aanbevelingen evaluatierapport start up regeling. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2023/09/25/tk-voortgang-aanbevelingen-evaluatierapport-inzake-de-start-up-regeling>

⁶ Real Decreto 1155/2024, de 19 de noviembre, por el que se aprueba el Reglamento de la Ley Orgánica 4/2000, de 11 de enero, sobre derechos y libertades de los extranjeros en España y su integración social

⁷ Ministry of Economy, Commerce and Business. <https://prie.comercio.gob.es/en-us/Paginas/Informacion-General.aspx>, <https://prie.comercio.gob.es/en-us/paginas/emprendedores.aspx>

5.2.3 Irlanti

Irlannissa maahanmuuttoa koskeva yleislaki on Immigration Act 2004, jossa säädetään ulkomaalaisten maahantulon ja oleskelun yleisistä edellytyksistä. Kasvuyrittäjien oleskeluun liittyen Immigration Act 2004 nojalla on annettu vuonna 2012 erillinen säädös StartUp Entrepreneur Programme -ohjelmasta⁸. Tarkoituksena on mahdollistaa innovatiivisille yrittäjille oleskeluluvan hakeminen yrityksen perustamiseksi ja asuminen Irlannissa. Säädös koskee ohjelmaan liittyvän oleskeluluvan hakemista ja siihen liittyvää hakemusmaksua, joka on 350 euroa. Varsinaiset ohjelman sisältöä, soveltamisedellytyksiä ja menettelyjä koskevat tarkemmat ohjeet eivät sisälly säädökseen, vaan ne annetaan Irish Naturalisation and Immigration Servicen (INIS) hallinnollisilla ohjeilla.

Irlannin StartUp Entrepreneur Programme (STEP) -menettelyssä hakija arvioi ensin soveltuvuutensa ohjelmaan, jonka edellytyksiä ovat muun muassa hyvämaineisuus, rikostuomioiden puuttuminen, vähintään 50 000 euron rahoituksen saatavuus sekä innovatiivinen liiketoimintatapa. Hakemus jätetään sähköisesti ja niitä käsitellään neljännesvuosittain riippumattomassa arviointikomiteassa. Hakemuksen yhteydessä peritään hakemusmaksu. Arviointikomitea antaa oikeusministerille suosituksen hakemuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä, ja hyväksynnästä ilmoitetaan kirjallisesti. Hyväksytylle hakijalle myönnetään oleskelulupa. Luvan ehtoja on noudatettava jatkuvasti ja niiden mukaan yritys on perustettava hakemuksen mukaisesti ja yritystoimintaa tulee harjoittaa täysipäiväisesti. Oleskeluluvan saaja ei ole oikeutettu muuhun työntekoon ja hän ei saa aiheuttaa julkiselle vallalle taloudellista rasitetta. Myös perheenjäsenille voidaan myöntää oleskeluluvat. Myönnetty oleskelulupa voidaan peruuttaa ehtojen rikkomisen perusteella. Oleskelulupa myönnetään aluksi kahdeksi vuodeksi, ja sitä voidaan jatkaa kolmella vuodella, minkä jälkeen hakija voi hakea pysyvämpää oleskeluoikeutta. Kielteinen päätös annetaan kirjallisesti perusteluineen, eikä siihen liity muutoksenhakumahdollisuutta.⁹

5.2.4 Italia

Italiassa maahantuloa ja ulkomaalaisten asemaa sääntelee yleisesti maahanmuuttoa ja ulkomaalaisten asemaa koskeva laki (Testo unico delle disposizioni concernenti la disciplina dell'immigrazione e norme sulla condizione dello straniero, D.Lgs. 286/1998). Lain 26 artiklassa säädetään Euroopan unionin ulkopuolisten kolmansien maiden kansalaisten maahantulosta ja oleskelusta itsenäistä ammatinharjoittamista varten. Itsenäinen ammatinharjoittaminen on sallittua ainoastaan aloilla, joita ei ole varattu Euroopan unionin tai Italian kansalaisille. Hakijan on osoitettava toiminnan harjoittamiseen riittävät taloudelliset resurssit, tarvittavat ammatilliset ja hallinnolliset luvat sekä toimivaltaisten viranomaisten antama esteettömyystodistus. Lisäksi edellytetään asianmukaisia asumisjärjestelyjä ja riittävää laillista toimeentuloa. Italian ulkomaanedustusto myöntää maahantuloviisumin tarkastettuaan edellytysten täyttymisen ja saatuaan toimivaltaisen ministeriön hyväksynnän yritystoiminnan osalta.

⁸ S.I. No. 259/2012 - Immigration Act 2004 (Start-Up Entrepreneur Programme) (Application for Permission) (Fee) Regulations 2012.

⁹ Department of Justice, Home Affairs and Migration. Start-up Entrepreneur Programme (STEP). <https://www.irishimmigration.ie/coming-to-work-in-ireland/what-are-my-options-for-working-in-ireland/coming-to-work-for-more-than-90-days/start-up-entrepreneur-programme-step/>.

Maahanmuuttoa ja ulkomaalaisten asemaa koskevan lain täytäntöönpanoa koskevassa asetuksessa¹⁰ säädetään itsenäisestä työskentelystä tarkemmin 39 artiklassa. Asetuksen mukaan viisumin myöntämisestä ilmoitetaan toimivaltaisille viranomaisille, ja hakijalle annetaan todistus vaatimusten täyttymisestä oleskelulupaa varten.

Vuoden 2017 budjettilain¹¹ 1 artiklan 156 momentissa säädetään, että ulkoasiain- ja kansainvälisen yhteistyön ministerin asetuksella voidaan määritellä helpotuksia innovatiivisia startup-yrityksiä koskevien maahan tuloviisumi- ja oleskelulupahakemusten käsittelyyn.

Laissa kiireellisistä toimenpiteistä maan kasvun edistämiseksi (Ulteriori misure urgenti per la crescita del Paese, D.L. 179/2012) säädetään 25 artiklassa innovatiivisia startup-yrityksiä koskevista erityissäännöksistä, joiden tarkoituksena on edistää kestäväää kasvua, teknologista kehitystä, uutta yrittäjyyttä sekä työllisyyttä ja erityisesti nuorten työllistymistä. Innovatiivisena startup-yrityksenä pidetään enintään viisi vuotta vanhaa mikro-, pientä tai keskisuurta pääomayhtiötä, joka toimii Italiassa (tai EU/ETA alueella Italiassa toimien), ei jaa voittoa ja keskittyy korkean teknologian innovatiivisten tuotteiden tai palvelujen kehittämiseen. Yrityksen vuosituoannon arvo saa olla enintään 5 miljoonaa euroa, eikä yritys saa olla syntynyt yritysjärjestelyjen seurauksena. Lisäksi yrityksen on täytettävä vähintään yksi lisäedellytys, kuten merkittävät tutkimus- ja kehityspanostukset, korkeasti koulutetun henkilöstön käyttö tai immateriaalioikeuksien hallinta.

Edellä kuvattua määritelmää muutettiin vuoden 2023 markkina- ja kilpailulailla (Legge annuale per il mercato e la concorrenza 2023, L. 193/2024). Lain 28 artiklan mukaan määritelmän ulkopuolelle rajattiin yritykset, jotka harjoittavat pääasiallisesti agenttuuri- tai konsulttitoimintaa.

Startup-yrittäjille suunnattu Italia Startup Visa (ISV) järjestelmä perustuu edellä mainittuun lainsäädäntöön. Viisumia haetaan Italia Startup Visa -komitealta joko suoralla hakemuksella tai hyväksytyn kiihdyttämön kautta. Hakemukseen liitetään muun muassa yritysesitys, selvitys taloudellisista resursseista, liiketoimintasuunnitelma sekä esteettömyystodistus. Komitea käsittelee hakemuksen 30 päivän kuluessa, minkä jälkeen tarvittavat asiakirjat tulee toimittaa ulkomaanedustustolle viisumin myöntämistä varten. Arvio yritystoiminnasta on ilmainen. Edellytysten täyttyessä hakijalle myönnetään yhden vuoden pituinen viisumi (ISV). Italiaan saapumisen jälkeen hakijan on esitettävä selvitykset poliisiviranomaiselle, joka myöntää yhden vuoden oleskeluluvan, jonka jälkeen on mahdollista hakea kahden vuoden jatko oleskelulupaa.¹²

5.2.5 Itävalta

Itävallassa oleskeluluvan yleisistä edellytyksistä ja oleskelulupamenettelyistä säädetään asuinpaikka- ja oleskelulaissa (Niederlassungs- und Aufenthaltsgesetz, NAG, BGBl. I Nr. 100/2005). Startup-yritysten perustajien hyväksymisedellytyksistä säädetään ulkomaalaisten työllisyyslain (Ausländerbeschäftigungsgesetz, AuslBG; BGBl. Nr. 218/1975) 24 §:ssä. Edellytysten

¹⁰ Regolamento recante norme di attuazione del testo unico delle disposizioni concernenti la disciplina dell'immigrazione e norme sulla condizione dello straniero, a norma dell'articolo 1, comma 6, del decreto legislativo 25 luglio 1998, n. 286. D.P.R. 394/1999.

¹¹ Bilancio di previsione dello Stato per l'anno finanziario 2017 e bilancio pluriennale per il triennio 2017-2019. L. 232/2016

¹² Ministry of Economic Development. The Italian Government policies to attract and retain innovative entrepreneurs from all over the world. <https://italiastartupvisa.mise.gov.it/#ISHhome>

täyttymistä arvioi osavaltion työmarkkinaviranomaisen (Arbeitsmarktservice, AMS) alueellinen toimisto antamalla lausunnon oleskelulupamenettelyä varten.

Startup yrittäjän hyväksymisedellytyksiin kuuluu, että hakija saavuttaa lain liitteessä D säädetyn vähimmäispistemäärän, hänen tarkoituksenaan on kehittää ja saattaa markkinoille uuteen yritykseen liittyviä innovatiivisia tuotteita, palveluita, prosesseja tai teknologioita, ja hän esittää johdonmukaisen liiketoimintasuunnitelman yrityksen perustamisesta ja toiminnasta. Lisäksi edellytetään, että ulkomaalainen käyttää tosiasiallisesti olennaista vaikutusvaltaa yrityksen johtamiseen ja osoittaa, että yritystoimintaa varten on käytettävissä vähintään 30 000 euron suuruisen pääoma, josta vähintään puolet on omaa pääomaa.

Liitteessä D säädettyssä pisteytysjärjestelmässä hakijan on saavutettava vähintään 50 pistettä mahdollisesta 85 pisteestä. Pisteitä myönnetään neljästä pääkategoriasta: koulutus ja osaaminen, työkokemus, kielitaito sekä lisäpisteet. Lisäpisteitä voi saada muun muassa vähintään 50 000 euron lisäpääomasta, pääsystä Itävallassa toimivaan yrityshautomo- tai startup tukiohjelmaan, rahoituksesta itävaltalaiselta startup tukiorganisaatiolta sekä enintään 35 vuoden iästä.

Hakija jättää startup-yrittäjää koskevan oleskelulupahakemuksen. Ulkomailla jätetty hakemus käsitellään Itävallan edustuston kautta toimivaltaisessa oleskeluviranomaisessa, ja hakemuksesta peritään 218 euron maksu. Oleskeluviranomainen toimittaa hakemuksen AMS:n alueelliselle toimistolle, joka antaa kolmen viikon kuluessa lausunnon siitä, täytyvätkö startup yrittäjän erityisedellytykset. Lausunnossa arvioidaan erityisesti liitteen D mukainen pisteytys, innovatiivisen tuotteen tai palvelun kehittämistavoite, liiketoimintasuunnitelman johdonmukaisuus, hakijan tosiasiallinen vaikutusvalta yrityksessä sekä vähimmäispääoman olemassaolo. Mikäli AMS:n lausunto on myönteinen, oleskeluviranomainen arvioi muut NAG:n mukaiset yleiset edellytykset. Lopullinen päätös Rot Weiß Rot kortin myöntämisestä tehdään kahdeksan viikon kuluessa hakemuksen jättämisestä.¹³

5.2.6 Viro

Virossa ulkomaalaisten maahantuloa, tilapäistä oleskelua, asumista ja työntekoa sääntelee ulkomaalaislaki (Välismaalaste seadus). Startup-viisumeista säädetään lain 62⁴ §:ssä. Sen mukaan startup-viisumi voidaan myöntää ulkomaalaiselle, jonka oleskelu Virossa liittyy startup-yrityksen perustamiseen tai kehittämiseen ja jonka toiminta täyttää innovatiivisuuden, toistettavuuden ja globaalin kasvupotentiaalin edellytykset. Viisumi voidaan myöntää lyhyt- tai pitkäaikaisena, ja samoin perustein viisumi voidaan myöntää myös edellytykset täyttävän hakijan perheenjäsenille.

Startup- tai kasvuyrityksen määritelmän täyttymisen arvioinnista viisumihakemuksen yhteydessä säädetään erillisellä asetuksella¹⁴. Asetuksen mukaan viranomainen arvioi ennen päätöksentekoa, täyttääkö yritys startup-määritelmän, ja arviointi perustuu viranomaisen yhteyteen

¹³ Oesterreich.gv.at. 1.1.2026. "Rot-Weiß-Rot – Karte plus" – Antrag. https://www.oesterreich.gv.at/de/themen/menschen_aus_anderen_staaten/aufenthalt/3/2/2/Seite.120233, https://www.oesterreich.gv.at/de/themen/menschen_aus_anderen_staaten/aufenthalt/3/2/Seite.120307. Migration.gv.at. Start-up Founders. <https://www.migration.gv.at/en/types-of-immigration/permanent-immigration/start-up-founders>

¹⁴ Iduettevõtte või kasvuettevõtte määratlusele vastavuse hindamise tingimused ja kord ning selleks esitatavate andmete ja tõendite loetelu ning nende esitamise nõuded. RT I, 19.01.2024, 1.

perustetun asiantuntijakomission kirjalliseen lausuntoon. Hakemuksen asiantuntijakomissiolle tekee yrityksen omistaja tai edustaja, ja samaan kasvuyritykseen liittyvien hakijoiden osalta voidaan tehdä yhteinen hakemus. Asiantuntijakomission arvio on ilmainen.

Ohjeistuksen mukaan hakijan tulee ensin hakea startup-komitean arvio yrityksen soveltuvuudesta, minkä jälkeen voidaan hakea viisumia ja yrityksen rekisteröinnin jälkeen oleskelulupaa yritystoimintaa varten.¹⁵ Viron poliisin yleisohjeiden mukaan oleskeluluvan edellytyksiä ovat muun muassa osakkuus yrityksessä, yrityksen rekisteröinti Viron yritysrekisteriin, positiivinen arvio startup-määritelmän täyttymisestä tai vapautus arvioinnista, riittävä tulotaso, voimassa oleva sairausvakuutus sekä asuinpaikan rekisteröinti luvan myöntämisen jälkeen.¹⁶

5.2.7 Ruotsi

Ruotsissa ulkomaalaisten maahantuloa ja oleskelua sääntelee ulkomaalaislaki (Utlänningslag, 2005:716). Lain 5 luvussa säädetään määräaikaisista oleskeluluvista muun muassa työnteon ja elinkeinotoiminnan perusteella. Ulkomaalaiselle voidaan 5 luvun 9 §:n mukaan myöntää määräaikainen oleskelulupa työnhakua tai elinkeinotoiminnan aloittamisen edellytysten selvittämistä varten, jos hakija on suorittanut ylemmän korkeakoulutason tutkinnon, hänellä on riittävät varat toimeentulonsa ja paluumatkansa kattamiseen sekä Ruotsissa voimassa oleva kattava sairausvakuutus. Tällainen oleskelulupa voidaan myöntää enintään yhdeksän kuukauden ajaksi. Oleskelulupaa haetaan Ruotsin maahanmuuttovirastolta, joka arvioi täyttyvätkö oleskeluluvan edellytykset. Hakijan on haettava ja saatava oleskelulupa ennen Ruotsiin matkustamista. Virasto voi pyytää hakijalta lisäselvityksiä tai hylätä hakemuksen jo varhaisessa vaiheessa, mikäli edellytykset eivät selvästi täyty.

Ulkomaalaiselle voidaan myös 5 luvun 10 a§:n mukaan myöntää määräaikainen oleskelulupa elinkeinotoiminnan harjoittamista varten, jos hakijalla on edellytykset harjoittaa kyseistä toimintaa ja kyky elättää itsensä. Tämä oleskelulupa myönnetään enintään kahdeksi vuodeksi kerrallaan. Ulkomaalaisasetuksen (Utlänningsförordning, 2006:97) 4 luvun 7 a §:n mukaan ulkomaalaiselle voidaan myös myöntää määräaikainen oleskelulupa elinkeinotoiminnan harjoittamista varten, jos hän esittää realistisen liiketoimintasuunnitelman, omaa riittävät varat toiminnan harjoittamiseen, omistaa riittävän osuuden yrityksestä, omaa toiminnan kannalta riittävän kielitaidon ruotsiksi tai englanniksi ja aikoo harjoittaa toimintaa Ruotsissa. Yrittäjän oleskelulupaa haetaan Ruotsin maahanmuuttovirastolta, joka arvioi täyttyvätkö oleskeluluvan edellytykset. Virasto voi pyytää hakijalta lisäselvityksiä tai hylätä hakemuksen jo varhaisessa vaiheessa, mikäli edellytykset eivät selvästi täyty. Myönnetty oleskelulupa antaa oikeuden harjoittaa yritystoimintaa Ruotsissa luvan voimassaoloaikana.

Ruotsissa on valmistelussa yleisiä oleskelulupia koskevia tiukennuksia, joilla voi olla vaikutuksia myös yrittäjiin oleskeluluvan yleisten edellytysten osalta.¹⁷

¹⁵ Startup Estonia. Startup visa. <https://startupestonia.ee/startup-visa/>. Work in Estonia. Ei pvm. Startup visa. <https://workinestonia.com/startup-visa/>.

¹⁶ <https://www.politsei.ee/en/instructions/residence-permit-for-business/for-start-up-entrepreneurs>.

¹⁷ Regeringskansliet. 1.4.2025. Utredning föreslår skärpta krav på hederligt levnadssätt för uppehållstillstånd och ökade möjligheter till återkallelse av uppehållstillstånd. <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2025/04/utredning-foreslar-skarpta-krav-pa-hederligt-levnadssatt-for-uppehallsstillstand-och>

Tuottavuusvaliokunnan raportissa suositellaan startup-viisumin käyttöönottoa Ruotsissa (s. 158), mutta suositus ei ole toistaiseksi edennyt lainsäädäntöehdotukseksi.¹⁸

5.2.8 Saksa

Saksassa itsenäistä ammatinharjoittamista koskevasta oleskeluluvasta säädetään ulkomaalaislaissa (§ 21 Aufenthaltsgesetz). Ulkomaalaiselle voidaan myöntää oleskelulupa itsenäisen ammatin tai elinkeinotoiminnan harjoittamiseen, jos toiminnalla katsotaan olevan taloudellista etua tai alueellista tarvetta, sen arvioidaan vaikuttavan myönteisesti talouteen ja hankkeen rahoitus on turvattu omalla pääomalla tai luottolupauksella. Arviointi perustuu muun muassa liiketoimintaidean elinkelpoisuuteen, yrittäjän kokemukseen, sijoitetun pääoman määrään sekä vaikutuksiin työllisyyteen, koulutukseen ja innovaatioihin. Arvioinnissa kuullaan suunnitellun toimipaikan kannalta asiantuntevia tahoja, toimivaltaisia elinkeinoviranomaisia, julkisoikeudellisia ammattijärjestöjä sekä ammatinharjoittamisoikeudesta vastaavia viranomaisia.

Oleskelulupa voidaan myöntää myös vastavuoroisuuteen perustuvien kansainvälisten etuuskien nojalla. Lisäksi ulkomaalaisille, jotka ovat suorittaneet korkeakoulututkinnon Saksassa tai toimivat tutkijoina tai tiedemiehinä ja joiden suunniteltu yritystoiminta liittyy heidän osaamisalaansa, oleskelulupa voidaan myöntää poiketen yleisistä edellytyksistä. Tutkijoilta ja tiedemiehiltä edellytetään oleskelua määrätyillä oleskeluluvilla.

Saksassa on lisäksi käytössä oleskelulupa yrityksen perustamista varten ammattitaitoisille työntekijöille, joille on myönnetty saksalaisen talousjärjestön tai julkisen tahon rahoittama stipendi yritystoiminnan valmistelua varten. Tämä lupa myönnetään stipendin keston ajaksi, kuitenkin enintään 18 kuukaudeksi.

Oleskelulupa itsenäiseen ammatinharjoittamiseen myönnetään enintään kolmeksi vuodeksi, minkä jälkeen voidaan myöntää pysyvä oleskelulupa, jos yritystoiminnan katsotaan olevan vakiintunutta ja taloudellisesti kestävää sekä hakijan toimeentulon olevan turvattu. Yli 45-vuotiailta hakijoilta edellytetään pääsääntöisesti riittävää eläketurvaa.

6 Lausuntopalaute

Esitys toimitettiin lausuntokierrokselle ajalla 27.5.–8.7.2026 lausuntopalvelu.fi:ssä.

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Ulkomaalaislaki

60 §. Oleskeluluvan hakeminen. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan säädöshuoltana korvattavan viittaus vanhaan kasvuyrittäjän oleskelulupapykälään 47 h § viittauksella nykyiseen kasvuyrittäjän oleskelulupaa koskevaan 80 §:ään. Pykäläviittaus on jäänyt päivittämättä ulkomaalaislain muuttamista koskevassa laissa (216/2023), jonka yhteydessä kasvuyrittäjän oleskelulupaa

okade-mojligheter-till-aterkallelse-av-uppehallstillstand/. Regeringskansliet. 2025. Skärpta och tydligare krav på vandel för uppehållstillstånd. SOU 2025:33. <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2025/04/sou-202533/>.

¹⁸ Regeringskansliet. 2025. Fler möjligheter till ökat välbefinnande. SOU 2025:96.

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2025/10/sou-202596/>.

koskeva sääntely siirrettiin ulkomaalaislain 4 luvusta 5 lukuun. Muutos olisi luonteeltaan tekninen eikä vaikuta nykytilaan.

79 a §. Elinvoimakeskuksen osapäätös yrittäjän oleskelulupahakemukseen. Muutos pykälään tehtäisiin koko pykälän muutoksena. Pykälään ehdotetaan lisättävän *uusi 2 momentti*, jossa säädettaisiin yrityksen rekisteröimistä koskevasta edellytyksestä. Nykyisen 1 momentin 1 kohdan sääntely yrityksen rekisteröinnistä siirrettäisiin uuteen 2 momenttiin muutettuna. Lisäksi 1 momentin 1 kohtaa muutettaisiin siten, että siihen lisättäisiin viittaus 79 §:ssä säädettyyn edellytykseen yrittäjäasemasta, joka elinvoimakeskuksen tulisi varmistaa osapäätösharkinnassaan. Elinvoimakeskus arvioi nykyisin ulkomaalaisen ulkomaalaislain 79 §:ssä tarkoitettua yrittäjäasemaa osana osapäätöksen edellytysten täyttymisen harkintaa. Yrittäjäasemaa ei kuitenkaan ole nimenomaisesti mainittu voimassa olevan 79 a §:n 1 momentissa, vaikka se on olennainen yritystoimintaan liittyvä edellytys. Ehdotetulla muutoksella selkeytettäisiin sääntelyä vastaamaan nykyistä päätöskäytäntöä. Yrittäjäasemaa koskevan edellytyksen, johon kytkeytyy sekä yrittäjän määritelmä että johtava asema, osalta viitattaisiin 79 §:ää koskeviin esitöihin (HE 114/2022). Yritystoimintaan liittyvien edellytysten arvioinnin keskittäminen kokonaisuudessaan osaksi osapäätösharkintaa parantaisi sääntelyn johdonmukaisuutta. Maahanmuuttoviraston tehtävänä säilyisi 79 §:n osalta edelleen ulkomaalaisen maahantulon tarkoituksen arviointi ulkomaalaislain 36 a §:ssä säädettyjen edellytysten perusteella sekä sen arviointi, täytyvätkö muut yleiset oleskeluluvan myöntämisen edellytykset.

Pykälän nykyiset 2–5 momentit siirtyisivät *uusiksi 3–6 momentiksi*, mutta momentit ja niiden perustelut pysyisivät ennallaan.

Esityksen mukaisessa uudessa 2 momentissa yrittäjän oleskeluluvan edellytyksenä olisi edelleen, että yritystoiminnan tulee tapahtua Suomeen rekisteröidyssä yrityksessä, mutta yrityksen rekisteröimistä ei edellytetäisi ennen ensimmäisen oleskeluluvan myöntämistä, ellei yritystoiminta olisi jo käynnissä Suomessa. Muilta osin edellytys pysyisi entisellään ja yrityksellä tulisi olla rekisteröimisen osoituksena Y-tunnus. Ensimmäisellä oleskeluluvalla tarkoitettaisiin ulkomaalaisen ensimmäistä oleskelulupaa Suomeen, eikä sillä viitattaisi pelkästään ensimmäiseen yrittäjyyden perusteella myönnettävään oleskelulupaan. Ensimmäisen oleskeluluvan saanut olisi velvoitettu rekisteröimään yrityksensä viivytyksettä oleskeluluvan saatuaan. Muutoksen tarkoituksena olisi edellyttää yrityksen rekisteröintiä niiltä ulkomaalaisilta, joilla on oleskeluoikeus Suomessa ja oikeus elinkeinonharjoittamiseen tai jotka tulevat yrittäjiksi jo toiminnassa olevaan yritykseen. Jos Y-tunnusta ei ole, tulisi hakijan hakuvaiheessa esittää yrittäjäaseman selvittämiseksi yrityksen perustamissopimus, yhtiösopimus tai riittävät katsottavat tiedot, joista ilmenisi yrityksen toiminimi, yhtiömuoto, toimiala, perustajien tiedot, osakkeenomistajat, hallituksen jäsenet ja muut yrityksessä määräysvaltaa käyttävät henkilöt.

80 §. Kasvuyrittäjän oleskelulupa. Muutos pykälään tehtäisiin koko pykälän muutoksena ja siinä säädettaisiin sekä kasvuyrittäjän ensimmäisestä oleskeluluvasta että jatkoluvasta. Nykyisin pykälä on koskenut ainoastaan kasvuyrittäjän ensimmäistä oleskelulupaa. Pykälän *1 momentti* koskisi kasvuyrittäjän oleskelulupaa ja sitä muutettaisiin nykyisestä siten, että luvan myöntämisen edellytyksenä olisi Business Finlandin myönteinen osapäätös kasvuyritystoiminnasta nykyisen lausunnon sijaan. Momentissa ei enää viitattaisi alkaville innovatiivisille nopean kasvun yrityksille myönnettävään rahoitukseen, koska osapäätöksen edellytyksistä säädettaisiin jatkossa muutetussa 80 a §:ssä, eikä enää viittaamalla minkään rahoitusvälineen kriteereihin.

Ulkomaalaiselta edellytettäisiin jatkossakin, että hän toimii tai työskentelee itse päätoimisesti yrityksessä ja on yrityksessä yrittäjäasemassa. Vastuuaseman tai päätoimisuuden osalta ei sääntelyyn esitetä muutoksia. Vastuuasemaksi katsottaisiin esimerkiksi yrityksen toimitusjohtajan tehtävä tai muu perustajaosakkaan asema. Päätoimisuuden arvioinnin lähtökohtana olisi hakijan

todellinen pyrkimys harjoittaa päätoimista yritystoimintaa, ei toiminnan kannattavuus. Päätoimisuutta arvioitaisiin kokonaisuutena yrittäjän ajankäytön perusteella. Päätoimisuudelta ei edellytettäisi, että yrittäjä saa toimeentulonsa yritystoiminnasta, vaan toimeentulo arvioitaisiin ulkomaalaislain 39 §:n mukaisesti, kuten nykyisessä sääntelyssä.

Ulkomaalaislain 81 a §:n 1 momentin 1 kohdan perusteella kasvuyrittäjällä on oikeus tehdä työtä myös työsuhteessa toisen palveluksessa. Kasvuyrittäjänä toimimisen tulisi kuitenkin olla maassa oleskelun pääasiallinen tarkoitus. Mikäli oleskelun pääasiallinen syy muuttuisi, ulkomaalaisen tulisi hakea oleskelulupaa muulla perusteella.

Kuten nykyisessä sääntelyssä, kasvuyritystoiminnan tulisi tapahtua Suomeen rekisteröidyssä tai rekisteröitävässä yrityksessä. Rekisteröinti ei kuitenkaan olisi ehdoton edellytys hakemusvaiheessa, koska jos ulkomaalainen kasvuyrittäjä on vasta muuttamassa Suomeen, hän ei voi ainaakaan ilman ETA-alueella vakituisesti asuvaa yhtiökumppania saada yritystä rekisteröidyksi. Suomeen muuton jälkeen tulisi kasvuyrittäjän rekisteröidä yritys viivytyksettä. Yritys on rekisteröitävä Suomen kaupparekisteriin sekä tarvittaviin Verohallinnon rekistereihin. Rekisteröinnin osoituksena tulisi olla Y-tunnus.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi, että oleskelulupa voidaan myöntää joko Suomessa tai ulkomailla haettuna. Muutoksella selkeytettäisiin lainsäädäntöä ja saatettaisiin se vastaamaan nykyistä lain soveltamista. Ulkomaalaislain 60 §:n 1 momentissa säädetään niistä ensimmäisistä oleskeluluvista, joita voidaan hakea Suomessa, ja kasvuyrittäjän oleskelulupa kuuluu näihin lupaperusteisiin. Pykälästä on poistettu erillinen maininta Suomesta hakemisesta lakimuutoksen 216/2023 yhteydessä, mutta mahdollisuudesta on tuolloinkin säädetty 60 §:n 1 momentissa. Ehdotetun lisäyksen tarkoituksena olisi yhdenmukaistaa pykälän muotoilu 60 §:n 1 momentissa tarkoitettujen muiden oleskelulupaperusteita koskevien säännösten kanssa.

Pykälän 2 momentti muutettaisiin ja se koskisi jatkossa kasvuyrittäjän jatkolupaa, josta nykyisin säädetään 80 b §:ssä. Jatkolupaa koskeva sääntely siirrettäisiin siis muutettuna 80 §:n 2 momenttiin. Kasvuyrittäjän oleskeluluvan saaneelle ulkomaalaiselle voitaisiin myöntää erillinen kasvuyrittäjän jatkolupa saman yritystoiminnan jatkamiseksi nykyisen sääntelyn tapaan. Jatkoluvan myöntämisen edellytyksenä olisi päätoimisuuden ja vastuuaseman täyttyminen yhtäläisesti 1 momentin kanssa. Jatkolupavaiheessa edellytettäisiin lisäksi, että yritys on rekisteröity Suomeen.

Jatkoluvan myöntäminen edellyttäisi, että ulkomaalaisen tarkoituksena on jatkaa samaa yritystoimintaa, jota varten edeltävä kasvuyrittäjän oleskelulupa on myönnetty. Voimassa olevaan sääntelyyn verrattuna jatkolupaa ei myönnettäisi enää *vastaavanlaisen* yritystoiminnan harjoittamista varten, vaan jatkolupa olisi sidottu aidosti saman yritystoiminnan jatkamiseen. Mikäli ulkomaalainen ryhtyisi harjoittamaan muuta kuin edellisen luvan mukaista kasvuyritystoimintaa, hänellä olisi mahdollisuus hakea uutta kasvuyrittäjän oleskelulupaa 1 momentin perusteella 2 momentin jatkoluvan sijasta, joten kielteisiä vaikutuksia hakijalle ei aiheutuisi. Kyseessä olisi tässäkin tilanteessa ulkomaalaislain 54 §:n mukainen jatkolupa. Jos kyseessä on sama yritystoiminta kuin edellisessä kasvuyrittäjän oleskeluluvassa, tulisi hakijan hakea jatkolupaa ja täyttää sen edellytykset. Muutoksella pyritäisiin selkeyttämään lupaharkintaa, sillä yritystoiminnan vastaavanlaisuuden arviointi on osoittautunut käytännössä tulkinnanvaraiseksi ja haastavaksi. Nykyisinkin jos kasvuyrittäjän oleskeluluvan saaneen kasvuyritystoiminta ei ole samaa tai vastaavaa kuin edeltävän luvan perusteena ollut yritystoiminta, on ulkomaalaisella mahdollisuus hakea uudestaan 80 §:n mukaista kasvuyrittäjän oleskelulupaa. Kasvuyrityksille on ominaista toiminnan ja kasvuyritystiimien muuttuminen ja tästä syystä on tärkeää mahdollistaa kasvuyrittäjän oleskeluluvan myöntäminen myös muuhun kasvuyritystoimintaan, kuin ensimmäisen

kasvuyrittäjän oleskeluluvan perusteena olleeseen yritystoimintaan, jos oleskeluluvan edellytykset täyttyvät.

Kasvuyrittäjän oleskeluluvan ja jatkoluvan osapäätösedellytykset olisivat toisistaan osittain poikkeavat ja näistä säädettäisiin tarkemmin 80 a §:ssä. Kasvuyrittäjän oleskelulupien edellytysten osalta tulisi jatkossakin huomioda, että kasvuyrittäjän oleskelulupa voidaan peruuttaa ulkomaalaislain 58 §:n perusteella, jos oleskeluluvan edellytykset eivät enää täyty.

Jatkoluvan edellytyksenä olisi Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandin myönteinen osapäätös. Voimassa olevaan sääntelyyn nähden muutoksena olisi, että jatkolupahakemuksen yhteydessä pyydetäisiin aina osapäätöstä, jollei ehdotetun ulkomaalaislain 83 §:n 4 momentista muuta johdu. Ulkomaalaislain 83 §:n mukaisesti Maahanmuuttoviraston olisi mahdollista hylätä kasvuyrittäjän oleskelulupaa koskeva hakemus ilman osapäätösharkintaa, jos hakija ei täytä maahantulon ja oleskeluluvan yleisiä edellytyksiä tai jos kasvuyritystoiminta ei ole päätoimista. Nykyisin kasvuyrittäjän jatkolupa voidaan myöntää ilman Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandin lausuntoa, jos kasvuyritystoiminta on kannattavaa. Tästä mahdollisuudesta luovuttaisiin. Muutoksen myötä jatkolupaa koskevassa arvioinnissa varmistettaisiin, että yritystoiminta on edelleen kasvuyritystoimintaa ja että yrityksen tuotetta, palvelua tai liiketoimintakonseptia on kehitetty edellisen oleskeluluvan aikana. Kasvuyritystoiminnan osalta kannattavuuden arvioinnissa huomioitaisiin kasvuyritystoiminnan erityispiirteet ja tästä syystä arviointi olisi tarkoituksenmukaista tehdä Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandissa. Jos kyseessä olisi kannattava yritystoiminta, joka ei kuitenkaan täytä kasvuyritystoiminnan kriteerejä, hakijalla olisi mahdollisuus hakea yrittäjän oleskelulupaa.

Kasvuyrittäjän jatkoluvan tarkoituksena on ollut huomioda kasvuyritystoiminnan erityispiirteet. Kasvuyritystoiminnan tavoitteena on usein nopea kasvu ja markkinaosuuden saavuttaminen, minkä vuoksi liiketoiminnan saaminen kannattavaksi kestää usein tavanomaista yritystoimintaa pidempään. Yritystoiminnan alkuvaiheessa panostetaan tyypillisesti tuotekehitykseen, markkinointiin ja liiketoimintamallin kehittämiseen, mikä voi viivästyttää varsinaista yrityksen kannattavuutta. Jatkoluvalla mahdollistetaan kasvuyritystoiminnan jatkaminen tilanteissa, joissa yrittäjän oleskeluluvan yleiset edellytykset, kuten yritystoiminnan kannattavuus tai riittävän toimeentulon saaminen yritystoiminnasta, eivät vielä täyty. Erillisellä jatkoluvalla mahdollistetaan kasvuyritystoiminnalle pitkäaikaisempi kehittäminen.

Voimassa olevan pykälän 3 ja 4 momentteihin ei esitetä sisällöllistä muutosta, vaan ne siirretäisiin sellaisinaan.

80 a §. *Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandin osapäätös kasvuyrittäjän oleskelulupahakemukseen.* Muutos tehtäisiin koko pykälän muutoksena ja siinä säädettäisiin kasvuyrittäjän oleskelulupaan annettavasta osapäätöksestä. Innovaatiorahoituskeskus antaisi kasvuyrittäjän 80 §:n mukaiseen hakemukseen osapäätöksen, jossa se arvioisi kasvuyritystoiminnan. Muutoksella korvattaisiin aikaisempi lausuntomenettely, ja edellytykset kasvuyritystoiminnalle tuotaisiin selkeästi ulkomaalaislakiin. Nykyisessä sääntelyssä edellytysten osalta viitataan alkaville innovatiivisille nopean kasvun yrityksille myönnettävän rahoituksen kriteereihin. Osapäätöksen arviointikriteerit nostettaisiin siis viittaustekniikan sijasta suoraan lakiin, mutta ne vastaisivat sisällöllisesti nykyistä päätöskäytäntöä, eikä kasvuyrittäjän yritystoiminnalle asetettavia edellytyksiä muutettaisi. Edellytyksiä ei jatkossa sidottaisi Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandin rahoitukseen, koska se ei ratkaisuna ole pitkäjänteinen rahoitusvälineiden ollessa muuttuvia. Hakijoiden ja viranomaisten näkökulmasta edellytyksien selkeyttäminen sekä avoin ja ennustettava arviointiprosessi ovat tarpeen erityisesti, koska arviointi toteutetaan osana maksullista oleskelulupaprosessia.

Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin 80 §:n 1 momentin mukaiseen kasvuyrittäjän oleskelulupa-an annettavasta osapäätöksestä. Kaikkien edellytysten tulisi täytyä, jotta osapäätös olisi myönteinen. Arvioinnissa tehtäisiin tapauskohtaista kokonaisharkintaa, ottaen huomioon, että kyse on usein vasta perustettavasta yrityksestä, eikä liian yksityiskohtaisia edellytyksiä ole tarkoituksenmukaista säätää. Innovaatiorahoituskeskuksen antama osapäätös olisi hakijakohtainen, vaikka arvioinnissa otettaisiin huomioon kasvuyritystoiminta ja sen kasvuyritystiimi kokonaisuudessaan. Siitä huolimatta, että arvio annettaisiin hakijakohtaisena osapäätöksenä, Innovaatiorahoituskeskus Business Finland voisi hyödyntää kasvuyritystoiminnasta antamaansa arviota ja siihen liittyviä tietoja myös muiden samaan kasvuyritystiimiin kuuluvien henkilöiden osapäätöksissä. Tämä edistäisi viranomaisresurssien tehokasta käyttöä sekä menettelyn yhdenmukaisuutta saman yrityskokonaisuuden osalta. Sääntely myös mahdollistaisi sen, että saman kasvuyritystiimin jäsenten osalta voidaan päätyä erilaiseen lopputulokseen. Jos yksittäisen hakijan kohdalla esimerkiksi hänen osaamisensa tai panoksensa yritystoimintaan ei täyttäisi säädettyjä edellytyksiä, voitaisiin hänelle antaa kielteinen osapäätös. Näin varmistettaisiin, että arviointi kohdistuisi kunkin hakijan tosiasialliseen rooliin ja edellytysten täyttymiseen yksilöllisesti.

Momentin *1 kohdassa* säädettäisiin kasvuyritystiimiin kohdistuvista edellytyksistä. Kasvuyritystiimissä tulisi olla vähintään kaksi henkilöä. Tiimi voisi olla suurempikin, mutta jokaisen jäsenen osaamisen ja panoksen tulisi olla perusteltu kasvuyritystoiminnan kannalta, jotta myönteinen päätös voitaisiin hänen kohdallaan tehdä. Tiimin jäsenillä tulisi olla yrityksessä vastuuasema, ja tiimillä olisi lähtökohtaisesti oltava vähintään 60 %:n omistusosuus yrityksestä, kuitenkin niin, että 80 a § 2 momentin mukaista kasvuyrittäjän jatkolupaa koskevaa osapäätöstä arvioitaessa voitaisiin hyväksyä esimerkiksi sijoituskiirroksista johtuva omistusosuuden lasku alle 60 %:n. Yrityksen vastuuhenkilöiden tulisi asua Suomessa. Kasvuyrittäjän oleskeluvan myöntämisen edellytyksenä on, että ulkomaalaisella on kyseinen vastuuasema yrityksessä. Vastuuaseman määritelmän osalta viitattaisiin 80 §:n säännöskohtaisiin perusteluihin. Tiimin osamista arvioitaisiin kokonaisuutena tiimiläisten roolien ja tehtäväkuvien perusteella. Arvioinnissa huomioitaisiin koulutus, työkokemus ja muun muassa tarvittava kielitaito ottaen huomioon, että kasvuyritystoiminta on tarkoitus käynnistää Suomessa ja laajentaa kansainvälisille markkinoille.

Momentin *2 kohdan* edellytyksen mukaisesti yrityksellä tulisi olla uskottava ja johdonmukainen liiketoimintasuunnitelma, josta ilmenevät yrityksen tavoitteet, toimintamalli ja konkreettiset keinot nopeaan liiketoiminnan kasvuun. Liiketoimintasuunnitelmassa tulisi esittää analyysi markkinatilanteesta, markkinaennusteista sekä arvio yrityksen tulevasta markkina-asemasta.

Momentin *3 kohdan* edellytyksenä olisi, että yrityksellä tulee olla uskottava selvitys liiketoiminnan rahoituksesta vähintään ensimmäiseksi toimintavuodeksi. Olennaista olisi, että rahoitus on realistinen ja suhteessa suunniteltuun liiketoimintaan.

Momentin *4 kohdan* edellytys koskisi yrityksen edellytyksiä nopeaan kansainväliseen kasvuun. Yrityksellä tulisi olla realistiset edellytykset nopeaan kansainväliseen kasvuun. Liikeidean ja liiketoimintasuunnitelman tulisi tukea henkilöstön tai liikevaihdon nopeaa kasvua, ja yrityksen tavoitteena tulisi olla laajentuminen kansainvälisille markkinoille jo alkuvaiheessa.

Momentin *5 kohdassa* edellytettäisiin, että yrityksen ratkaisulla olisi uutuusarvoa ja kansainvälistä kilpailuetua. Kyse voisi olla uudesta innovaatiosta, teknologiasta, toimintamallista tai palvelumuodosta, joka tuottaa asiakkaalle uutta lisäarvoa tai ratkaisee ongelman aiempaa tehokkaammin. Ratkaisun tulisi mahdollistaa liiketoiminnan nopea kasvu.

Momentin 6 kohdan edellytyksen mukaisesti yrityksellä tulisi olla edellytykset kannattavaan liiketoimintaan. Edellytys olisi kytköksissä kaikkiin edeltävien kohtien edellytyksiin. Arvioinnissa huomioitaisiin liiketoimintasuunnitelma, rahoitus, markkinat sekä liikeidean kasvupotentiaali ja kilpailuedut.

Momentin 7 kohdan edellytyksessä toiminnanvapaudella tarkoitettaisiin yhtiön oikeutta itsenäisesti päättää liiketoimintansa sisällöstä, laajuudesta ja kehittämisestä. Toiminnanvapauden kannalta keskeisessä asemassa ovat immateriaalioikeudet (IPR). Säännöksessä tarkoitettu toiminnanvapaus kattaisi yhtiön oikeuden hankkia, omistaa, hallita, lisensoida ja muutoin hyödyntää liiketoiminnassaan tarvittavia immateriaalioikeuksia, kuten patenteja, tavaramerkkejä, tekijänoikeuksia ja liikesalaisuuksia. Toisten oikeudet voivat käytännössä rajoittaa toiminnanvapautta esimerkiksi patenttisuojan tai tavaramerkkisuojan perusteella. Yrityksen rekisteröinnin osalta viitattaisiin 80 §:n mukaiseen edellytykseen yrityksen rekisteröinnistä.

Lisäksi toiminnanvapaus edellytys liittyy yhtiön tosiasialliseen johtamiseen ja päätöksentekoon. Säännöksen lähtökohtana olisi, että yhtiön keskeinen johto ja päätöksenteko tapahtuvat Suomessa siten, että yhtiöllä on täällä tosiasiallinen päätoimipaikka. Tällä varmistettaisiin, että Suomessa toimivaksi katsottavalla yhtiöllä on aito yhteys Suomeen ja että liiketoimintaa koskeva päätäntävalta on tosiasiallisesti Suomessa.

Tosiasiallista johtoa koskeva arviointi perustuisi kokonaisarviointiin, jossa huomioitaisiin muun muassa yhtiön hallinnon sijainti, ylimmän johdon toimipaikka sekä se, missä keskeiset liiketoimintaa koskevat päätökset tehdään. Pelkkä rekisteröinti Suomeen ei siten olisi riittävä, jos yhtiön tosiasiallinen johto sijaitsee muualla.

Mikäli esitetyn liikeidean pohjalta on jo ulkomailla käynnistetty yritystoiminta, joka aiotaan siirtää Suomeen perustettavaan uuteen kasvuyritykseen, pitäisi taloudellista toimintaa ulkomailla harjoittavan yrityksen olla alle viisi (5) vuotta vanha. Ulkomaisen yrityksen ikä laskettaisiin yrityksen rekisteröinnistä kotimaansa yritysrekisteriin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kasvuyrittäjän jatkoluvan edellytyksistä. Jatkolupa myönnettäisiin samaan yritystoimintaan, jonka perusteella ulkomaalaiselle on jo myönnetty kasvuyrittäjän oleskelulupa ja sen tarkoituksena olisi mahdollistaa yrityksen jatkokehittäminen Suomessa. Jatkoluvan edellytyksenä olisi, että kaikki 1 momentissa säädetyt edellytykset edelleen täytyvät eli kyse on kasvuyritystoiminnasta. Lisäksi jatkoluvan myöntämiseksi edellytettäisiin, että ensimmäisen oleskeluluvan aikana yritystoimintaa on tosiasiallisesti kehitetty. Edellytyksillä varmistettaisiin, että kasvuyritystoiminnan kehittämiseen myönnettäisiin jatkolupa ainoastaan tilanteissa, joissa yritystoimintaa on todistettavasti edistetty ensimmäisen oleskeluluvan aikana.

Momentin 1 kohdassa edellytettäisiin, että kasvuyritys on rekisteröity Suomeen ja tästä näyttönä tulisi hakijan esittää Y-tunnus. Edellytyksellä varmistettaisiin, että oleskelulupa kohdistuu Suomeen sijoittautuneeseen ja Suomessa harjoitettavaan yritystoimintaan. Lisäksi hakijan olisi esitettävä selkeä selvitys siitä, miten tuotetta, palvelua tai liiketoimintakonseptia on tosiasiallisesti kehitetty edellisen oleskeluluvan aikana. Arviointi kytkeytyy osittain Maahanmuuttoviraston tekemään päätoimisuuden arviointiin. Päätoimisuuden edellytys merkitsee, että hakijan työpanoksen tulee pääasiallisesti kohdistua kasvuyritystoimintaan. Tämän johdosta kasvuyritystoiminnasta tulisi olla osoitettavissa, että yritystoimintaa on edellisen oleskeluluvan aikana aktiivisesti harjoitettu ja kehitetty ja että yritystoiminnassa on tapahtunut tunnistettavaa edistymistä.

Momentin 2 kohdassa edellytettäisiin, että yrityksen tulee olla merkitty kaupparekisterin lisäksi myös muihin lakisääteisiin viranomaisrekistereihin. Tarvittavilla viranomaisrekistereillä

tarkoitettaisiin rekistereitä, joihin yrityksen on voimassa olevan lainsäädännön mukaan ilmoit-tauduttava harjoittaakseen kyseistä kasvuyrityслиiketoimintaa. Tällaisia ovat muun muassa en-nakkoperintärekisteri, arvolisäverovelvollisten rekisteri, työnantajarekisteri ja tiettyyn toi-mialaan liittyvät rekisterit, kuten erilaiset lupa- ja valvontarekisterit.

Momentin 3 kohdassa edellytettäisiin, että kasvuyritystiimillä on riittävä osaaminen ja resurssit liiketoiminnan kasvattamiseen. Edellytyksellä varmistettaisiin, että tiimillä on tosiasialliset val-miudet jatkaa yrityksen laajentamista sekä kehittää liiketoimintaa kestävästi ja tavoitteellisesti, vaikka tiimin kokoonpanossa tai resursseissa olisi tapahtunut muutoksia alkuperäiseen suunni-telmaan verrattuna. Tarkoituksena olisi varmistaa, että yritystoiminnan jatkaminen ja kasvuta-voitteiden edistäminen eivät perustu yksinomaan suunnitelmiin, vaan tiimillä on realistiset edel-lytykset niiden toteuttamiseen.

Momentin 4 kohdassa edellytettäisiin, että yrityksellä on edellytykset kannattavaan liiketoimin-taan vastaavasti kuin 1 momentin 6 kohdassa. Jatkoluvan kohdalla arviointi perustuisi myös kokonaisharkintaan, jossa huomioitaisiin yrityksen rahoitus, markkinat sekä liikeidean kasvu-potentiaali ja kilpailuedut. Jatkoluvan kohdalla arvioinnissa hyödynnettäisiin lisäksi edellisen luvan aikana kertynyttä tietoa yrityksen kannattavuudesta ja valmiudesta nopeaan kasvuun.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin ulkomaalaisen velvollisuudesta toimittaa 1 ja 2 momentissa säädettyjä edellytyksiä koskevat tiedot oleskelulupahakemuksen yhteydessä. Edellytysten täyt-tymisen arvioisi Innovaatorahoituskeskus Business Finland, joka voisi pyytää ulkomaalaista toimittamaan muita tietoja siltä osin kuin se ei saa niitä toisen viranomaisen tietovarannosta.

83 §. Maahanmuuttoviraston toimivalta. Muutokset tehtäisiin selkeyden vuoksi koko pykälän muutoksena, mutta pykälän 2, 3, 5 ja 6 momentit pysyisivät ennallaan.

Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi. Innovaatorahoituskeskus Business Finland ei jatkossa antaisi kasvuyrittäjän oleskelulupaa varten lausuntoa, vaan tekisi osapäätöksen. Tämän johdosta 1 momentissa oleva viittaus 80 a §:ssä tarkoitettuun lausuntoon korvattaisiin viittauk-sella ehdotettuun 80 a §:ssä tarkoitettuun osapäätökseen. Innovaatorahoituskeskuksen suoritta-man arvion oikeudellinen luonne hallintopäätöksenä ei muuttuisi, mutta ulkomaalaislain termi-nologian yhdenmukaistamiseksi jatkossa arvioinnista käytettäisiin termiä osapäätös. Lisäksi 1 momenttia täydennettäisiin siten, että ulkomaalaisen 39 §:n mukaisen toimeentulon arvioinnin ohella Maahanmuuttovirasto arvioisi kasvuyrittäjän oleskelulupaa ratkaistessaan myös kasvu-yrittäjyyden päätoimisuuden. Muutoksella selkeytetään Innovaatorahoituskeskus Business Fin-landin ja Maahanmuuttoviraston välistä työnjakoa kasvuyrittäjän oleskeluluvan käsittelyssä.

Pykälän 4 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Maahanmuuttovirasto voisi tehdä ha-kemukseen päätöksen ilman osapäätösharkintaa myös kasvuyrittäjän oleskeluluvassa ja kasvu-yrittäjän jatkoluvassa. Tämä olisi mahdollista silloin, kun hakija ei täytä 11 §:n 1 momentin 1, 4 tai 5 kohdassa säädettyjä maahantulon edellytyksiä, 35 §:ssä säädettyä matkustusasiakirjan voimassaolovaatimusta tai silloin, kun oleskelulupaa ei voida myöntää 36, 36 a, 36 b tai 36 d §:ssä säädettyillä perusteilla. Viranomaisresurssien tehokkaan käytön kannalta olisi perusteltua, että päätös voidaan näissä tilanteissa tehdä ilman osapäätösharkintaa, sillä osapäätösharkinnalla ei olisi vaikutusta joka tapauksessa kielteisenä tehtävän päätöksen lopputulokseen.

Kasvuyrittäjän oleskeluluvassa Maahanmuuttovirasto arvioisi osana lupaharkintaa myös sen, onko hakijan toiminta kasvuyrityksessä päätoimista. Jos hakemuksen käsittelyn aikana ilmenisi, että hakija esimerkiksi työskentelee kokoaikaisesti toisessa yrityksessä eikä siten täytä luvan edellytyksiä, Maahanmuuttovirasto voisi hylätä hakemuksen ilman osapäätösharkintaa. Mah-dollisuus päätöksentekoon ilman osapäätöstä näissä tilanteissa edellyttäisi, että

Maahanmuuttovirasto tekisi riittävästi lupaharkintaa ennen osapäätösharkintaan siirtämistä. Menettely sujuvoittaisi lupamenettelyä ja vähentäisi viranomaisresurssien tarvetta kokonaisuutena.

84 §. Käsittelyajat. Pykälän 1 momenttia ei ehdoteta muutettavaksi. Kasvuyrittäjän oleskeluluvan lakisääteinen kokonaiskäsittelyaika olisi jatkossakin kaksi kuukautta.

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä säädettäisiin Elinvoimakeskusten osapäätöksen käsittelyajan lisäksi myös Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin osapäätösharkinnan käsittelyajasta. Lisäys olisi tarpeen, koska kasvuyrittäjän oleskelulupamenettelyyn ehdotetaan muutosta, jonka mukaan Innovaatorahoituskeskus Business Finland suorittaisi yritystoiminnan arvioinnin osapäätösharkintana oleskelulupahakemuksen vireilletulon jälkeen. Tämän vuoksi kokonaiskäsittelyaika jakautuisi jatkossa ehdotettujen 80 §:n mukaisissa hakemuksissa Maahanmuuttoviraston ja Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin kesken.

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan selkeytettäväksi Elinvoimakeskusten osapäätöksen käsittelyajan osalta, ja sama sääntely koskisi myös Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin suorittamaa osapäätösharkintaa. Elinvoimakeskusten ja Innovaatorahoituskeskusten olisi tehtävä osapäätös viimeistään kuukauden kuluessa siitä, kun Maahanmuuttovirasto on siirtänyt asian osapäätösharkintaa varten. Ehdotetulla muutoksella selkeytettäisiin Maahanmuuttoviraston mahdollisuuksia soveltaa ulkomaalaislain 83 §:n 4 momentissa tarkoitettua menettelyä. Kyseisen säännöksen mukaisesti osapäätöstä ei pyydetäisi tilanteissa, joissa oleskeluluvan yleiset edellytykset eivät täyty. Säännöstä muutettaisiin siten, ettei Maahanmuuttoviraston käsittelyaikaa enää laskettaisiin osapäätösharkinnan valmistumisesta lähtien. Maahanmuuttovirasto voisi sekä yrittäjän että kasvuyrittäjän oleskeluluissa kohdistaa oman käsittelyaikansa sekä osapäätöstä edeltävään että osapäätöksen jälkeiseen lupaharkintaan. Maahanmuuttoviraston käsittelyajasta säädettäisiin kokonaiskäsittelyajan perusteella.

7.2 Laki Innovaatorahoituskeskus Business Finlandista ja Business Finland – nimisestä osakeyhtiöstä

3 §. Rahoituskeskuksen tehtävät. Pykälään ehdotetaan lisättävän uusi 4 momentti, jolloin nykyinen 4 momentti siirtyisi 5 momentiksi. *Uudessa 4 momentissa* säädettäisiin Rahoituskeskuksen tehtäväksi osapäätöksiä antaminen kasvuyrittäjän oleskeluluissa. Rahoituskeskuksen tehtäviin nykyisellään kuuluu lausuntojen antaminen kasvuyrittäjän oleskelulupiin liittyen. Tehtävästä ei ole aiemmin säädetty 3 §:ssä ja muutoksen myötä tehtävä tarkennettaisiin lakiin. Innovaatorahoituskeskus Business Finland ei suorittaisi kasvuyrityksen liiketoimintamallia ja yrityksessä toimivien henkilöiden osaamista koskevaa arviointia lausuntomenettelyssä, vaan arviointi tehtäisiin osapäätösharkintana. Osapäätöksen sisällöstä säädettäisiin ulkomaalaislaissa. Osapäätösmallissa arviointi suoritetaan osana oleskelulupahakemusta sen vireyttämisestä jälkeen. Kasvuyrittäjän oleskelulupapäätöstä koskee lakisääteinen kahden kuukauden käsittelyaika. Kahden kuukauden käsittelyaika jakautuisi Maahanmuuttoviraston ja rahoituskeskuksen välillä, jolloin rahoituskeskuksella olisi kuukausi aikaa antaa osapäätös kasvuyrittäjän oleskelulupa-asiaa. Tosiasiassa myös Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin antamaa lausuntoa on oleskelulupa-asiaa pidettävä hallintopäätöksenä, kun otetaan huomioon sen sitova vaikutus oleskelulupapäätökseen ja sitä kautta hakijan oikeuksiin sekä lausuntoon liitetty valitus-oikeus. Ehdotettu muutos ei siten muuta arvioinnin oikeudellista luonnetta.

11 §. Yhtiön tehtävät. Pykälän 3 momentin 3 kohta ehdotetaan kumottavaksi. Kyseisessä kohdassa säädetään Business Finland -nimisen osakeyhtiön tehtävästä tukea rahoituskeskusta ulkomaalaislain 80 §:n 1 momentissa ja 80 b §:n 2 momentissa tarkoitettuihin lausuntoihin liittyvien tietojen analysoinnissa sekä niihin liittyvien selvitysten laatimisessa. Kohtaa ehdotetaan

kumottavaksi, koska esitetyn muutoksen myötä olisi perustelua siirtää arviointi kokonaisuudessaan rahoituskeskukselle, joka on viranomainen. Yhtiö ei tosiasiaassa ole tähänkään asti merkittävässä määrin osallistunut lausunnoissa tehtäviin arviointeihin ja sen rooli ei arvioinnissa ole välttämätön. Esityksen perusteella rahoituskeskuksen suorittama arvio toteutettaisiin osana oleskelulupapäätöstä osapäätösmallina UMA-järjestelmässä ja laajemmista tiedonsaantioikeuksista säädettäisiin ehdotetun mukaisesti maahanmuuttohallinnon henkilötietolaissa.

15 §. Muutoksenhaku. Hallintolain (434/2003) 49 b §:n mukaan oikaisuvaatimusoikeudesta on säädettävä erikseen laissa. Pykälän *1 momentti* säilyisi ennallaan ja oikaisuvaatimuksen voi jatkossakin tehdä rahoituskeskuksen päätöksistä sekä yhtiön 14 §:n 2 momentissa tarkoitetussa asiassa tekemästä päätöksestä.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi *uusi 2 momentti*, jossa säädettäisiin rahoituskeskusten antamien osapäätösten rajaamisesta oikaisuvaatimusoikeuden ulkopuolelle. Kasvuyrittäjän oleskelulupaa koskevasta rahoituskeskuksen antamasta osapäätöksestä ei olisi mahdollista vaatia oikaisua. Osapäätösten muutoksenhausta säädettäisiin ulkomaalaislaissa, ja muutosta haettaisiin pääasian eli oleskelulupahakemuksen yhteydessä. Järjestelyllä varmistettaisiin menettelyn johdonmukaisuus muiden oleskelulupaperusteiden kanssa sekä se, että muutoksenhaku kohdistuu pääasiaan eli oleskelulupapäätökseen, johon osapäätös sisältyy.

16 §. Yhtiön valvonta ja tietojen luovuttaminen. Pykälän *2 momentin* viittaukset ulkomaalaislain 80 §:n 1 momentissa ja 80 b §:n 2 momentissa tarkoitettujen rahoituskeskuksen lausuntojen antamiseen muutettaisiin koskemaan ehdotusta ulkomaalaislain 80 §:n 1 ja 2 momentissa ja 80 a §:ssä tarkoitetun osapäätöksen antamiseen.

16 a §. Rahoituskeskuksen oikeus saada tietoja Maahanmuuttovirastolta. Kyseistä pykälää ehdotetaan kumottavaksi kokonaan, koska jatkossa Business Finlandin kasvuyrittäjän oleskelulupahakemuksiin liittyvästä tiedonsaantioikeudesta säädettäisiin kootusti maahanmuuttohallinnon henkilötietolaissa. Innovaatorahoituskeskus Business Finlandilla olisi jatkossa kumottavaa pykälää laajempi tiedonsaantioikeus. Ehdotettu uusi sääntely kattaisi käytännössä myös kaikki kumottavan pykälän mukaiset tilanteet, vaikka niitä ei enää erikseen mainittaisi lain sanamuodossa maahanmuuttohallinnon henkilötietolain erilaisen sääntelytekniikan vuoksi.

7.3 Henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annettu laki

3 §. Ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmän rekisterinpitäjät ja vastuunjako. Pykälän *2 momenttiin* ehdotetaan lisättäväksi uutta *12 kohtaa*, jossa todettaisiin Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin oikeus käsitellä ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmään tallentamia tietoja lakisääteisten tehtäviensä hoitamiseksi lain 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettussa käsittelytarkoituksessa. Kyseinen käsittelytarkoitus on *ulkomaalaisen maahantulon ja maastalähtöä sekä oleskelua koskevien asioiden käsittely sekä niitä koskeva päätöksenteko ja valvonta*. Kun Innovaatorahoituskeskus Business Finland käsittelee henkilötietoja UMA:ssa kasvuyrittäjän osapäätöksen tekemistä varten, kyse olisi viime sijassa oleskeluluvan myöntämisestä eli hakijan Suomeen saapumisesta ja täällä oleskelusta.

Pykälän 3 momentissa todetaan, että kukin 2 momentin viranomainen toimii ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmän rekisterinpitäjänä tallentamiensa tietojen osalta. Näin ollen Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin roolista rinnakkaisena rekisterinpitäjänä omien tietojensa osalta ei olisi tarpeen säätää erikseen, vaan se seuraisi suoraan tästä maahanmuuttohallinnon henkilötietolain sääntelytekniikasta.

Ehdotettu muutos johtuisi siitä, että muiden tässä esityksessä ehdotettujen muutosten jälkeen Innovaatorahoituskeskus Business Finland tekisi kasvuyrittäjän oleskelulupamenettelyssä erillisen ja menettelyä edeltävän lausunnon sijaan osapäätöksen osana lupaprosessia ja suoraan UMA:aan. Se siis tallentaisi tietoja suoraan UMA:aan sekä käsittelisi niitä muutoin siellä. Sen rooli ja toiminta rinnastuisivat käytännössä elinvoimakeskuksen rooliin ja toimintaan yrittäjän oleskelulupaprosessissa. Ehdotetun muutoksen jälkeen tämä ilmenisi asianmukaisesti ja johdonmukaisesti myös maahanmuuttohallintoa koskevassa henkilötietolainsäädännössä.

11 §. Tiedonsaantioikeus ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmän rekisterinpitäjien välillä. Pykälään ehdotetaan kahta muutosta, joilla varmistettaisiin sekä Maahanmuuttoviraston että Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin tarvitsema tiedonsaantioikeus uudessa menettelyssä.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa säädetään siitä, miltä UMA:n rekisterinpitäjiltä *Maahanmuuttovirastolla* on oikeus saada välttämättömät tiedot kohdassa lueteltujen lakien mukaisia tehtäviä varten. Ehdotetaan, että tähän kohtaan lisättäisiin myös Innovaatorahoituskeskus Business Finland. Tämän myötä virastolla olisi oikeus tutustua Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin tekemään osapäätökseen sen asianmukaiseksi huomioimiseksi lopullisessa oleskelulupapäätöksessä ja muihin Innovaatorahoituskeskuksen tallentamiin tietoihin, joita voitaisiin tapauksessa pitää välttämättöminä. Viimeksi sanottu voisi liittyä esimerkiksi toimeentulon arviointiin tilanteissa, joissa toimeentulo osin tai kokonaan perustuisi kasvuyrityksen saamaan ja Business Finlandin arvioimaan rahoitukseen.

Ehdotettu lakimuutos ei käytännössä muuttaisi vallitsevaa oikeustilaa, koska Maahanmuuttovirasto voi tällä hetkellä saada kasvuyrittäjän oleskelulupahakemuksen käsittelyssä välttämättömät tiedot Business Finlandilta yleisen tiedonsaantioikeutensa eli jäljempänä tarkemmin käsiteltävän maahanmuuttohallinnon 13 §:n nojalla.

Lisäksi samaan momenttiin ehdotetaan lisättäväksi *uusi 9 kohta*, jossa olisi vastaava, mutta Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin tässä yhteydessä paljon rajatumpaa tehtävää vastaava tiedonsaantioikeus toisilta rekisterinpitäjiltä. Innovaatorahoituskeskus Business Finlandilla olisi oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta lain 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettussa käsittelytarkoituksessa ulkomaalaislain mukaisten tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tiedot Maahanmuuttovirastolta. Käsittelytarkoitus vastaisi edellä 3 §:n perusteissa kuvattua.

Tällä hetkellä Business Finlandin tiedonsaantioikeudesta suhteessa Maahanmuuttovirastoon säädetään Innovaatorahoituskeskus Business Finlandista ja Business Finland -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 16 a §:ssä (ks. säännöksen sisällöstä tarkemmin edellä nykytila ja sen arviointi- osiossa). Kyseistä pykälää ehdotetaan tässä yhteydessä kumottavaksi, kun sääntely keskitetään maahanmuuttohallinnon henkilötietolakiin. Pykälä on säädetty nykytilannetta silmällä pitäen, minkä vuoksi siinä huomioidaan ainoastaan kasvuyrittäjän jatkolupahakemuksen käsittelyyn liittyvät tietyt erityistarpeet. Tällä hetkellä Innovaatorahoituskeskus Business Finland nimittäin antaa ensimmäiseen lupaan liittyvän lausuntonsa ennen oleskelulupahakemuksen tekemistä eli tilanteessa, jossa Maahanmuuttovirastolla ei vielä ole tietoja kyseisestä hakijasta. Nyt ehdotettava lakimuutos mahdollistaisi Innovaatorahoituskeskus Business Finlandille joustavamman ja yleisemmän tiedonsaantioikeuden välttämättömiin Maahanmuuttoviraston tietoihin, myös ensimmäistä oleskelulupaa koskevan hakemuksen yhteydessä. Tiedonsaantioikeus olisi kuitenkin edelleen asianmukaisesti rajattu välttämättömiin tietoihin.

13 §. Muu tiedonsaantioikeus. Pykälässä säädetään UMA:n rekisterienpitäjien tiedonsaantioikeudesta suhteessa muihin viranomaisiin kuin toisiin rekisterinpitäjiin. Pykälän 1 momenttiin

ehdotetaan lisättäväksi myös Innovaatorahoituskeskus Business Finland. Tämän myötä sillä olisi oikeus saada välttämättömät tiedot lain 1 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisessa käsittelytarkoituksessa (ulkomaalaisen maahantuloa ja maastalähtöä sekä oleskelua koskevien asioiden käsittely sekä niitä koskeva päätöksenteko ja valvonta) ulkomaalaislain mukaisten tehtäviensä hoitamiseksi julkisuuslain 4 §:n mukaisilta viranomaisilta. Toisin sanoen se voisi kasvuyrittäjän oleskelulupahakemukseen liittyvää osapäätöstä tehdessään saada tietoa esimerkiksi valtion viranomaiselta, kunhan tieto olisi välttämätöntä kyseisen tehtävän kannalta.

Tiedonsaantioikeus koskisi esimerkiksi Harmaan talouden selvitysyksikön antamaa velvoitteidenhoitoselvitystä, jonka avulla Innovaatorahoituskeskus Business Finland voisi kootusti saada välttämättömiä tietoja käsillä olevasta yrityksestä. Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain (1207/2010) 5 §:n 4 momentin mukaan selvitysyksikkö kuvaa velvoitteidenhoitoselvityksessä organisaation tai organisaatiohenkilön sekä näihin välittömästi tai välillisesti kytkeytyvän organisaation ja organisaatiohenkilön toimintaa ja taloutta sekä veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin taikka tullen perimiin maksuihin liittyvien velvoitteiden hoitamista. Lain 6 §:n 1 momentin 27 kohdan mukaan velvoitteidenhoitoselvitys laaditaan tukemaan muun muassa ulkomaalaislaissa säädettyjen tehtävien hoitamista, mistä tässä olisi kyse.

8 Voimaantulo

Tavoitteena on, että laki tulee voimaan alkuvuonna 2028.

Viraston tietojärjestelmäkehityksen ruuhkautumisen vuoksi ei järjestelmäkehitystä pystytty aloittamaan vuoden 2026, vaan järjestelmäkehitystä päästään toteuttamaan vasta vuoden 2027 loppupuolella.

Lakiin ehdotetaan otettavaksi siirtymäsäännös. Tämän lain voimaan tullessa vireillä oleviin kasvuyrittäjän ja yrittäjän oleskelulupaa koskeviin hakemuksiin sovellettaisiin tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

9 Toimeenpano ja seuranta

Lainmuutosten vaikutuksia seurataan työ- ja elinkeinoministeriössä virkatyönä. Uudistusten toimivuuden arviointia tehdään säännöllisissä keskusteluissa asianomaisten viranomaisten kanssa, tulosoikeuksien yhteydessä sekä muusta saadusta palautteesta tehtäviin havaintoihin perustuen.

10 Suhde muihin esityksiin

10.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä

Tätä esitystä edeltävä hallituksen esitys yhdistelmälapadirektiivin täytäntöönpanosta (TEM002:00/2025) on annettu eduskunnalle 30.4.2026. Siinä esitetään muutosta ulkomaalaislain 84 §:ään, joka on myös tässä esityksessä muutoksen kohteena.

11 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Esityksessä ehdotetaan muutoksia kasvuyrittäjän oleskelulupajärjestelmää koskevaan lainsäädäntöön siten, että viranomaisprosessien keskinäistä järjestystä muutetaan ja oleskeluluvan myöntämisen edellytykset selkeytetään lain tasolle. Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutettavan yrittäjän oleskeluluvan hakemusvaiheeseen liittyviä edellytyksiä. Esityksen tavoitteena on yhdenmukaistaa yrittäjyyden perusteella myönnettävien oleskelulupien prosesseja, tehostaa

viranomaisresurssien käyttöä sekä parantaa sääntelyn ennakoitavuutta, johdonmukaisuutta ja sovellettavuutta.

Perustuslain 9 §:n 4 momentin mukaan ulkomaalaisen oikeudesta tulla Suomeen ja oleskella maassa säädetään lailla. Perusoikeusuudistuksen esitöiden mukaan lähtökohtana on kansainvälisen oikeuden voimassa oleva pääsääntö, jonka mukaan ulkomaalaisilla ei ole yleisesti oikeutta asettua toiseen maahan ja oikeudesta tulla Suomeen ja oleskella maassa olisi säädettävä lailla. Vaikka säännöksessä ei erikseen asetettaisi sisällöllisiä vaatimuksia kyseiselle lainsäädännölle, sen olisi luonnollisesti vastattava Suomen kansainvälisiä velvoitteita. Ihmisoikeussopimusten mukaan ulkomaalaisille on turvattava menettelyllinen suoja ratkaistaessa heidän oikeutensa tulla Suomeen ja oleskella täällä. Lailla säätämisen vaatimuksesta voidaan johtaa paitsi syrjinnän ja mielivallan kielto ulkomaalaisten kohtelussa myös vaatimus maahan pääsyä ja maassa oleskelua koskevien perusteiden ja päätöksentekomenettelyn sääntelemisestä siten, että hakijoiden oikeusturva taataan (HE 309/1993 vp s. 54).

Perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin, ja kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia ja esitöiden mukaan julkisen vallan käytäjällä tulisi aina olla viime kädessä eduskunnan säätämään lakiin palautettavissa oleva toimivaltaperuste (HE 1/1998 vp, s. 74/II). Lailla säätämiseen taas kohdistuu yleinen vaatimus lain täsmällisyydestä ja tarkkuudesta (PeVL 10/2016 vp, s. 3) Näissä puitteissa lainsäätäjällä on harkintavalta. (PeVL 11/2025 vp).

Esityksessä ehdotetaan, että laissa täsmennettäisiin Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin tehtäviä kasvuyrittäjän oleskelulupamenettelyssä ja että kasvuyritystoiminnan arviointi keskitettäisiin viranomaisena toimivalle Innovaatorahoituskeskukselle. Samalla Business Finland -nimiseltä yhtiöltä poistettaisiin kasvuyrittäjän oleskelulupiin liittyvä yritystoiminnan arviointia koskeva avustava tehtävä. Muutoksella selkeytettäisiin tehtävänjakoa ja tiedonsaantioikeuksia. Lisäksi nykyiseen kasvuyritystoiminnan arviointiin perustuvista kasvuyrittäjän oleskeluluvan edellytyksistä säädettäisiin laissa. Tämä parantaisi sääntelyn täsmällisyyttä ja lupamenettelyn ennakoitavuutta verrattuna nykytilaan, jossa edellytyksiä on kuvattu vain suppeasti lain esitöissä ja osin viitattu muuttuviin rahoitusinstrumentteihin. Yrittäjän luvan osalta Y-tunnuksen edellyttämisen ajankohdan muuttaminen parantaisi lainsäädännön johdonmukaisuutta. Nykyisessä muodossaan edellytyksen täyttäminen ennen oleskeluluvan myöntämistä on ollut osittain ristiriidassa elinkeinon harjoittamisen oikeutta koskevan lainsäädännön ja yrityksen rekisteröinnin edellytysten näkökulmasta.

Esityksen kannalta merkityksellisiä ovat lisäksi perustuslain 6 §:ssä säädetty yhdenvertaisuus, 10 §:ssä turvattu yksityiselämän suoja, 18 §:ssä säädetty oikeus työhön ja elinkeinovapaus sekä 21 §:ssä turvatut oikeusturva ja hyvän hallinnon takeet.

Perustuslain 6 § mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä, ja ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vammaisuuden, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Yhdenvertaisuussäännös ei kuitenkaan edellytä kaikkien samanlaista kohtelua, elleivät asiaan vaikuttavat olosuhteet ole samanlaisia (PeVL 64/2010 vp) ja lainsäädännölle on ominaista, että se kohtelee tietyn hyväksyttävän yhteiskunnallisen intressin vuoksi ihmisiä eri tavoin edistääkseen muun muassa tosiasiallista tasa-arvoa (HE 309/1993 vp, s. 42—43). Perustuslakivaliokunta on eri yhteyksissä johtanut perustuslain yhdenvertaisuussäännöksistä vaatimuksen, etteivät henkilöihin kohdistuvat erottelut saa olla mielivaltaisia eivätkä erot saa muodostua kohtuuttomiksi (ks. esim. PeVM 11/2009 vp, s. 2, PeVL 60/2002 vp, s. 4, PeVL 18/2006 vp, s. 2). Ulkomaalaisen maahantulosta ja eri oleskelulupaperusteiden edellytyksistä säädetään nykyiselläänkin ulkomaalaislaissa, mikä on myös unionin maahanmuuttosääntelyssä hyväksytty

lähtökohta. Yrittäjän ja kasvuyrittäjän oleskeluluvan edellytykset ovat kaikille hakijoille yhdenmukaiset, eikä esityksessä ehdoteta sisällisesti muutettavan maahantulon edellytyksiä. Oleskelulupaedellytysten selkeyttäminen lain tasolla edistäisi viranomaiskäsittelyn avoimuutta ja yhdenvertaista kohtelua.

Perustuslain 18 §:ssä turvataan oikeus hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Esityksellä ei vaikuteta kolmannen maan kansalaisen oikeuteen harjoittaa ammattia tai elinkeinoa, vaan voimassa olevat oleskelulupaperusteet säilyisivät ennallaan. Kasvuyrittäjän oleskelulupaa koskevat lain tasolle tuotavat edellytykset perustuisivat nykyiseen päätöskäytäntöön ja viranomaisprosessien muutokset koskisivat ainoastaan menettelyn vaiheiden järjestystä. Yritystoiminnan arvioinnin siirtäminen osaksi maksullista oleskelulupahakemusta ei muuta elinkeinonharjoittamisen oikeudellisia edellytyksiä, sillä oikeus harjoittaa elinkeinoa on jo nykyisin edellyttänyt oleskeluluvan myöntämistä. Yrittäjän oleskeluluvan osalta Y-tunnuksen edellyttämisen ajankohdan muuttaminen parantaisi sääntelyn johdonmukaisuutta ja sujuvoittaisi lupaprosessia erityisesti tilanteissa, joissa yritystoiminta ei ole vielä käynnissä Suomessa.

Perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä toimivaltaisessa viranomaisessa sekä oikeus hakea muutosta päätökseen. Esityksessä ei ehdoteta muutosta ulkomaalaisen oikeuteen hakea muutosta oleskelulupaa koskevaan päätökseen. Oikeus muutoksenhakuun Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandin antamasta lausunnosta on nykyisin turvattu ulkomaalaislain 190 §:ssä, ja jatkossa sama oikeus koskisi ehdotettavaa osapäätöstä. Muutoksenhaku olisi esityksessä esitetyn prosessimuutoksen myötä sujuvampi ja helpommin käytettävissä. Prosessimuutoksen myötä myös säädettäisiin Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandin käsittelyajasta lain tasolla.

Perustuslain 10 §:n mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu ja että henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Euroopan unionin perusoikeuskirjan 8 artiklan 1 kohdan ja Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 16 artiklan 1 kohdan mukaan jokaisella on oikeus henkilötietojensa suojaan. Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti katsonut, että tietosuoja-asetuksen yksityiskohtainen sääntely, jota tulkitaan ja sovelletaan EU:n perusoikeuskirjassa turvattujen oikeuksien mukaisesti, muodostaa yleensä riittävän säännöspohjan myös perustuslain 10 §:ssä turvatun yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta (PeVL 14/2018 vp, s. 4).

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että Innovaatiorahoituskeskuksella olisi jatkossa rajattu käyttöoikeus ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmään (UMA), joka mahdollistettaisiin lakiin henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa ehdotetuilla muutoksilla. Kyseiseen lakiin ehdotetuilla muutoksilla myös säädettäisiin tiedonsaantioikeuksista ja niiden rajauksista. Henkilötietojen käsittely perustuisi Innovaatiorahoituskeskukselle laissa säädettyihin ulkomaalaislain mukaisiin tehtäviin. Tiedonsaantioikeudet rajattaisiin koskemaan ainoastaan sellaisia tietoja, jotka ovat välttämättömiä näiden tehtävien hoitamiseksi, ja niistä säädettäisiin nimenomaisesti laissa henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa.

Henkilötietojen käsittely olisi siten tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan mukaisesti lainmukaista ja perustuisi lakisääteiseen velvoitteeseen sekä julkisen vallan käyttöön. Pyydetävät tiedot liittyisivät suoraan oleskelulupahakemuksen käsittelyyn ja oleskeluluvan edellytykset ilmenisivät ulkomaalaislaista. Näin ollen tietojen käsittelyn tarpeellisuus ja käyttötarkoitus olisivat rekisteröidyn kannalta läpinäkyviä.

Esityksessä ei ehdoteta laajennettavaksi kerättävien tai rekisteröitävien henkilötietojen alaa. Kyse on tietojen teknisestä käsittelystä eri tietojärjestelmässä kuin nykyisen lain mukaisessa

prosessissa. Tiedot olisivat vain niiden viranomaisten käytettävissä, jotka osallistuvat oleskelulupahakemusten käsittelyyn ja oleskeluoikeuden valvontaan. Innovaatorahoituskeskuksen käyttöoikeus UMA:ssa olisi myös rajattu koskemaan vain niitä tietoja, jotka ovat välttämättömiä asian käsittelyn vuoksi. Tietojen käyttö rajautuu näin ollen tarkkarajaisesti ja täyttää perusoikeusrajoituksille asetetut välttämättömyyden ja oikeasuhtaisuuden vaatimukset.

Kuten nykyisessäkin lupaprosessissa, Maahanmuuttovirasto ja Innovaatorahoituskeskus toimisivat rekisterinpitäjinä omien tehtäviensä osalta ja vastaisivat tietosuoja-asetuksen mukaisista velvoitteista, mukaan lukien rekisteröidyn oikeuksien toteutumisesta ja asianmukaisista tietoturvatoimista.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

ulkomaalaislain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan ulkomaalaislain (301/2004) 80 b §, sellaisena kuin se on laissa 216/2023,
muutetaan 60 §:n 1 momentti, 79 a, 80, 80 a ja 83 § ja 84 §:n 2 momentti,
sellaisina kuin ne ovat, 60 §:n 1 momentti laissa 121/2018, 79 a § laissa 582/2025, 80 ja 80 a
§ laissa 216/2023, 83 § laissa 389/2023 ja 582/2025 sekä 84 §:n 2 momentti laissa (/), seu-
raavasti:

60 §

Oleskeluluvan hakeminen

Ensimmäistä oleskelulupaa on haettava ennen Suomeen saapumista siinä maassa, jossa hakija
laillisesti oleskelee. Ensimmäistä oleskelulupaa voidaan kuitenkin 49, 49 a, 50, 50 a, 51, 52,
52 a, 52 d ja 80 §:n perusteella hakea Suomessa.

79 a §

Elinvoimakeskuksen osapäätös yrittäjän oleskelulupahakemukseen

Yrittäjän oleskeluluvan myöntäminen perustuu harkintaan, jossa tulee varmistaa, että:
1) ulkomaalainen toimii yrityksessä 79 §:n mukaisessa yrittäjäasemassa;
2) yrityksellä arvioidaan olevan kannattavan liiketoiminnan edellytykset;
3) yrityksellä on riittävät resurssit liiketoiminnan toteuttamiseen;
4) yritystoiminnassa ei ole olennaisesti laiminlyöty lakisääteisiä velvollisuuksia suorittaa ve-
roja tai maksuja.

Yritystoiminnan tulee tapahtua Suomeen rekisteröidyssä yrityksessä. Yrityksen rekisteröintiä
ei kuitenkaan edellytetä ennen ensimmäisen oleskeluluvan myöntämistä, ellei yritystoiminta ole
jo käynnissä Suomessa.

Ulkomaalaisen on toimitettava 1 ja 2 momentissa säädettyjä edellytyksiä koskevat tiedot.
Elinvoimakeskus voi pyytää ulkomaalaista toimittamaan yritystä tai yritystoimintaa koskevia
hakemuksen ratkaisemisen kannalta välttämättömiä muita tietoja siltä osin kuin se ei saa niitä
toisen viranomaisen tietovarannosta.

Elinvoimakeskuksen tulee osapäätöstä tehdessään varmistaa, että ulkomaalaisen toimeentulo
on turvattu yritystoiminnasta saatavalla tulolla oleskeluluvan voimassaolon ajan. Yritystoimin-
nan alkuvaiheessa toimeentulo voi olla turvattu ansiotyöstä saatavalla tulolla, yrityksen käy-
tössä olevalla alkurahoituksella tai hakijan käytettävissä olevilla omilla rahavaroilla.

Jos osapäätös on myönteinen, siinä määrätään, mille ajalle yrittäjän oleskelulupa voidaan
myöntää ja onko myönnettävä oleskelulupa tilapäinen vai jatkuva.

Toimivaltaisesta elinvoimakeskuksesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Kasvuyrittäjän oleskelulupa

Ulkomaalaiselle, jonka tarkoituksena on toimia päätoimisesti vastuuasemassa sellaisessa Suomeen rekisteröidyssä tai rekisteröitävässä yrityksessä, jonka Innovaatorahoituskeskus Business Finland on arvioinut täyttävän kasvuyrityksen edellytykset osapäätöksessään, myönnetään hakemuksesta kasvuyrittäjän oleskelulupa Suomessa tai ulkomailla haettuna.

Kasvuyrittäjän jatkolupa myönnetään Suomessa asuvalle ulkomaalaiselle, jolle on myönnetty 1 momentissa tarkoitettu kasvuyrittäjän oleskelulupa ja jonka tarkoitus on jatkaa samaa yritystoimintaa Suomeen rekisteröidyssä yrityksessä. Jatkoluvan myöntäminen edellyttää Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin tekemää myönteistä osapäätöstä.

Oleskeluluvan myöntäminen edellyttää, että kasvuyrittäjän toimeentulo on turvattu 39 §:n mukaisesti.

Myös edellytykset täyttävän kasvuyrittäjän perheenjäsenelle myönnetään jatkuva oleskelulupa Suomessa tai ulkomailla haettuna.

Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin osapäätös kasvuyrittäjän oleskelulupahakemukseen

Kasvuyrittäjän oleskeluluvan myöntäminen perustuu kokonaisharkintaan, jossa arvioidaan, onko:

- 1) yrityksen perustajina vähintään kaksi henkilöä, joilla on riittävä osaaminen ja kyky ratkaisun ja yrityksen liiketoiminnan kehittämiseen;
- 2) yrityksellä uskottava liiketoimintasuunnitelma sekä näkemys markkinatilanteesta ja markkinaennusteesta;
- 3) yrityksellä uskottava rahoitus liiketoimintasuunnitelman toteuttamiseksi;
- 4) liikeidealla edellytykset nopeaan kansainväliseen kasvuun;
- 5) ratkaisulla on uutuusarvoa, jolla on kansainvälistä kilpailuetua;
- 6) yrityksellä edellytykset kannattavaan liiketoimintaan; ja
- 7) Suomeen rekisteröidyllä tai rekisteröitävällä ja Suomessa toimintansa aloittavalla osakeyhtiöllä toiminnanvapaus liiketoimintasuunnitelman mukaiseen yritystoimintaan.

Kasvuyrittäjän jatkoluvan myöntäminen perustuu kokonaisharkintaan, jossa tulee arvioida 1 momentissa mainittujen edellytysten lisäksi, onko:

- 1) liiketoimintasuunnitelman mukainen kasvuyritys rekisteröity Suomeen ja onko sen tuotetta, palvelua tai liiketoimintakonseptia kehitetty edellisen oleskeluluvan aikana;
- 2) kasvuyritys ilmoitettu tarvittaviin viranomaisrekistereihin;
- 3) yrityksellä riittävä osaaminen ja resurssit liiketoiminnan kasvattamiseen; ja
- 4) yrityksellä edellytykset kannattavaan toimintaan.

Ulkomaalaisen on toimitettava 1 ja 2 momentissa säädettyjä edellytyksiä koskevat tiedot. Innovaatorahoituskeskus Business Finland voi pyytää ulkomaalaista toimittamaan yritystä tai yritystoimintaa koskevia hakemuksen ratkaisemisen kannalta välttämättömiä muita tietoja siltä osin kuin se ei saa niitä toisen viranomaisen tietovarannosta.

Maahanmuuttoviraston toimivalta

Maahanmuuttovirasto myöntää 79 a §:ssä tai 80 a §:ssä tarkoitetun myönteisen osapäätöksen jälkeen, yrittäjän oleskeluluvan ja kasvuyrittäjän oleskeluluvan, jollei 36, 36 a, 36 b tai 36 d §:stä muuta johdu. Kasvuyrittäjän oleskeluluvan osalta Maahanmuuttovirasto arvioi, onko kasvuyrittäjyys päätoimista ja että ulkomaalaisen toimeentulo turvattu 39 §:n mukaisesti.

Maahanmuuttovirasto myöntää muut tässä luvussa tarkoitetut oleskeluluvat, jos oleskeluluvan myöntämisen edellytykset täyttyvät ja 36, 36 a, 36 b tai 36 d §:stä ei muuta johdu. Maahanmuuttovirasto päättää, onko kyse 49 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetusta perusteettomuudesta.

Maahanmuuttovirasto tarkastaa 72, 73, 74 ja 75 §:n mukaisia oleskelulupia myöntäessään, että työnantaja täyttää 71 §:ssä säädetty velvollisuutensa.

Jos hakija ei täytä 11 §:n 1 momentin 1, 4 tai 5 kohdassa säädettyjä maahantulon edellytyksiä tai 35 §:ssä säädettyä vaatimusta matkustusasiakirjan voimassaolosta taikka oleskelulupaa ei myönnetä 36, 36 a, 36 b tai 36 d §:ssä säädetyllä perusteella, Maahanmuuttovirasto voi hylätä työntekijän, yrittäjän ja kasvuyrittäjän oleskelulupaa koskevan hakemuksen ilman 72 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua harkintaa ja elinvoimakeskuksen tai Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin osapäätösharkintaa. Maahanmuuttovirasto voi hylätä kasvuyrittäjän oleskelulupaa koskevan hakemuksen ilman osapäätösharkintaa myös tilanteessa, jossa kasvuyritystoiminta ei ole päätoimista.

Maahanmuuttovirasto myöntää työnantajan sertifiointin ja päättää sen peruuttamisesta.

Maahanmuuttovirasto myöntää hakemuksesta oikeuden työntekoon 81 a §:n 5 momentissa säädetyllä perusteella. Maahanmuuttovirasto voi lisäksi pyynnöstä antaa todistuksen suoraan lain nojalla määräytyvästä työnteko-oikeudesta.

84 §

Käsittelyajat

Elinvoimakeskuksen ja Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin on tehtävä osapäätös viimeistään kuukauden kuluessa siitä, kun he ovat vastaanottaneet hakemuksen. Maahanmuuttoviraston on osapäätöksen saatuaan tehtävä hakemukseen päätös viimeistään 1 momentin mukaisessa kahden kuukauden kokonaiskäsittelyajassa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain voimaan tullessa vireillä oleviin kasvuyrittäjän ja yrittäjän oleskelulupaa koskeviin hakemuksiin sovellettaisiin tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

2.

Laki

Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandista ja Business Finland-nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandista ja Business Finland -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain (1146/2017) 11 §:n 3 momentin 3 kohta ja 16 a §, sellaisena kuin ne ovat laissa 503/2023,
muutetaan 16 §:n 2 momentti sellaisena kuin se on laissa 503/2023, ja
lisätään 3 §:ään uusi 4 momentti, jolloin nykyinen 4 momentti siirtyy 5 momentiksi, ja 15 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

3 §

Rahoituskeskuksen tehtävät

Rahoituskeskus antaa osapäätöksen ulkomaalaislain (301/2004) 80 §:n mukaiseen oleskelulupahakemukseen.

Rahoituskeskuksen tässä pykälässä mainituista tehtävistä annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

15 §

Muutoksenhaku

Edellä 1 momentissa säädetty oikeus vaatia oikaisua ei koske ulkomaalaislain (301/2004) 80 §:n mukaiseen oleskelulupaan rahoituskeskuksen tekemää osapäätöstä. Osapäätöstä koskevasta muutoksenhausta säädetään ulkomaalaislaissa.

16 §

Yhtiön valvonta ja tietojen luovuttaminen

Yhtiön on annettava salassapitosäännösten estämättä ministeriölle ja rahoituskeskukselle näiden pyynnöstä tiedot, jotka ovat välttämättömiä yhtiön ohjaamiseksi ja valvomiseksi. Lisäksi yhtiön on annettava salassapitosäännösten estämättä rahoituskeskukselle tiedot, jotka ovat välttämättömiä ulkomaalaislain 80 §:n 1 ja 2 momentissa ja 80 a §:ssä tarkoitetun rahoituskeskuksen osapäätöksen antamiseksi. Yhtiöllä on oikeus saada ministeriöltä ja rahoituskeskukselta tämän lain mukaisten tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot salassapitosäännösten estämättä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annetun lain (615/2020) 11 §:n 1 momentin 1 kohta ja 13 §:n 1 momentti, sellaisena kuin ne ovat, 11 §:n 1 momentin 1 kohta laissa 228/2024 ja 13 §:n 1 momentti laissa 574/2025, ja
lisätään 3 §:n 2 momenttiin uusi 12 kohta ja 11 §:n 1 momenttiin uusi 9 kohta seuraavasti:

3 §

Ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmän rekisterinpitäjät ja vastuunjako

Kukin viranomainen saa käsitellä tallentamiaan tietoja lakisääteisten tehtäviensä hoitamiseksi seuraavasti:

- 11) hyvinvointialueen viranomainen ja Helsingin kaupunki 1 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetussa käsittelytarkoituksessa;
 - 12) Innovaatiorahoituskeskus Business Finland 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetussa käsittelytarkoituksessa.
-

11 §

Tiedonsaantioikeus ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmän rekisterinpitäjien välillä

Käsitellessään tietoja ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmässä:

- 1) Maahanmuuttovirastolla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta 1 §:n 1 momentissa tarkoitetussa käsittelytarkoituksessa ulkomaalaislain, kansalaisuuslain (359/2003), kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten annetun lain (907/2017), jäljempänä *kausityölaki*, kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä yrityksen sisäisen siirron yhteydessä annetun lain (908/2017), jäljempänä *ICT-laki*, kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain (719/2018), jäljempänä *tutkija- ja opiskelijalaki*, kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä korkeaa osaamistasoa vaativaa työtä varten annetun lain (224/2024), jäljempänä *erityisosaajalaki*, kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain (746/2011), jäljempänä *vastaanottolaki*, säilöön otettujen ulkomaalaisten kohtelusta ja säilöönottoyksiköstä annetun lain (116/2002), jäljempänä *säilölaki*, ja kotoutumisen edistämisestä annetun lain (681/2023),

jäljempänä *kotoutumislaki*, mukaisten tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tiedot poliisilta, suojelupoliisilta, Rajavartiolaitokselta, vastaanottokeskukselta, järjestelykeskukselta, säilöönottoyksiköltä, ulkoministeriöltä, edustustolta, elinvoimakeskukselta, hyvinvointialueen viranomaiselta ja Helsingin kaupungilta sekä Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandilta:

8) hyvinvointialueen viranomaisella ja Helsingin kaupungilla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta 1 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettussa käsittelytarkoituksessa kotoutumislain mukaisten tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tiedot Maahanmuuttovirastolta, vastaanottokeskukselta ja elinvoimakeskukselta;

9) Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandilla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta tämän lain 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettussa käsittelytarkoituksessa ulkomaalaislain mukaisten tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tiedot Maahanmuuttovirastolta.

13 §

Muu tiedonsaantioikeus

Maahanmuuttovirastolla on 1 §:n 1 momentissa, vastaanottokeskuksella 1 §:n 1 momentin 3 kohdassa, järjestelykeskuksella 1 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdassa, säilöönottoyksiköllä 1 §:n 1 momentin 4 kohdassa, elinvoimakeskuksella, ulkoministeriöllä ja edustustolla 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa, hyvinvointialueen viranomaisella ja Helsingin kaupungilla 1 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettussa käsittelytarkoituksessa sekä Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandilla 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettussa käsittelytarkoituksessa ulkomaalaislain, kansalaisuuslain, kausityölain, ICT-lain, tutkija- ja opiskelijalain, erityisosajalain, vastaanottolain, säilölain ja kotoutumislain mukaisten tehtävien hoitamiseksi oikeus salassapitosäännösten estämättä saada maksutta välttämättömät luonnollisia henkilöitä ja oikeushenkilöitä koskevat tiedot viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 4 §:ssä tarkoitetuilta tahoilta sekä yksityiseltä palveluntuottajalta ja ilman huoltajaa olevalle lapselle määrättyltä edustajalta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Etunimi Sukunimi

..ministeri Etunimi Sukunimi

1.

Laki

ulkomaalaislain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan ulkomaalaislakia (301/2004) seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

60 §

60 §

Oleskeluluvan hakeminen

Oleskeluluvan hakeminen

Ensimmäistä oleskelulupaa on haettava ennen Suomeen saapumista siinä maassa, jossa hakija laillisesti oleskelee. Ensimmäistä oleskelulupaa voidaan kuitenkin 47 h, 49, 49 a, 50, 50 a, 51, 52, 52 a ja 52 d §:n perusteella hakea Suomessa.

Ensimmäistä oleskelulupaa on haettava ennen Suomeen saapumista siinä maassa, jossa hakija laillisesti oleskelee. Ensimmäistä oleskelulupaa voidaan kuitenkin 49, 49 a, 50, 50 a, 51, 52, 52 a, 52 d ja 80 §:n perusteella hakea Suomessa.

79 a §

79 a §

Elinvoimakeskuksen osapäätös yrittäjän oleskelulupahakemukseen

Elinvoimakeskuksen osapäätös yrittäjän oleskelulupahakemukseen

Yrittäjän oleskeluluvan myöntäminen perustuu harkintaan, jossa tulee varmistaa, että:

Yrittäjän oleskeluluvan myöntäminen perustuu harkintaan, jossa tulee varmistaa, että:

- 1) yritystoiminta tapahtuu Suomeen rekisteröidyssä yrityksessä;
- 2) yrityksellä arvioidaan olevan kannattavan liiketoiminnan edellytykset;
- 3) yrityksellä on riittävät resurssit liiketoiminnan toteuttamiseen;
- 4) yritystoiminnassa ei ole olennaisesti laininlyöty lakisääteisiä velvollisuuksia suorittaa veroja tai maksuja.

- 1) *ulkomaalainen toimii yrityksessä 79 §:n mukaisessa yrittäjäasemassa;*
- 2) yrityksellä arvioidaan olevan kannattavan liiketoiminnan edellytykset;
- 3) yrityksellä on riittävät resurssit liiketoiminnan toteuttamiseen;
- 4) yritystoiminnassa ei ole olennaisesti laininlyöty lakisääteisiä velvollisuuksia suorittaa veroja ja maksuja

Yritystoiminnan tulee tapahtua Suomeen rekisteröidyssä yrityksessä. Yrityksen rekisteröintiä ei kuitenkaan edellytetä ennen ensimmäisen oleskeluluvan myöntämistä, ellei yritystoiminta ole jo käynnissä Suomessa.

Ulkomaalaisen on toimitettava 1 momentissa säädettyjä edellytyksiä koskevat tiedot. Elinvoimakeskus voi pyytää ulkomaalaista toimittamaan yritystä tai yritystoimintaa koskevia hakemuksen ratkaisemisen kannalta

Ulkomaalaisen on toimitettava 1 ja 2 momentissa säädettyjä edellytyksiä koskevat tiedot. Elinvoimakeskus voi pyytää ulkomaalaista toimittamaan yritystä tai yritystoimintaa koskevia hakemuksen ratkaisemisen kannalta

välttämättömiä muita tietoja siltä osin kuin se ei saa niitä toisen viranomaisen tietovarannosta.

80 §

Kasvuyrittäjän oleskelulupa

Ulkomaalaiselle kasvuyrittäjälle myönnetään jatkuva kasvuyrittäjän oleskelulupa, jos se toimii tai sen tarkoituksena on toimia päätoimisesti vastuuasemassa sellaisessa Suomeen rekisteröidyssä tai rekisteröitävässä yrityksessä, jonka liiketoimintamalli ja yrityksessä toimivien henkilöiden henkilökohtainen osaaminen täyttävät Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin antaman lausunnon mukaan sen alkaville innovatiivisille nopean kasvun yrityksille myöntämää rahoitusta koskevat edellytykset.

Oleskelulupahakemukseen on liitettävä 1 momentissa tarkoitettu lausunto, joka on annettu enintään neljä kuukautta ennen oleskelulupahakemuksen vireille panoa.

Oleskeluluvan myöntäminen edellyttää, että kasvuyrittäjän toimeentulo on turvattu 39 §:n mukaisesti.

Myös edellytykset täyttävän kasvuyrittäjän perheenjäsenelle myönnetään jatkuva oleskelulupa Suomessa tai ulkomailla haettuna.

80 a §

Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin lausunto kasvuyrittäjän oleskelulupahakemukseen

Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin 80 §:ssä tarkoitettu lausunto perustuu harkintaan, jossa se arvioi, täyttävätkö liike-toimintamalli ja yrityksessä toimivien henkilöiden henkilökohtainen osaaminen edellytykset Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin alkaville innovatiivisille nopean kasvun yrityksille myönnettävästä rahoituksesta.

välttämättömiä muita tietoja siltä osin kuin se ei saa niitä toisen viranomaisen tietovarannosta.

80 §

Kasvuyrittäjän oleskelulupa

Ulkomaalaiselle, jonka tarkoituksena on toimia päätoimisesti vastuuasemassa sellaisessa Suomeen rekisteröidyssä tai rekisteröitävässä yrityksessä, jonka Innovaatorahoituskeskus Business Finland on arvioinut täyttävän kasvuyrityksen edellytykset osapäätöksessään, myönnetään hakemuksesta kasvuyrittäjän oleskelulupa.

Kasvuyrittäjän jatkolupa myönnetään Suomessa asuvalle ulkomaalaiselle, jolle on myönnetty 1 momentissa tarkoitettu kasvuyrittäjän oleskelulupa ja jonka tarkoitus on jatkaa samaa yritystoimintaa Suomeen rekisteröidyssä yrityksessä. Jatkoluvan myöntäminen edellyttää Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin tekemää myönteistä osapäätöstä.

Oleskeluluvan myöntäminen edellyttää, että kasvuyrittäjän toimeentulo on turvattu 39 §:n mukaisesti.

Myös edellytykset täyttävän kasvuyrittäjän perheenjäsenelle myönnetään jatkuva oleskelulupa Suomessa tai ulkomailla haettuna.

80 a §

Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin osapäätös kasvuyrittäjän oleskelulupahakemukseen

Kasvuyrittäjän ensimmäisen oleskeluluvan myöntäminen perustuu kokonaisharkintaan, jossa arvioidaan, onko:

- 1) yrityksen perustajina vähintään kaksi henkilöä, joilla on riittävä osaaminen ja kyky ratkaisun ja yritystoiminnan kehittämiseen;

- 2) yrityksellä uskottava liiketoimintasuunnitelma sekä näkemys markkinatilanteesta ja markkinaennusteesta;
- 3) yrityksellä uskottava rahoitus liiketoimintasuunnitelman toteuttamiseksi;
- 4) liikeidealla edellytykset nopeaan kansainväliseen kasvuun;
- 5) ratkaisulla uutuusarvoa, jolla on kansainvälistä kilpailuetua;
- 6) yrityksellä edellytykset kannattavaan liiketoimintaan; ja
- 7) Suomeen rekisteröidyllä tai rekisteröitävällä ja Suomessa toimintansa aloittavalla osakeyhtiöllä toiminnanvapaus liiketoimintasuunnitelman mukaiseen yritystoimintaan.

Kasvuyrittäjän jatkoluvan myöntäminen perustuu kokonaisharkintaan, jossa tulee arvioida 1 momentissa mainittujen edellytysten lisäksi, onko:

- 1) liiketoimintasuunnitelman mukainen kasvuyritys rekisteröity Suomeen ja onko sen tuotetta, palvelua tai liiketoimintakonseptia kehitetty edellisen oleskeluluvan aikana;
- 2) kasvuyritys ilmoitettu tarvittaviin viranomaisrekistereihin;
- 3) yrityksellä riittävä osaaminen ja resurssit liiketoiminnan kasvattamiseen; ja
- 4) yrityksellä edellytykset kannattavaan liiketoimintaan.

Ulkomaalaisen on toimitettava 1 ja 2 momentissa säädettyjä edellytyksiä koskevat tiedot. Innovaatiorahoituskeskus Business Finland voi pyytää ulkomaalaista toimittamaan yritystä tai yritystoimintaa koskevia hakemuksen ratkaisemisen kannalta välttämättömiä muita tietoja siltä osin kuin se ei saa niitä toisen viranomaisen tietovarannosta.

80 b §

Kasvuyrittäjän jatkolupa

(kumotaan)

Uusi määräaikainen oleskelulupa myönnetään kasvuyrittäjälle, jolle on myönnetty 80 §:ssä tarkoitettu kasvuyrittäjän oleskelulupa, saman tai vastaavanlaisen yritystoiminnan jatkamista varten, jos yritystoiminta on kannattavaa tai jos yrityksen liiketoimintamalli

edelleen täyttää edellytykset Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandin alkaville innovatiivisille nopean kasvun yrityksille myönnettävästä rahoituksesta.

Maahanmuuttovirasto voi pyytää Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandin lausunnon siitä, onko yritystoiminta samaa tai vastaavaanlaista ja siitä, täyttääkö yrityksen liiketoimintamalli edellytykset Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandin alkaville innovatiivisille nopean kasvun yrityksille myönnettävästä rahoituksesta.

83 §

Maahanmuuttoviraston toimivalta

Maahanmuuttovirasto myöntää 79 a §:ssä tarkoitetun myönteisen osapäätöksen tai 80 a §:ssä tarkoitetun lausunnon jälkeen, yrittäjän oleskeluluvan ja kasvuyrittäjän oleskeluluvan, jollei 36, 36 a, 36 b tai 36 d §:stä muuta johdu. Kasvuyrittäjän oleskeluluvan osalta Maahanmuuttovirasto arvioi, onko ulkomaalaisen toimeentulo turvattu 39 §:n mukaisesti.

Maahanmuuttovirasto myöntää muut tässä luvussa tarkoitetut oleskeluluvat, jos oleskeluluvan myöntämisen edellytykset täyttyvät ja 36, 36 a, 36 b tai 36 d §:stä ei muuta johdu. Maahanmuuttovirasto päättää, onko kyse 49 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetusta perusteettomuudesta.

Maahanmuuttovirasto tarkastaa 72, 73, 74 ja 75 §:n mukaisia oleskelulupia myöntäessään, että työnantaja täyttää 71 §:ssä säädettyt velvollisuutensa.

Jos hakija ei täytä 11 §:n 1 momentin 1, 4 tai 5 kohdassa säädettyjä maahantulon edellytyksiä tai 35 §:ssä säädettyä vaatimusta matkustusasiakirjan voimassaolosta taikka oleskelulupaa ei myönnetä 36, 36 a, 36 b tai 36 d §:ssä säädetyllä perusteella, Maahanmuuttovirasto voi hylätä työntekijän ja yrittäjän oleskelulupaa koskevan hakemuksen ilman 72 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua harkintaa ja elinvoimakeskuksen osapäätösharkintaa.

Maahanmuuttovirasto myöntää työnantajan sertifiointin ja päättää sen peruuttamisesta.

Maahanmuuttovirasto myöntää hakemuksesta oikeuden työntekoon 81 a §:n 5 momentissa säädetyllä perusteella. Maahanmuuttovirasto voi lisäksi pyynnöstä antaa todistuksen

83 §

Maahanmuuttoviraston toimivalta

Maahanmuuttovirasto myöntää 79 a §:ssä tai 80 a §:ssä tarkoitetun myönteisen osapäätöksen jälkeen, yrittäjän oleskeluluvan ja kasvuyrittäjän oleskeluluvan, jollei 36, 36 a, 36 b tai 36 d §:stä muuta johdu. Kasvuyrittäjän oleskeluluvan osalta Maahanmuuttovirasto arvioi, onko kasvuyrittäjyys päätoimista ja että ulkomaalaisen toimeentulo turvattu 39 §:n mukaisesti.

Maahanmuuttovirasto myöntää muut tässä luvussa tarkoitetut oleskeluluvat, jos oleskeluluvan myöntämisen edellytykset täyttyvät ja 36, 36 a, 36 b tai 36 d §:stä ei muuta johdu. Maahanmuuttovirasto päättää, onko kyse 49 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetusta perusteettomuudesta.

Maahanmuuttovirasto tarkastaa 72, 73, 74 ja 75 §:n mukaisia oleskelulupia myöntäessään, että työnantaja täyttää 71 §:ssä säädettyt velvollisuutensa.

Jos hakija ei täytä 11 §:n 1 momentin 1, 4 tai 5 kohdassa säädettyjä maahantulon edellytyksiä tai 35 §:ssä säädettyä vaatimusta matkustusasiakirjan voimassaolosta taikka oleskelulupaa ei myönnetä 36, 36 a, 36 b tai 36 d §:ssä säädetyllä perusteella, Maahanmuuttovirasto voi hylätä työntekijän, yrittäjän ja kasvuyrittäjän oleskelulupaa koskevan hakemuksen ilman 72 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua harkintaa ja elinvoimakeskuksen tai Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandin osapäätösharkintaa. Maahanmuuttovirasto voi hylätä kasvuyrittäjän oleskelulupaa koskevan hakemuksen ilman

suoraan lain nojalla määräytyvästä työntekijäoikeudesta.

84 §

Käsittelyajat

Tämän luvun mukaiseen hakemukseen on tehtävä päätös viimeistään kahden kuukauden kuluessa siitä, kun viranomaisen on vastaanottanut asianmukaisesti täytetyn hakemuksen liitteineen. Käsittelyaika lasketaan siitä, kun hakija asioi henkilökohtaisesti viranomaisessa antaakseen 60 d §:n mukaiset biometriset tunnistetiedot sekä hakija ja työnantaja täyttävät 71 §:ssä säädettyt velvoitteet.

Elinvoimakeskuksen on tehtävä osapäätös viimeistään kuukauden kuluessa 1 momentissa tarkoitetusta hakemuksen vastaanottamisesta. Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandin on annettava kasvuyrittäjän jatkolupaa koskeva lausunto viimeistään kuukauden kuluessa Maahanmuuttoviraston 80 b §:n 2 momentin nojalla tekemästä pyynnöstä. Maahanmuuttoviraston on osapäätöksen tai lausunnon saatuaan tehtävä hakemukseen päätös viimeistään kuukauden kuluessa.

Edellä 1 ja 2 momentissa säädettyä pidempi käsittelyaika on mahdollinen poikkeuksellisissa olosuhteissa, jotka liittyvät hakemuksen tutkinnan monimutkaisuuteen. Jos toimivaltainen viranomainen joutuu pyytämään tai hankkimaan asiassa lisäselvitystä, käsittelyajan kulumisen keskeytyy, kunnes tarvittavat selvitykset on saatu.

osapäätösharkintaa myös tilanteessa, jossa kasvuyritystoiminta ei ole päätoimista.

84 §

Käsittelyajat

Tämän luvun mukaiseen hakemukseen on tehtävä päätös viimeistään kahden kuukauden kuluessa siitä, kun viranomaisen on vastaanottanut asianmukaisesti täytetyn hakemuksen liitteineen. Käsittelyaika lasketaan siitä, kun hakija asioi henkilökohtaisesti viranomaisessa antaakseen 60 d §:n mukaiset biometriset tunnistetiedot sekä hakija ja työnantaja täyttävät 71 §:ssä säädettyt velvoitteet.

Elinvoimakeskuksen ja Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandin on tehtävä osapäätös viimeistään kuukauden kuluessa siitä, kun he ovat vastaanottaneet hakemuksen. Maahanmuuttoviraston on osapäätöksen saatuaan tehtävä hakemukseen päätös viimeistään 1 momentin mukaisessa kahden kuukauden kokonaiskäsittelyajassa.

Edellä 1 ja 2 momentissa säädettyä pidempi käsittelyaika on mahdollinen poikkeuksellisissa olosuhteissa, jotka liittyvät hakemuksen tutkinnan monimutkaisuuteen. Jos toimivaltainen viranomainen joutuu pyytämään tai hankkimaan asiassa lisäselvitystä, käsittelyajan kulumisen keskeytyy, kunnes tarvittavat selvitykset on saatu.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

...

2.

Laki

Innovaatorahoituskeskus Business Finlandista ja Business Finland -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan lakia Innovaatorahoituskeskus Business Finlandista (1146/2017) seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

Rahoituskeskuksen tehtävät

Rahoituskeskuksen tehtävänä on edistää:

- 1) innovaatioiden, uuden teknologian sekä liiketoiminnan kehittämistä;
- 2) tuloksellisia innovaatio- ja kokeilu ympäristöjä sekä innovaatiokyvykkyyttä;
- 3) tutkimus-, kehitys-, ja innovaatiotoimintaa sekä sen tulosten laaja-alaista hyödyntämistä elinkeinotoiminnassa, työelämässä ja muualla yhteiskunnassa;
- 4) suomalaisten yritysten ja tutkimuksen kansainvälistymistä ja viennin kasvua sekä yritysten kansainväliseen liiketoimintaan liittyvää osaamista;
- 5) ulkomaisten investointien ja pääomasijoitusten kohdistamista Suomeen;
- 6) ulkomailta Suomeen suuntautuvan matkailun kasvua ja kehittämistä;
- 7) aikaisen vaiheen pääomasijoitusmarkkinan kehittymistä.

Rahoituskeskus hoitaa myös elinkeino-, energia- ja ympäristöpoliittisiin tukiin liittyviä valtionapuviranomaisen tehtäviä sekä eräiden suurten ilmasto-neutraaliin talouteen tähtäävien investointien verohyvityksestä annetussa laissa (148/2025) säädettyjä tukiviranomaisen tehtäviä. (4.4.2025/149)

Rahoituskeskus suorittaa lisäksi ne elinkeino- ja innovaatiopolitiikan suunnitteluun,

3 §

Rahoituskeskuksen tehtävät

Rahoituskeskuksen tehtävänä on edistää:

- 1) innovaatioiden, uuden teknologian sekä liiketoiminnan kehittämistä;
- 2) tuloksellisia innovaatio- ja kokeilu ympäristöjä sekä innovaatiokyvykkyyttä;
- 3) tutkimus-, kehitys-, ja innovaatiotoimintaa sekä sen tulosten laaja-alaista hyödyntämistä elinkeinotoiminnassa, työelämässä ja muualla yhteiskunnassa;
- 4) suomalaisten yritysten ja tutkimuksen kansainvälistymistä ja viennin kasvua sekä yritysten kansainväliseen liiketoimintaan liittyvää osaamista;
- 5) ulkomaisten investointien ja pääomasijoitusten kohdistamista Suomeen;
- 6) ulkomailta Suomeen suuntautuvan matkailun kasvua ja kehittämistä;
- 7) aikaisen vaiheen pääomasijoitusmarkkinan kehittymistä.

Rahoituskeskus hoitaa myös elinkeino-, energia- ja ympäristöpoliittisiin tukiin liittyviä valtionapuviranomaisen tehtäviä sekä eräiden suurten ilmasto-neutraaliin talouteen tähtäävien investointien verohyvityksestä annetussa laissa (148/2025) säädettyjä tukiviranomaisen tehtäviä. (4.4.2025/149)

Rahoituskeskus suorittaa lisäksi ne elinkeino- ja innovaatiopolitiikan suunnitteluun,

selvityksiin, kokeiluun ja seurantaan liittyvät tehtävät, jotka työ- ja elinkeinoministeriö sille tulosohjauksessaan antaa tai jotka sille erikseen valtioneuvoston asetuksella säädetään.

selvityksiin, kokeiluun ja seurantaan liittyvät tehtävät, jotka työ- ja elinkeinoministeriö sille tulosohjauksessaan antaa tai jotka sille erikseen valtioneuvoston asetuksella säädetään.

Rahoituskeskus antaa osapäätöksen ulkomaalaislain (301/2004) 80 §:n mukaiseen oleskelulupahakemukseen.

Rahoituskeskuksen tässä pykälässä mainituista tehtävistä annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Rahoituskeskuksen tässä pykälässä mainituista tehtävistä annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

11 §

Yhtiön tehtävät

Yhtiön tehtäviin kuuluvat seuraavat rahoituskeskuksen toimintaa tukevat tehtävät, jotka

3)ulkomaalaislain (301/2004) 80 §:n 1 momentissa ja 80 b §:n 2 momentissa tarkoitettuihin lausuntoihin liittyvien tietojen arviointi ja analysointi sekä näihin tietoihin liittyvien selvitysten tekeminen;

11 §

Yhtiön tehtävät

Yhtiön tehtäviin kuuluvat seuraavat rahoituskeskuksen toimintaa tukevat tehtävät, jotka ovat luonteeltaan avustavia:

3) (11 § 3 mom. 3 kohta kumotaan)

15 §

Muutoksenhaku

Rahoituskeskuksen päätökseen ja yhtiö 14 §:n 2 momentissa tarkoitettussa asiassa tekemään päätökseen saa vaatia oikaisua rahoituskeskukselta. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa (434/2003). Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

15 §

Muutoksenhaku

Rahoituskeskuksen päätökseen ja yhtiö 14 §:n 2 momentissa tarkoitettussa asiassa tekemään päätökseen saa vaatia oikaisua rahoituskeskukselta. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa (434/2003). Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

Edellä 1 momentissa säädetty oikeus vaatia oikaisua ei koske ulkomaalaislain (301/2004) 80 §:n mukaiseen oleskelulupaan rahoituskeskuksen tekemää osapäätöstä. Osapäätöstä koskevasta muutoksenhausta säädetään ulkomaalaislaissa.

16 §

Yhtiön valvonta ja tietojen luovuttaminen

Rahoituskeskus valvoo yhtiön toimintaa ja voi tarkastaa yhtiön valtionavustustoimintaa tarpeellisessa laajuudessa.

Yhtiön on annettava salassapitosäynnösten estämättä ministeriölle ja rahoituskeskukselle näiden pyynnöstä tiedot, jotka ovat välttämättömiä yhtiön ohjaamiseksi ja valvomiseksi. Lisäksi yhtiön on annettava salassapitosäynnösten estämättä rahoituskeskukselle tiedot, jotka ovat välttämättömiä ulkomaalaislain 80 §:n 1 momentissa ja 80 b §:n 2 momentissa tarkoitettujen rahoituskeskuksen lausuntojen antamiseksi. Yhtiöllä on oikeus saada ministeriöltä ja rahoituskeskukselta tämän lain mukaisten tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot salassapitosäynnösten estämättä

16 §

Yhtiön valvonta ja tietojen luovuttaminen

Rahoituskeskus valvoo yhtiön toimintaa ja voi tarkastaa yhtiön valtionavustustoimintaa tarpeellisessa laajuudessa.

Yhtiön on annettava salassapitosäynnösten estämättä ministeriölle ja rahoituskeskukselle näiden pyynnöstä tiedot, jotka ovat välttämättömiä yhtiön ohjaamiseksi ja valvomiseksi. Lisäksi yhtiön on annettava salassapitosäynnösten estämättä rahoituskeskukselle tiedot, jotka ovat välttämättömiä *ulkomaalaislain 80 §:n 1 ja 2 momentissa ja 80 a §:ssä tarkoitettujen rahoituskeskuksen osapäätöksien tekemiseksi*. Yhtiöllä on oikeus saada ministeriöltä ja rahoituskeskukselta tämän lain mukaisten tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot salassapitosäynnösten estämättä

16 a §

Rahoituskeskuksen oikeus saada tietoja Maahanmuuttovirastolta

Rahoituskeskuksella on oikeus saada salassapitosäynnösten estämättä maksutta Maahanmuuttovirastolta ulkomaalaislain 80 b §:n 2 momentin mukaisen lausunnon antamista varten välttämättömät tiedot jatkolupahakemuksista ja sen liitteistä.

Rahoituskeskuksella on oikeus saada salassapitosäynnösten estämättä maksutta Maahanmuuttovirastolta ulkomaalaislain 80 b §:n 2 momentin mukaisen lausunnon antamista varten välttämättömät tiedot niille muille kasvuyrittäjille, jotka ovat yhdessä hakijan kanssa hakeneet rahoituskeskuksen ulkomaalaislain 80 §:n 1 momentissa tarkoitettua lausuntoa, myönnettyistä oleskeluluvista tai jatkoluvista tai tiedot näiden kasvuyrittäjien oleskelulupa- tai jatkolupahakemusten vireilläolosta Maahanmuuttovirastossa.

(kumotaan)

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

Ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmän rekisterinpitäjät ja vastuunjako

Ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmään tallennetaan 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetussa käsittelytarkoituksessa käsiteltävät muut kuin lyhytaikaisten viisumien käsittelyä ja päätöksentekoa koskevat tiedot sekä 1 §:n 1 momentin 2–5 kohdassa ja 2 momentissa tarkoitetussa käsittelykäyttötarkoituksessa käsiteltävät tiedot.

Kukin viranomainen saa käsitellä tallentamiaan tietoja lakisääteisten tehtäviensä hoitamiseksi seuraavasti:

- 1) Maahanmuuttovirasto 1 §:n 1 momentissa tarkoitetussa käsittelytarkoituksessa;
- 2) poliisi 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetussa käsittelytarkoituksessa;

3 §

Ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmän rekisterinpitäjät ja vastuunjako

Ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmään tallennetaan 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetussa käsittelytarkoituksessa käsiteltävät muut kuin lyhytaikaisten viisumien käsittelyä ja päätöksentekoa koskevat tiedot sekä 1 §:n 1 momentin 2–5 kohdassa ja 2 momentissa tarkoitetussa käsittelykäyttötarkoituksessa käsiteltävät tiedot.

Kukin viranomainen saa käsitellä tallentamiaan tietoja lakisääteisten tehtäviensä hoitamiseksi seuraavasti:

- 1) Maahanmuuttovirasto 1 §:n 1 momentissa tarkoitetussa käsittelytarkoituksessa;
- 2) poliisi 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetussa käsittelytarkoituksessa;

- 3) suojelupoliisi 1 §:n 2 momentissa tarkoitettussa käsittelytarkoituksessa;
- 4) Rajavartiolaitos 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettussa käsittelytarkoituksessa;
- 5) vastaanottokeskus 1 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettussa käsittelytarkoituksessa;
- 6) järjestelykeskus 1 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdassa tarkoitettussa käsittelytarkoituksessa;
- 7) säilöönottoyksikkö 1 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettussa käsittelytarkoituksessa;
- 8) ulkoministeriö 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettussa käsittelytarkoituksessa;
- 9) edustusto 1 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettussa käsittelytarkoituksessa;
- 10) elinvoimakeskus 1 §:n 1 momentin 1 ja 5 kohdassa tarkoitettussa käsittelytarkoituksessa; (27.6.2025/574) [HE 13/2025]

11) hyvinvointialueen viranomainen ja Helsingin kaupunki 1 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettussa käsittelytarkoituksessa.

Kukin 2 momentin viranomainen toimii ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmän rekisterinpitäjänä tallentamiensa tietojen osalta. Poliisin tallentamien tietojen rekisterinpitäjänä toimii Poliisihallitus ja Rajavartiolaitoksen tallentamien tietojen rekisterinpitäjänä Rajavartiolaitoksen esikunta. Kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen rekisteröintitietojen rekisterinpitäjänä toimii kuitenkin Maahanmuuttovirasto.

Maahanmuuttovirasto vastaa ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmästä julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019) mukaisesti. Lisäksi Maahanmuuttovirasto toimii ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmässä tietosuoja-asetuksen 28 artiklan ja 1 §:n 2 momentin käsittelytarkoituksessa rikosasioiden tietosuojalain 17 §:n mukaisena henkilötietojen käsittelijänä, sen mukaan kuin siitä erikseen sovitaan, rekisteröidyn omiin tietoihin pääsyn sekä henkilötietojen oikaisemisen, sähköisen luovutustavan,

- 3) suojelupoliisi 1 §:n 2 momentissa tarkoitettussa käsittelytarkoituksessa;
- 4) Rajavartiolaitos 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettussa käsittelytarkoituksessa;
- 5) vastaanottokeskus 1 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettussa käsittelytarkoituksessa;
- 6) järjestelykeskus 1 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdassa tarkoitettussa käsittelytarkoituksessa;
- 7) säilöönottoyksikkö 1 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettussa käsittelytarkoituksessa;
- 8) ulkoministeriö 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettussa käsittelytarkoituksessa;
- 9) edustusto 1 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettussa käsittelytarkoituksessa;
- 10) elinvoimakeskus 1 §:n 1 momentin 1 ja 5 kohdassa tarkoitettussa käsittelytarkoituksessa; (27.6.2025/574) [HE 13/2025]

11) hyvinvointialueen viranomainen ja Helsingin kaupunki 1 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettussa käsittelytarkoituksessa.

12) *Innovaatiorahoituskeskus Business Finland 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettussa käsittelytarkoituksessa.*

Kukin 2 momentin viranomainen toimii ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmän rekisterinpitäjänä tallentamiensa tietojen osalta. Poliisin tallentamien tietojen rekisterinpitäjänä toimii Poliisihallitus ja Rajavartiolaitoksen tallentamien tietojen rekisterinpitäjänä Rajavartiolaitoksen esikunta. Kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen rekisteröintitietojen rekisterinpitäjänä toimii kuitenkin Maahanmuuttovirasto.

Maahanmuuttovirasto vastaa ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmästä julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019) mukaisesti. Lisäksi Maahanmuuttovirasto toimii ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmässä tietosuoja-asetuksen 28 artiklan ja 1 §:n 2 momentin käsittelytarkoituksessa rikosasioiden tietosuojalain 17 §:n mukaisena henkilötietojen käsittelijänä, sen mukaan kuin siitä erikseen sovitaan, rekisteröidyn omiin tietoihin pääsyn sekä henkilötietojen oikaisemisen, sähköisen luovutustavan,

poistamisen ja arkistoinnin toteuttajana muun rekisterinpitäjän lukuun siltä osin kuin Maahanmuuttovirasto ei ole rekisterinpitäjä.

poistamisen ja arkistoinnin toteuttajana muun rekisterinpitäjän lukuun siltä osin kuin Maahanmuuttovirasto ei ole rekisterinpitäjä.

11 §

*Tiedonsaantioikeus ulkomaalaisasioiden
asiankäsittelyjärjestelmän rekisterinpitäjien
välillä*

Käsitellessään tietoja ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmässä:

1) Maahanmuuttovirastolla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta 1 §:n 1 momentissa tarkoitettussa käsittelytarkoituksessa ulkomaalaislain, kansalaisuuslain (359/2003), kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten annetun lain (907/2017), jäljempänä *kausityölaki*, kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä yrityksen sisäisen siirron yhteydessä annetun lain (908/2017), jäljempänä *ICT-laki*, kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain (719/2018), jäljempänä *tutkija- ja opiskelijalaki*, kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä korkeaa osaamistasoa vaativaa työtä varten annetun lain (224/2024), jäljempänä *erityisosaajalaki*, kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain (746/2011), jäljempänä *vastaanottolaki*, säilöön otettujen ulkomaalaisten kohtelusta ja säilöönottoyksiköstä annetun lain (116/2002), jäljempänä *säilölaki*, ja kotoutumisen edistämisestä annetun lain (681/2023), jäljempänä *kotoutumislaki*, mukaisten tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tiedot poliisilta, suojelupoliisilta, Rajavartiolaitokselta, vastaanottokeskukselta, järjestelykeskukselta, säilöönottoyksiköltä, ulkoministeriöltä, edustolta, elinvoimakeskukselta sekä hyvinvointialueen viranomaiselta ja Helsingin kaupungilta; (27.6.2025/574) [HE 13/2025]

11 §

*Tiedonsaantioikeus ulkomaalaisasioiden
asiankäsittelyjärjestelmän rekisterinpitäjien
välillä*

Käsitellessään tietoja ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmässä:

1) Maahanmuuttovirastolla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta 1 §:n 1 momentissa tarkoitettussa käsittelytarkoituksessa ulkomaalaislain, kansalaisuuslain (359/2003), kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten annetun lain (907/2017), jäljempänä *kausityölaki*, kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä yrityksen sisäisen siirron yhteydessä annetun lain (908/2017), jäljempänä *ICT-laki*, kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain (719/2018), jäljempänä *tutkija- ja opiskelijalaki*, kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä korkeaa osaamistasoa vaativaa työtä varten annetun lain (224/2024), jäljempänä *erityisosaajalaki*, kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain (746/2011), jäljempänä *vastaanottolaki*, säilöön otettujen ulkomaalaisten kohtelusta ja säilöönottoyksiköstä annetun lain (116/2002), jäljempänä *säilölaki*, ja kotoutumisen edistämisestä annetun lain (681/2023), jäljempänä *kotoutumislaki*, mukaisten tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tiedot poliisilta, suojelupoliisilta, Rajavartiolaitokselta, vastaanottokeskukselta, järjestelykeskukselta, säilöönottoyksiköltä, ulkoministeriöltä, edustolta, elinvoimakeskukselta sekä hyvinvointialueen viranomaiselta, Helsingin kaupungilta sekä Innovaatiorahoituskeskus

2) vastaanottokeskuksella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta 1 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettussa käsittelytarkoituksessa vastaanottolain mukaisen tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tiedot Maahanmuuttovirastolta, poliisilta, Rajavartiolaitokselta, toiselta vastaanottokeskukselta, järjestelykeskukselta, säilöönottoyksiköltä ja elinvoimakeskukselta; (27.6.2025/574) [HE 13/2025]

3) järjestelykeskuksella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta 1 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdassa tarkoitettussa käsittelytarkoituksessa ulkomaalaislain ja vastaanottolain mukaisen tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tiedot Maahanmuuttovirastolta, poliisilta, Rajavartiolaitokselta, vastaanottokeskukselta, toiselta järjestelykeskukselta, säilöönottoyksiköltä ja elinvoimakeskukselta; (27.6.2025/574) [HE 13/2025]

4) säilöönottoyksiköllä on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta 1 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettussa käsittelytarkoituksessa säilölain mukaisen tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tiedot Maahanmuuttovirastolta, poliisilta, Rajavartiolaitokselta, vastaanottokeskukselta, järjestelykeskukselta ja toiselta säilöönottoyksiköltä;

5) ulkoministeriöllä on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettussa käsittelytarkoituksessa ulkomaalaislain mukaisen tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tiedot Maahanmuuttovirastolta, poliisilta, Rajavartiolaitokselta ja edustustolta;

6) edustustolla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta 1 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettussa käsittelytarkoituksessa ulkomaalaislain ja kansalaisuuslain mukaisen tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tiedot Maahanmuuttovirastolta, poliisilta, Rajavartiolaitokselta ja ulkoministeriöltä;

7) elinvoimakeskuksella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta 1 §:n 1 momentin 1 ja 5 kohdassa tarkoitettussa

Business Finlandilta; (27.6.2025/574) [HE 13/2025]

2) vastaanottokeskuksella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta 1 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettussa käsittelytarkoituksessa vastaanottolain mukaisen tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tiedot Maahanmuuttovirastolta, poliisilta, Rajavartiolaitokselta, toiselta vastaanottokeskukselta, järjestelykeskukselta, säilöönottoyksiköltä ja elinvoimakeskukselta; (27.6.2025/574) [HE 13/2025]

3) järjestelykeskuksella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta 1 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdassa tarkoitettussa käsittelytarkoituksessa ulkomaalaislain ja vastaanottolain mukaisen tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tiedot Maahanmuuttovirastolta, poliisilta, Rajavartiolaitokselta, vastaanottokeskukselta, toiselta järjestelykeskukselta, säilöönottoyksiköltä ja elinvoimakeskukselta; (27.6.2025/574) [HE 13/2025]

4) säilöönottoyksiköllä on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta 1 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettussa käsittelytarkoituksessa säilölain mukaisen tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tiedot Maahanmuuttovirastolta, poliisilta, Rajavartiolaitokselta, vastaanottokeskukselta, järjestelykeskukselta ja toiselta säilöönottoyksiköltä;

5) ulkoministeriöllä on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettussa käsittelytarkoituksessa ulkomaalaislain mukaisen tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tiedot Maahanmuuttovirastolta, poliisilta, Rajavartiolaitokselta ja edustustolta;

6) edustustolla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta 1 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettussa käsittelytarkoituksessa ulkomaalaislain ja kansalaisuuslain mukaisen tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tiedot Maahanmuuttovirastolta, poliisilta, Rajavartiolaitokselta ja ulkoministeriöltä;

7) elinvoimakeskuksella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta 1 §:n 1 momentin 1 ja 5 kohdassa tarkoitettussa

käsittelytarkoituksessa ulkomaalaislain ja kotoutumislain mukaisten tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tiedot Maahanmuuttovirastolta, poliisilta, Rajavartiolaitokselta, vastaanottokeskukselta, järjestelykeskukselta, edustustolta sekä hyvinvointialueen viranomaiselta ja Helsingin kaupungilta; (27.6.2025/574) [HE 13/2025]

8) hyvinvointialueen viranomaisella ja Helsingin kaupungilla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta 1 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettua käsittelytarkoituksessa kotoutumislain mukaisten tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tiedot Maahanmuuttovirastolta, vastaanottokeskukselta ja elinvoimakeskukselta. (27.6.2025/574) [HE 13/2025]

Poliisin ja suojelupoliisin tiedonsaantioikeudesta säädetään henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetussa laissa.

Rajavartiolaitoksen tiedonsaantioikeudesta säädetään henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetussa laissa.

Mitä tässä pykälässä säädetään, ei koske oleskeluluvan, oleskelulupakortin tai oleskelukortin hakijalta taikka muukalaispassin tai pakolaisen matkustusasiakirjan hakijalta otettuja sormenjälkiä, ellei muualla laissa toisin säädetä.

käsittelytarkoituksessa ulkomaalaislain ja kotoutumislain mukaisten tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tiedot Maahanmuuttovirastolta, poliisilta, Rajavartiolaitokselta, vastaanottokeskukselta, järjestelykeskukselta, edustustolta sekä hyvinvointialueen viranomaiselta ja Helsingin kaupungilta; (27.6.2025/574) [HE 13/2025]

8) hyvinvointialueen viranomaisella ja Helsingin kaupungilla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta 1 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettua käsittelytarkoituksessa kotoutumislain mukaisten tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tiedot Maahanmuuttovirastolta, vastaanottokeskukselta ja elinvoimakeskukselta. (27.6.2025/574) [HE 13/2025]

9) Innovaatiohoitokeskus Business Finlandilla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua käsittelytarkoituksessa ulkomaalaislain mukaisten tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tiedot Maahanmuuttovirastolta.

Poliisin ja suojelupoliisin tiedonsaantioikeudesta säädetään henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetussa laissa.

Rajavartiolaitoksen tiedonsaantioikeudesta säädetään henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetussa laissa.

Mitä tässä pykälässä säädetään, ei koske oleskeluluvan, oleskelulupakortin tai oleskelukortin hakijalta taikka muukalaispassin tai pakolaisen matkustusasiakirjan hakijalta otettuja sormenjälkiä, ellei muualla laissa toisin säädetä.

Maahanmuuttovirastolla on 1 §:n 1 momentissa, vastaanottokeskuksella 1 §:n 1 momentin 3 kohdassa, järjestelykeskuksella 1 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdassa, säilöönottoyksiköllä 1 §:n 1 momentin 4 kohdassa, elinvoimakeskuksella, ulkoministeriöllä ja edustustolla 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa sekä hyvinvointialueen viranomaisella ja Helsingin kaupungilla 1 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettussa käsittelytarkoituksessa ulkomaalaislain, kansalaisuuslain, kausityölain, ICT-lain, tutkija- ja opiskelijalain, erityisosajalain, vastaanottolain, säilölain ja kotoutumislain mukaisten tehtävien hoitamiseksi oikeus salassapitosäännösten estämättä saada maksutta välttämättömät luonnollisia henkilöitä ja oikeushenkilöitä koskevat tiedot viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 4 §:ssä tarkoitetuilta tahoilta sekä yksityiseltä palveluntuottajalta ja ilman huoltajaa olevalle lapselle määrättyä edustajalta. (27.6.2025/574) [HE 13/2025]

Poliisin tiedonsaantioikeudesta säädetään henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetussa laissa.

Rajavartiolaitoksen tiedonsaantioikeudesta säädetään henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetussa laissa.

Maahanmuuttovirastolla, vastaanottokeskuksella, järjestelykeskuksella sekä säilöönottoyksiköllä on lisäksi oikeus salassapitosäännösten estämättä saada maksutta tehtäviensä suorittamista varten tarpeellisia tietoja seuraavasti:

1) kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön johonkin jäsenvaltioon jättämän kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämisperusteiden ja -menettelyjen vahvistamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 604/2013 8 ja 16 artiklan mukaisen harkinnan tekemiseksi henkilön kyvystä huolehtia turvapaikkaa hakeneesta lapsesta tai häneen riippuvuussuhteessa olevasta:

a) Oikeusrekisterikeskukselta sakkorekisteristä henkilön henkilötiedot, ratkaisutiedot,

Maahanmuuttovirastolla on 1 §:n 1 momentissa, vastaanottokeskuksella 1 §:n 1 momentin 3 kohdassa, järjestelykeskuksella 1 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdassa, säilöönottoyksiköllä 1 §:n 1 momentin 4 kohdassa, elinvoimakeskuksella ulkoministeriöllä, edustustolla ja Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandilla 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa sekä hyvinvointialueen viranomaisella ja Helsingin kaupungilla 1 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettussa käsittelytarkoituksessa ulkomaalaislain, kansalaisuuslain, kausityölain, ICT-lain, tutkija- ja opiskelijalain, erityisosajalain, vastaanottolain, säilölain ja kotoutumislain mukaisten tehtävien hoitamiseksi oikeus salassapitosäännösten estämättä saada maksutta välttämättömät luonnollisia henkilöitä ja oikeushenkilöitä koskevat tiedot viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 4 §:ssä tarkoitetuilta tahoilta sekä yksityiseltä palveluntuottajalta ja ilman huoltajaa olevalle lapselle määrättyä edustajalta. (27.6.2025/574) [HE 13/2025]

Poliisin tiedonsaantioikeudesta säädetään henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetussa laissa.

Rajavartiolaitoksen tiedonsaantioikeudesta säädetään henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetussa laissa.

Maahanmuuttovirastolla, vastaanottokeskuksella, järjestelykeskuksella sekä säilöönottoyksiköllä on lisäksi oikeus salassapitosäännösten estämättä saada maksutta tehtäviensä suorittamista varten tarpeellisia tietoja seuraavasti:

1) kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön johonkin jäsenvaltioon jättämän kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämisperusteiden ja -menettelyjen vahvistamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 604/2013 8 ja 16 artiklan mukaisen harkinnan tekemiseksi henkilön kyvystä huolehtia turvapaikkaa hakeneesta lapsesta tai häneen riippuvuussuhteessa olevasta:

a) Oikeusrekisterikeskukselta sakkorekisteristä henkilön henkilötiedot, ratkaisutiedot,

täytäntöönpanoasiatiedot, muuntorangaistusasiat ja tapahtumatiedot;

b) Oikeusrekisterikeskukselta oikeushallinnon valtakunnallisesta tietojärjestelmästä ja sen osajärjestelmistä tiedot syyttäviviranomaisessa tai tuomioistuimessa vireillä olevista tai olleista henkilön tekemiksi epäillyistä rikoksista;

c) Oikeusrekisterikeskukselta rikosrekisteristä henkilön rikosrekisteriote;

d) esitutkintaviranomaiselta tiedot henkilön tekemäksi epäilyistä rikoksesta, häntä koskevista rikosilmoituksesta ja esitutkinnasta;

e) hyvinvointialueen, Helsingin kaupungin ja kunnan viranomaiselta sekä Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomaiselta ja HUS-yhtymältä tiedot henkilön saamista sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluista sekä sosiaalietuuksista; [\(29.12.2022/1295\) \[HE 220/2022\]](#)

f) Verohallinnolta henkilön varallisuus- ja tulotiedot;

g) Rikosseuraamuslaitokselta henkilön yhteystiedot, olinpaikka ja vapautumispäivä;

2) Oikeusrekisterikeskukselta oikeushallinnon valtakunnallisesta tietojärjestelmästä ja sen osajärjestelmistä sekä rikosrekisteristä tiedot:

a) syyttäviviranomaisessa tai tuomioistuimessa vireillä olevista tai olleista perheenkoajan tekemiksi epäillyistä rikoksista lapsen edun, yhteiselämän mahdollisuuksien tai toimeentuloedellytyksen arvioimiseksi tehtäessä kokonaisharkintaa oleskeluluvan ja oleskeluoikeuden edellytysten selvittämiseksi;

b) elatusvelvollisuudesta perhesiteen perusteella myönnettävän oleskeluluvan tai oleskelukortin tai oleskeluoikeuden rekisteröinnin edellytysten selvittämiseksi;

c) elatusvelvollisuudesta toimeentuloedellytyksen selvittämiseksi;

d) tuomioistuimessa vireillä olevista asioista ja tehdyistä päätöksistä, jotka koskevat Maahanmuuttoviraston ratkaisua tai toimivaltaa tai joilla on merkitystä Maahanmuuttovirastossa vireillä olevan asian käsittelylle;

e) vireilletuloasiakirjoista, ratkaisun perusteena olleista asiakirjoista ja

täytäntöönpanoasiatiedot, muuntorangaistusasiat ja tapahtumatiedot;

b) Oikeusrekisterikeskukselta oikeushallinnon valtakunnallisesta tietojärjestelmästä ja sen osajärjestelmistä tiedot syyttäviviranomaisessa tai tuomioistuimessa vireillä olevista tai olleista henkilön tekemiksi epäillyistä rikoksista;

c) Oikeusrekisterikeskukselta rikosrekisteristä henkilön rikosrekisteriote;

d) esitutkintaviranomaiselta tiedot henkilön tekemäksi epäilyistä rikoksesta, häntä koskevista rikosilmoituksesta ja esitutkinnasta;

e) hyvinvointialueen, Helsingin kaupungin ja kunnan viranomaiselta sekä Ahvenanmaan maakunnan terveys- ja sairaanhoitoviranomaiselta ja HUS-yhtymältä tiedot henkilön saamista sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluista sekä sosiaalietuuksista; [\(29.12.2022/1295\) \[HE 220/2022\]](#)

f) Verohallinnolta henkilön varallisuus- ja tulotiedot;

g) Rikosseuraamuslaitokselta henkilön yhteystiedot, olinpaikka ja vapautumispäivä;

2) Oikeusrekisterikeskukselta oikeushallinnon valtakunnallisesta tietojärjestelmästä ja sen osajärjestelmistä sekä rikosrekisteristä tiedot:

a) syyttäviviranomaisessa tai tuomioistuimessa vireillä olevista tai olleista perheenkoajan tekemiksi epäillyistä rikoksista lapsen edun, yhteiselämän mahdollisuuksien tai toimeentuloedellytyksen arvioimiseksi tehtäessä kokonaisharkintaa oleskeluluvan ja oleskeluoikeuden edellytysten selvittämiseksi;

b) elatusvelvollisuudesta perhesiteen perusteella myönnettävän oleskeluluvan tai oleskelukortin tai oleskeluoikeuden rekisteröinnin edellytysten selvittämiseksi;

c) elatusvelvollisuudesta toimeentuloedellytyksen selvittämiseksi;

d) tuomioistuimessa vireillä olevista asioista ja tehdyistä päätöksistä, jotka koskevat Maahanmuuttoviraston ratkaisua tai toimivaltaa tai joilla on merkitystä Maahanmuuttovirastossa vireillä olevan asian käsittelylle;

e) vireilletuloasiakirjoista, ratkaisun perusteena olleista asiakirjoista ja

käsittelyasiakirjoista lapsen edun ja oleskeluluvan yleisten myöntämisedellytysten arvioimiseksi;

f) perheenkokoajan rikosrekisteriotteesta lapsen edun, yhteiselämän mahdollisuuksien tai toimeentuloedellytyksen arvioimiseksi tehtäessä kokonaisharkintaa oleskeluluvan ja oleskeluoikeuden edellytysten selvittämiseksi;

3) esitutkintaviranomaiselta tiedot perheenkokoajan tekemäksi epäillystä rikoksesta, häntä koskevasta rikosilmoituksesta ja esitutkinnasta lapsen edun, yhteiselämän mahdollisuuksien tai toimeentuloedellytyksen arvioimiseksi tehtäessä kokonaisharkintaa oleskeluluvan ja oleskeluoikeuden edellytysten selvittämiseksi sekä tiedot esitutkinnasta ja vireillä olevista tai vireillä olleista rikosilmoituksista ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmään ottamista koskevaa päätösharkintaa varten;

4) Kansaneläkelaitokselta tulo-, etuus- ja perhesuhdetiedot ristiriitaisiksi epäiltyjen tietojen selvittämiseksi tai työ- ja perhesuhteiden aitouden selvittämiseksi;

5 kohta on kumottu L:lla [29.12.2022/1295](#).

6) Verohallinnolta varallisuus- ja tulotiedot ristiriitaisiksi epäiltyjen tietojen selvittämiseksi tai työ- ja perhesuhteiden aitouden selvittämiseksi;

7) Opetushallitukselta tai koulutuksen järjestäjältä tiedot ulkomaalaisen opiskelu-oikeuden alkamisesta, opiskelu-oikeuden väliaikaisesta keskeyttämisestä, muusta opintojen väliaikaisesta keskeytymisestä, opiskelu-oikeuden ja opintojen päättymisestä, lukuvuosimaksun suuruudesta ja suorittamisesta, koulutuksen järjestäjän antamista apurahoista, asunto-eduista ja ateriaeduista sekä opintosuorituksista, arvosanoista ja tutkinnoista tehtäessä kokonaisharkintaa oleskeluluvan, oleskeluoikeuden tai kansalaisuuden saamisen edellytysten selvittämiseksi;

8) ulkoministeriöltä tai edustustolta tiedot kielteisestä asiakirjan laillistamispäätöksestä ulkomaisen asiakirjan luotettavuuden arvioimiseksi;

9) Liikenne- ja viestintävirastolta ja Sosi- aali- ja terveystietojen lupa- ja valvontavirastolta

käsittelyasiakirjoista lapsen edun ja oleskeluluvan yleisten myöntämisedellytysten arvioimiseksi;

f) perheenkokoajan rikosrekisteriotteesta lapsen edun, yhteiselämän mahdollisuuksien tai toimeentuloedellytyksen arvioimiseksi tehtäessä kokonaisharkintaa oleskeluluvan ja oleskeluoikeuden edellytysten selvittämiseksi;

3) esitutkintaviranomaiselta tiedot perheenkokoajan tekemäksi epäillystä rikoksesta, häntä koskevasta rikosilmoituksesta ja esitutkinnasta lapsen edun, yhteiselämän mahdollisuuksien tai toimeentuloedellytyksen arvioimiseksi tehtäessä kokonaisharkintaa oleskeluluvan ja oleskeluoikeuden edellytysten selvittämiseksi sekä tiedot esitutkinnasta ja vireillä olevista tai vireillä olleista rikosilmoituksista ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmään ottamista koskevaa päätösharkintaa varten;

4) Kansaneläkelaitokselta tulo-, etuus- ja perhesuhdetiedot ristiriitaisiksi epäiltyjen tietojen selvittämiseksi tai työ- ja perhesuhteiden aitouden selvittämiseksi;

5 kohta on kumottu L:lla [29.12.2022/1295](#).

6) Verohallinnolta varallisuus- ja tulotiedot ristiriitaisiksi epäiltyjen tietojen selvittämiseksi tai työ- ja perhesuhteiden aitouden selvittämiseksi;

7) Opetushallitukselta tai koulutuksen järjestäjältä tiedot ulkomaalaisen opiskelu-oikeuden alkamisesta, opiskelu-oikeuden väliaikaisesta keskeyttämisestä, muusta opintojen väliaikaisesta keskeytymisestä, opiskelu-oikeuden ja opintojen päättymisestä, lukuvuosimaksun suuruudesta ja suorittamisesta, koulutuksen järjestäjän antamista apurahoista, asunto-eduista ja ateriaeduista sekä opintosuorituksista, arvosanoista ja tutkinnoista tehtäessä kokonaisharkintaa oleskeluluvan, oleskeluoikeuden tai kansalaisuuden saamisen edellytysten selvittämiseksi;

8) ulkoministeriöltä tai edustustolta tiedot kielteisestä asiakirjan laillistamispäätöksestä ulkomaisen asiakirjan luotettavuuden arvioimiseksi;

9) Liikenne- ja viestintävirastolta ja Sosi- aali- ja terveystietojen lupa- ja valvontavirastolta

Voimassa oleva laki

tiedot ulkomaalaisen ja tämän perheenjäsenen oikeudesta harjoittaa tiettyä ammattia toimeentuloedellytyksen tai oleskeluluvan, kausityöoleskeluluvan tai oleskelukortin myöntämisen tai oleskeluoikeuden rekisteröinnin edellytysten selvittämiseksi.

Ehdotus

tiedot ulkomaalaisen ja tämän perheenjäsenen oikeudesta harjoittaa tiettyä ammattia toimeentuloedellytyksen tai oleskeluluvan, kausityöoleskeluluvan tai oleskelukortin myöntämisen tai oleskeluoikeuden rekisteröinnin edellytysten selvittämiseksi.